

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (LSR) Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” na lata 2016-2023

Europejski Fundusz Rolny
na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

*„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.”
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach działania
19. Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER objętego PROW na lata 2014-2020*

Pszczyna 2015

Wstęp.....	4
Rozdział I – Charakterystyka LGD	5
1. Nazwa LGD	5
2. Zwięzły opis obszaru LSR.....	5
3. Mapa obszaru objętego LSR.....	6
4. Opis procesu tworzenia partnerstwa oraz doświadczenia LGD we wdrażaniu podejścia LEADER.....	6
5. Opis struktury LGD	7
6. Opis składu organu decyzyjnego – Rady.....	8
7. Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym.....	8
8. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD.....	8
Rozdział II - Partycypacyjny charakter LSR	10
Rozdział III – Diagnoza - opis obszaru i ludności.....	14
1. Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemów i obszarów interwencji odnoszących się do tych grup.	14
2. Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości (w tym przedsiębiorczości społecznej), branż z potencjałem rozwojowym.	18
3. Opis rynku pracy.....	22
4. Przedstawienie działalności sektora społecznego, w tym integracja/rozwój społeczeństwa obywatelskiego.	23
5. Wskazanie problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz skali tych zjawisk.	24
6. Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru LSR (inne niż spójność przestrzenna).....	27
7. Krótki opis dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym zabytków.....	29
8. Krótka charakterystyka obszarów atrakcyjnych turystycznie oraz wskazanie potencjału dla rozwoju turystyki.....	31
Rozdział IV – Analiza SWOT	32
Rozdział V – Cele i wskaźniki.....	36
1. Specyfikacja i opis celów ogólnych, przypisanych im celów szczegółowych i przedsięwzięć oraz uzasadnienie ich sformułowania w oparciu o konsultacje społeczne i powiązanie z analizą SWOT i diagnozą obszaru.	36
2. Wykazanie zgodności celów z celami programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR.	38
3. Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania.	40
4. Przedstawienie przedsięwzięć realizowanych w ramach RLKS a także wskazanie sposobu ich realizacji wraz z uzasadnieniem.....	40
5. Specyfikacja wskaźników przypisanych do przedsięwzięć, celów szczegółowych i celów ogólnych wraz z uzasadnieniem wyboru konkretnego wskaźnika w kontekście ich adekwatności do celów i przedsięwzięć.	43
6. Źródła pozyskania danych do pomiaru.	44
7. Sposób i częstotliwość dokonywania pomiaru, uaktualniania danych (podanie dokładnego sposobu liczenia wskaźnika, algorytmów itp.).....	44
8. Stan początkowy wskaźnika oraz wyjaśnienie sposobu jego ustalenia.	44
9. Stan docelowy wskaźnika oraz wyjaśnienie dotyczące sposobu jego ustalenia (założenia do planowania).	44
Rozdział VI – Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru	58
1. Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych wraz ze zwięzłą informacją wskazującą sposób powstawania poszczególnych procedur, ich kluczowe cele i założenia.	58
2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru zgodnie z wymogami określonymi dla programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR z uwzględnieniem powiązania kryteriów wyboru z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami.	58
3. Wskazanie w jaki sposób w kryteriach wyboru operacji została uwzględniona innowacyjność oraz przedstawienie jej definicji i zasad oceny.....	59

4. Informacja o realizacji projektów grantowych i/lub operacji własnych	60
5. Podstawowe zasady ustalania wysokości wsparcia na realizację operacji w ramach LSR, w tym wysokość wsparcia przyznawanego na rozpoczynanie działalności gospodarczej, ...	60
Rozdział VII - Plan działania	61
Rozdział VIII - Budżet LSR	62
1. Ogólna charakterystyka budżetu w tym wskazanie funduszy EFSI stanowiących źródło finansowania LSR w latach 2014-2020.	62
2. Krótki opis powiązania budżetu z celami LSR.....	62
Rozdział IX - Plan komunikacji.....	63
Rozdział X – Zintegrowanie	66
1. Opis zgodności i komplementarności z innymi dokumentami planistycznymi/strategiami poprzez porównanie celów i założeń tych dokumentów z celami LSR i wykazanie ich spójności	66
2. Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów czy branż działalności gospodarczej w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć.....	67
Rozdział XI – Monitoring i ewaluacja.....	68
ROZDZIAŁ XII – Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	68
Wykaz wykorzystanej literatury	68
ZAŁĄCZNIKI DO LSR	70
1. Załącznik nr 1. Procedura aktualizacji LSR	70
2. Załącznik nr 2. Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu.....	70
3. Załącznik nr 3. Plan działania.....	73
4. Załącznik nr 4. Budżet LSR i Plan Finansowy	77
5. Załącznik nr 5. Plan komunikacji	78

Wstęp

Szanowni Państwo!

Niniejszym przedstawiamy dokument, w którym znajdują Państwo najważniejsze kierunki działań i zamierzeń, z wykorzystaniem środków unijnych na okres 2016-2023, dla obszaru objętego Strategią Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania „Ziemia Pszczyńska”.

Dokument ten powstawał przez wiele miesięcy, przy zaangażowaniu wielu lokalnych liderów, społeczników i działaczy. Szczycimy się tym, iż w wyniku wielu spotkań warsztatowych, burzliwych i długich dyskusji, pracy zespołowej - skupiającej mieszkańców Ziemi Pszczyńskiej reprezentujących na co dzień różne sektory - powstały zapisy, które będą służyć całej naszej lokalnej społeczności.

Pragniemy bardzo serdecznie podziękować wszystkim osobom zaangażowanym w ten proces twórczy, bez których dokument ten nie mógłby powstać. Mamy ogromną nadzieję, iż realizacja zapisów Strategii będzie dla naszych mieszkańców źródłem wielkiej satysfakcji, a nowe projekty i pomysły będą kreowały niecodzienną rzeczywistość.

Zarząd Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska”

Rozdział I – Charakterystyka LGD

1. Nazwa LGD

Nazwa: **Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska”**

Data wpisu do KRS: 20.10.2008 r. , numer KRS: 0000316064

Status prawny: **Stowarzyszenie** działające na mocy: ustawy z 7 kwietnia 1989 r. Prawo o Stowarzyszeniach / ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności / ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 / rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE NR 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 / rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 / Statutu oraz poszczególnych Regulaminów.

2. Zwięzły opis obszaru LSR

Gminy, na terenie których działa Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” (LGD) położone są w granicach administracyjnych powiatu pszczyńskiego, powiatu mikołowskiego oraz powiatu bieruńsko-lędzińskiego w województwie śląskim (jego subregionie centralnym) i są ze sobą związane przestrzennie. Tereny wiejskie (z wyłączeniem miasta Pszczyzna) zajmują 658 km² co stanowi 5,3% powierzchni województwa śląskiego. Obszar ten zamieszkiwany jest przez 143 551 mieszkańców (stan na 31.12.2013 r.), czyli 3,1% ludności całego województwa śląskiego.

Tabela 1. Gminy wchodzące w skład Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska”

Lp.	Nazwa Gminy	Typ Gminy	Powierzchnia (w km ²)	Liczba ludności
1.	Bieruń	Miejska	40	19 696
2.	Bojszowy	Wiejska	35	7411
3.	Goczałkowice-Zdrój	Wiejska	47	6605
4.	Kobiór	Wiejska	48	4902
5.	Miedźna	Wiejska	50	16 069
6.	Ornontowice	Wiejska	15	5941
7.	Orzesze	Miejska	84	20 000
8.	Pawłowice	Wiejska	76	18 042
9.	Pszczyzna (obszar wiejski)	Miejsko-wiejska	153	25 424
10.	Suszec	Wiejska	75	11 869
11.	Wiry	Wiejska	35	7592
RAZEM tereny wiejskie objęte LSR			658	143 551

Źródło: Bank Danych Lokalnych (BDL) Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), www.stat.gov.pl, stan na 31.12.2013

W okresie programowania 2007-2013 na obszar działania LGD „Ziemia Pszczyńska” składało się 6 gmin powiatu pszczyńskiego. Wejście do struktur LGD gminy Bojszowy, które odbyło się na przełomie roku 2014/2015, zainicjowało proces rozszerzenia się obszaru działania Stowarzyszenia o pięć nowych gmin (Bieruń, Bojszowy, Ornontowice, Orzesze i Wiry - proces ten ostatecznie zakończyło przyłączenie gminy Ornontowice w kwietniu 2015 r.). Zwiększenie zasięgu działania LGD oraz wzrost liczby mieszkańców zamieszkujących ten nowy, rozszerzony obszar znacznie zwiększył potencjał i możliwości oddziaływania LGD w perspektywie finansowej 2014-2020, zachowując w dalszym ciągu spójność terytorialną obszaru, a także - co bardzo istotne – jego spójność historyczną.

Obszar, na którym działa LGD „Ziemia Pszczyńska” składa się z 8 gmin wiejskich, 2 gmin miejskich i 1 gminy miejsko-wiejskiej. Łącznie w obrębie członkowskich gmin funkcjonuje **41 sołectw wiejskich**: Gmina Pawłowice: Golasowice, Jarząbkowice, Krzyżowice, Pawłowice, Pniówek, Pielgrzymowice, Warszawice; Gmina Suszec: Kobielice, Kryry, Mizerów, Radostowice, Rudziczka, Suszec; Gmina Pszczyzna (bez miasta Pszczyzna): Brzeźce, Czarków, Ćwiklice, Jankowice, Łąka, Piasek, Poręba, Rudołtowice, Studzienice, Studzionka, Wisła Mała, Wisła Wielka; Gmina Miedźna: Frydek, Gilowice, Góra, Grzawa, Miedźna, Wola; Gmina Kobiór: Kobiór; Gmina Goczałkowice-Zdrój: Goczałkowice-Zdrój; Gmina Ornontowice: Ornontowice; Gmina Wiry: Wiry, Gostyń; Gmina Bojszowy: Bojszowy, Międzyrzecze, Jedlina, Bojszowy Nowe, Świerczyniec; **8 sołectw miejskich**: Gmina Orzesze: Woszczyce, Królówka, Zgoń, Mościska, Zazdrość, Zawada, Zawiść, Gardawice; **8 dzielnic w miastach**: Gmina Orzesze: Jaśkowice, Orzesze; Gmina Bieruń: Bieruń Stary, Bieruń Nowy, Czarnuchowice, Bijasowice, Jajosty, Ściernie.

3. Mapa obszaru objętego LSR

4. Opis procesu tworzenia partnerstwa oraz doświadczenia LGD we wdrażaniu podejścia LEADER

Pomysł utworzenia partnerstwa w formie LGD zrodził się wśród przedstawicieli lokalnych władz samorządowych gmin Pawłowice i Suszec na początku 2008 r. Po przeprowadzeniu szeregu rozmów i konsultacji w zakresie możliwego kształtu terytorialnego LGD, ostatecznie zdecydowano o objęciu swoją działalnością wszystkich gmin powiatu pszczyńskiego (z wyłączeniem miasta Pszczyna). W dniu 13 sierpnia 2008 r. w Pszczynie odbyło się Zebranie Założycielskie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska”. W spotkaniu tym wzięło udział łącznie 37 osób fizycznych, reprezentujących partnerów społecznych, gospodarczych i publicznych działających na terenie 6 gmin powiatu pszczyńskiego. Pełne sformalizowanie partnerstwa nastąpiło w dniu 20 października 2008 r., kiedy to Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Ziemia Pszczyńska” zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego. W 2015 r. rozpoczął się proces rozszerzenia, który objął 5 nowych gmin (Bieruń, Bojszowy, Wyry, Orzesze oraz Ornontowice).

Celem utworzenia Stowarzyszenia w formie LGD było od początku *propagowanie idei LEADER poprzez prowadzenie działań mających na celu aktywizację mieszkańców obszarów wiejskich i budowanie potencjału społecznego na tym terenie*. Zgodnie z założeniami idei LEADER Stowarzyszenie dokonuje wszelkich starań, aby podejmowane działania były oparte na siedmiu kluczowych filarach, tj.: podejściu oddolnym, lokalnym, partnerskim, innowacyjnym, zintegrowanym, tworzącym sieci powiązań i zakładającym współpracę z innymi LGD.

Władzami Stowarzyszenia zgodnie ze Statutem są: Walne Zebranie Członków, Rada - organ decyzyjny, Zarząd, Komisja Rewizyjna. Każdy z wymienionych organów pełni odrębną funkcję. Personel realizujący działania LGD dobierany jest zgodnie z przyjętymi w LGD zasadami. Od osób decydujących się na członkostwo w LGD wymaga się wysokiego zaangażowania - w szczególności od osób decydujących się na członkostwo w organach statutowych. Osoby te muszą mieć świadomość wysokiej odpowiedzialności społecznej przy podejmowaniu decyzji. Największy atut tej organizacji stanowi fakt, iż zarówno członkowie reprezentujący sektor społeczny, publiczny jak i gospodarczy reprezentują wspólny interes, oparty bardziej na dobru wspólnym obszaru LSR i jego mieszkańców, niż na wzajemnym kompromisie potrzeb, charakterystycznych dla każdego z tych sektorów.

Jak wskazała przeprowadzona ewaluacja ex post okresu programowania 2007-2013 Stowarzyszenie jest organizacją, która wychodzi naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców, a kontynuacja jej działalności w okresie 2014-2020 jest bardzo potrzebna. Uzasadnienie tej tezy argumentuje **doświadczenie LGD jako instytucji, zdobyte w okresie 2009-2015** w tym w szczególności:

- a) **efektywność działalności** Stowarzyszenia w ramach działania wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach osi 4 LEADER okresu programowania 2007-2013, mierzona wykorzystaniem budżetu przez wnioski wybrane do dofinansowania i dla których została przyznana pomoc w kwocie **8 767 914,43 zł** co stanowiło **94,93 %** w stosunku do kwoty przyznanej na to działanie (36 % złożonych wniosków dotyczyło szeroko rozumianej aktywizacji

- społeczności lokalnej, 23% związane było z kreowaniem przedsiębiorczości, zaś 36% wniosków zakładało zagospodarowanie przestrzeni publicznej);
- b) w ramach działania dot. **projektów współpracy** zrealizowano 3 projekty, z czego jeden składał się z etapu przygotowania i realizacji. Celem pierwszego z projektów pn. „KREATOR” było odkrycie i wykorzystanie potencjału drzemiącego w twórczości lokalnej. Projekt ten **koordynowany** przez LGD „Ziemia Pszczyńska” zrealizowano we współpracy z LGD Morawskie Wrota oraz z LGD LYSKOR. Natomiast drugi z projektów Aktywne Strefy, odbył się **w partnerstwie z trzema LGD**, tj. Morawskie Wrota, Ziemia Bielska oraz Dolina Soły (woj. małopolskie), a dotyczył budowy siłowni zewnętrznych oraz miejsc rekreacji w każdej z gmin członkowskich LGD. Projekty współpracy zrealizowano na łączną kwotę **237 957,28 zł** (99,62% w stosunku do kwoty przyznanej na realizację tego działania);
  - c) niezwykle cenne z punktu widzenia budowania kapitału społecznego były działania podejmowane przez Biuro Stowarzyszenia, które w okresie realizacji LSR na lata 2009-2015 dotarło ze swą ofertą promocyjno-informacyjną do **ponad 16 tysięcy osób**;
  - d) dla wzbogacenia oferty działalności sięgnięto także po **środki z innych źródeł**, w tym z Funduszu Inicjatyw Obywatelskich oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Ostatecznie pozyskano łączną kwotę dofinansowania przekraczającą **120 000,00 zł**.

Doświadczenie członków LGD - partnerstwo tworzące Stowarzyszenie może pochwalić się bardzo bogatą praktyką w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych na realizację zadań, które w rzeczywisty sposób pozytywnie wpłynęły na rozwój obszarów wiejskich, tj.: 100 % podmiotów reprezentujących sektor publiczny, pozyskało dofinansowanie głównie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW); 40 % podmiotów reprezentujących sektor społeczny, pozyskało dofinansowanie głównie z EFRR, EFS oraz EFRROW; 53 % podmiotów reprezentujących sektor gospodarczy pozyskało dofinansowanie głównie z EFRR oraz EFS. Proces budowania partnerstwa, z wykorzystaniem stworzonej „bazy” ciągle trwa i trwać będzie nadal, w celu wspólnego budowania właściwych podstaw międzysektorowej współpracy oraz realizacji planów i zamierzeń na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Grupa osób i podmiotów tworzących LGD jest gronem otwartym, zarówno na kontynuowanie dotychczas wypracowanych założeń, jak i na realizację nowych pomysłów, mających na celu szeroko pojęty rozwój lokalny. Zakłada się realny wzrost kapitału społecznego przy jednoczesnym wykorzystaniu tego, co do tej pory wypracowano. LGD „Ziemia Pszczyńska” w nowej perspektywie będzie kontynuowała swoją politykę w zakresie: popudzania przedsiębiorczości, w perspektywie 2014-2020 premiowane będą grupy defaworyzowane, w szczególności pod kątem dostępu do rynku pracy; aktywizacji mieszkańców, w perspektywie 2014-2020 wartością dodaną będzie budowa marki obszaru oraz budowanie eko-świadomości społeczności lokalnej i wzbogacania przestrzeni. Zakłada się także wpływ na zupełnie nowe dla LGD przedsięwzięcia w ramach dodatkowych funduszy alokowanych w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, tj. EFRR i EFS, ze szczególnym uwzględnieniem działań mających na celu rewitalizację obszarów wiejskich, opiekę socjalną oraz wspierających włączenie społeczne.

Dotychczas realizowane operacje miały znaczący wpływ na rozwój obszaru objętego działaniem LGD, zwłaszcza w kontekście wsparcia przedsiębiorczości. 69,2% ankietowanych wnioskodawców uznało, że gdyby nie środki pozyskane za pośrednictwem LGD nie podjęliby działań w kierunku założenia własnej firmy.

5. Opis struktury LGD

Na dzień 28 grudnia 2015 r. Stowarzyszenie LGD „Ziemia Pszczyńska” liczyło 134 członków, z czego **120 członków** stanowili mieszkańcy obszaru LGD, będący jednocześnie przedstawicielami jednego z 3 sektorów (społecznego, gospodarczego, publicznego), 14 osób mieszkało poza obszarem LSR, ale aktywnie na nim działało. **Struktura członków Stowarzyszenia** przedstawiała się następująco: sektor społeczny - 22 członków, w rozumieniu lokalnych partnerów społecznych; sektor gospodarczy - 21 członków; sektor publiczny - 17 członków. **Ww. skład nie zapewnia dominacji żadnego z sektorów**, ogranicza również ryzyko nadmiernego wpływu poszczególnych grup interesów. Trójsektorowe członkostwo w Stowarzyszeniu, stanowiące jedną z najbardziej oryginalnych cech inicjatywy LEADER, daje szansę na poznanie wzajemnych perspektyw poszczególnych partnerów, a co za tym idzie wypracowanie lepszych rozwiązań dla obszaru. Liczna reprezentacja w strukturach Stowarzyszenia zapewnia jego obiektywne działanie na wielu płaszczyznach i przyczynia się do angażowania coraz większego grona mieszkańców obszaru objętego LSR. Osoby zainteresowane wspólnymi działaniami na rzecz środowiska lokalnego mają możliwość wejścia w struktury Stowarzyszenia, składając stosowną deklarację członkostwa w biurze LGD.

Obszary działania, podejmowane przez członków LGD są przekrojowe, tj. począwszy od jednostek samorządu terytorialnego, które realizują szeroki zakres zadań na rzecz mieszkańców poszczególnych gmin poprzez lokalnych partnerów społecznych, w tym organizacje sportowe, kulturalne, edukacyjne, krajoznawczo-turystyczne, liczne na terenie NGO ochotnicze straże pożarne, przedsiębiorców i rolników po Stowarzyszenie Rybackie „Żabi Kraj”, działające na rzecz rozwoju terenów rybackich (wspólny obszar z LGD - Gminy Pawłowice i Goczałkowice-Zdrój). Ww. podział można również ująć w innych kategoriach, szczególnie podkreślając rolę **lokalnych liderów z różnych dziedzin, w tym reprezentantów urzędu pracy, ośrodków ekonomii społecznej, fundacji rozwoju społeczeństwa przedsiębiorczego a także sołtysów, radnych** - którzy realnie wpływają na kształt podejmowanych na obszarze działań prospołecznych.

Biorąc pod uwagę priorytety PROW 2014-2020 i zadania, jakie LGD stawia sobie do realizacji w perspektywie 2014-2020, zakłada się podjęcie działań w zakresie szeroko pojętego włączenia społecznego, rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy, rozwoju ekonomii społecznej oraz zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców. W tym celu stworzony został *Plan komunikacji*, zakładający metody współpracy z grupami docelowymi, szczególnie istotnymi z punktu widzenia realizacji LSR. Zgodnie z przeprowadzoną analizą SWOT oraz wynikami uzyskanymi ze zogniskowanego wywiadu grupowego przeprowadzonego wśród przedstawicieli lokalnych ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowych urzędów pracy, dookreślono grupy defaworyzowane na terenie objętym LSR. Grupom tym LGD planuje dedykować szereg przedsięwzięć i działań o charakterze preferencyjnym. Kwestia podejścia do grup defaworyzowanych przedstawiona jest w rozdziale III – *Diagnoza i opis obszaru* oraz w rozdziale IX – *Plan komunikacji*.

6. Opis składu organu decyzyjnego – Rady

Rada LGD to najważniejszy organ Stowarzyszenia z punktu widzenia podejmowania decyzji dot. wyboru operacji do dofinansowania, w ramach posiadanego budżetu na wdrażanie LSR. Dodatkowo na potrzeby realizacji LSR zakłada się czynny udział Rady w procesie opiniowania zgodności operacji z LSR w ramach wybranych działań z RPO WSL na lata 2014-2020. Członkowie organu decyzyjnego wybierani są przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia, spośród członków LGD na okres trwania kadencji (tj. 4 lata). Mając zatem na uwadze wysoką odpowiedzialność za decyzje podejmowane przez Radę, doboru jej członków dokonuje się w taki sposób, aby zapewnić obiektywną i wysoce merytoryczną pracę tego organu. Liczebny skład organu decyzyjnego LGD „Ziemia Pszczyńska” został ustalony na poziomie 15 osób. W składzie Rady znajdują się przedstawiciele sektorów: publicznego, gospodarczego, społecznego, w tym mieszkańcy.

Tabela 2. Udział poszczególnych sektorów w organie decyzyjnym - struktura Rady.

Udział poszczególnych sektorów w organie decyzyjnym		
Sektor	Liczba osób	%
sektor publiczny	4	26,67
sektor społeczny	7	46,66
sektor gospodarczy	4	26,67
SUMA	15	100,0

Źródło: opracowanie własne, stan na dzień 28.12.2015 r.

7. Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym

W decyzjach dotyczących wyboru operacji w celu udzielenia wsparcia, o którym mowa w art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenie 1303/2013 **żadna z grup interesu nie posiada więcej niż 49 % praw głosu**. W tym celu LGD prowadzi **Rejestr Grup Interesu**. Członkowie Rady każdorazowo podczas oceny muszą wypełnić *deklarację Poufności i Bezstronności*, która ma zapewnić obiektywny charakter podejmowanych decyzji. **Dodatkowo ogranicza się udział przedstawicieli władz publicznych w organie decyzyjnym, który nie może przekroczyć poziomu 30 % składu.**

W celu zapewnienia wysokiej jakości pracy Rady wymaga się, aby członkowie Rady posiadali wiedzę i doświadczenie z zakresu projektów finansowanych przez programy pomocowe Unii Europejskiej, a także wiedzę dot. specyfiki podejścia LEADER. Szczegółowy tryb pracy Rady, oceny i wyboru operacji opisano w Regulaminie Rady oraz procedurach wyboru operacji do dofinansowania, w ramach poszczególnych typów operacji. W Regulaminie Rady wprowadzono także pojęcie „**działań dyscyplinujących wobec członków Rady**”, które odnoszą się do członków, którzy nie braliby udziału w posiedzeniach Rady lub którzy stosowaliby sposób oceny niezgodny z lokalnymi kryteriami wyboru operacji. Działania te regulują również sposób postępowania w wyniku niestosowania określonych, ustalonych przez Radę zasad, których następstwem jest konieczność dokonywania powtórnej oceny wniosków. Szczegółowy opis działań dyscyplinujących został opisany w § 7 Regulaminu Rady.

8. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Rozwiązania formalno-prawne Stowarzyszenia regulowane są w pierwszej kolejności zgodnie ze statutem Stowarzyszenia, następnie zaś aktami niższego rzędu czyli regulaminami (opisanymi poniżej) oraz wewnętrznymi procedurami, służącymi przejrzystości prowadzonych działań. Dokumenty wewnętrzne LGD, o których mowa powyżej, jak również ich aktualizacja/zmiana wymagają akceptacji odpowiednio do tego uprawnionego organu Stowarzyszenia.

Tabela 3. Dokumenty wewnętrzne regulujące zasady funkcjonowania LGD.

Rodzaj dokumentu	Regulowane kwestie	Sposób uchwalania i zmiany
Statut LGD	Regulacje związane z ustawą prawo o stowarzyszeniach oraz ustawą o RLKS/ zasady nabywania i utraty członkostwa w LGD oraz jego organach/określenie organu kompetentnego	Walne Zebranie Członków zgodnie ze Statutem

Rodzaj dokumentu	Regulowane kwestie	Sposób uchwalania i zmiany
	w zakresie uchwalania LSR i jego zmian oraz procedur wyboru operacji do dofinansowania/kompetencje poszczególnych organów Stowarzyszenia, w tym wskazanie organów odpowiedzialnych za: wybór operacji do dofinansowania oraz ustalenie kwot wsparcia, właściwego do kierowania bieżącą działalnością LGD oraz do którego głównych zadań należy kontrola bieżącej pracy LGD	
Regulamin Rady	Reguluje konstituowanie organu/ zasady zwoływania, organizacji posiedzeń organu decyzyjnego/ kompetencje organu: uchwalanie i zmiana procedur związanych z wyborem operacji wraz z lokalnymi kryteriami wyboru, zadania zespołu opiniującego/zasady protokołowania posiedzeń organu decyzyjnego;	Walne Zebranie Członków zgodnie ze Statutem
Regulamin Zarządu	szczegółowe zasady konstituowania się składu organu, wygaśnięcia mandatu/szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń/szczegółowo dookreśla zadania i kompetencje Zarządu/określa sposób podejmowania decyzji organu wraz z określeniem zasad protokołowania posiedzeń/zasady zwoływania Walnego Zebrania Członków.	
Regulamin Wyboru Członków Zarządu, Rady, Komisji Rewiz.	określa szczegółowe zasady wyboru członków organów Stowarzyszenia	
Regulamin Pracy Komisji Rewizyjnej	opisuje szczegółowe zasady kontroli bieżącej działalności Stowarzyszenia.	Komisja Rewizyjna zgodnie ze Statutem
Regulamin Pracy Biura	określa szczegółowe, bieżące zasady funkcjonowania Biura LGD/zawiera opis poszczególnych stanowisk/zasady naboru pracowników / zasady pomiaru efektywności pracy pracowników/ zasady premiowania i nagradzania	Zarząd Stowarzyszenia zgodnie ze Statutem
Regulamin zamówień których wartość nie przekracza 30 tys. euro	reguluje zasady przygotowania i przeprowadzenia postępowań o udzielenie zamówienia, którego wartość nie przekracza równowartości 30 000 euro	
Polityka bezpieczeństwa w zakresie ochrony danych osobowych/ Instrukcja archiwalna	reguluje zasady przechowywania i przetwarzania danych osobowych w zbiorach Stowarzyszenia/reguluje zasady przechowywania dokumentów	
Procedura aktualizacji planu komunikacyjnego	reguluje zasady aktualizacji planu komunikacyjnego	
Procedury wyboru operacji do dofinansowania	Procedura wyboru i oceny operacji indywidualnych w ramach LSR/Procedurę wyboru i oceny grantów oraz rozliczania, monitoringu i kontroli grantobiorców/Procedura wyboru operacji własnych - reguluje zasady oceny i wyboru operacji do dofinansowania w ramach poszczególnych typów operacji	Rada zgodnie ze Statutem
Procedura ustalania i zmiany lokalnych kryteriów wyboru	Reguluje zasady ustalania i zmiany lokalnych kryteriów wyboru operacji w ramach realizacji LSR	Walne Zebranie Członków zgodnie ze Statutem
Lokalne kryteria wyboru	Określa Lokalne kryteria wyboru operacji indywidualnych/lokalne kryteria wyboru grantów oraz operacji własnych	Rada zgodnie ze Statutem
Procedura aktualizacji LSR	Reguluje zasady zmian/aktualizacji LSR i jest kompetencją Walnego Zebrania Członków, z wyłączeniem w zakresie kompetencji Rady (tj. zmiany w budżecie, harmonogramie, wskaźnikach)	Walne Zebranie Członków / Rada zgodnie ze Statutem

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentów wewnętrznych LGD.

Biuro LGD prowadzi bieżącą obsługę działalności Stowarzyszenia. Jego personel stanowią osoby wykwalifikowane głównie pod kątem zarządzania projektami, posiadają niezbędną wiedzę dot. podejścia LEADER i doświadczenie służące prawidłowej realizacji LSR, zarówno pod kątem realizacji projektów jak i animacji społeczności lokalnej. Posiadają także

niezbędną wiedzę i kwalifikacje umożliwiające prowadzenie bieżącego monitoringu procesu wdrażania LSR oraz jej aktualizacji. Pracownicy Biura rekrutowani są według obowiązującej w LGD procedury naboru, która określa wymagania konieczne i pożądane w odniesieniu do kandydatów do pracy w LGD, jak i **zgodnie ze specyfiką podziału zadań pomiędzy poszczególnych pracowników**. Wymagania te mają gwarantować zatrudnianie osób o wysokich kwalifikacjach, zapewniających profesjonalną obsługę organów LGD i przede wszystkim jej potencjalnych i faktycznych beneficjentów. Na stanowiskach pracy związanych z udzieleniem doradztwa określa się sposób pomiaru jakości udzielonego doradztwa, poprzez wypełnienie anonimowej **ankiety udzielonego doradztwa** oraz wrzucenie jej do skrzynki znajdującej się w Biurze Stowarzyszenia. Efektywność świadczonego doradztwa określana będzie na podstawie prowadzonego **rejestr**. Na stanowiskach pracy związanych z realizacją zadań w zakresie animacji lokalnej oraz współpracy określa się metody pomiaru jakości zrealizowanego zadania, poprzez wypełnianie przez uczestników **ankiety w zakresie animacji lokalnej oraz współpracy**. Szczegółowe zapisy dot. działalności pracy biura zawarte zostały w Regulaminie Pracy Biura.

Dla zapewnienia odpowiednich standardów pracy Biura oraz organu decyzyjnego opracowano **Plan szkoleń**, celem podnoszenia kwalifikacji z zakresu niezbędnego do prawidłowej realizacji LSR. Dodatkowo pracownicy będą brali udział w szkoleniach organizowanych przez m.in. Instytucję Wdrażającą, tj. Urząd Marszałkowski, instytucje wspierające, tj. działającą przy Śląskim Związku Gmin i Powiatów sieć LGD SILESIAN LEADER NETWORK, Ośrodki Doradztwa Rolniczego czy też innych szkoleniach, które są niezbędne dla prawidłowego procesu wdrażania LSR.

Rozdział II - Partycypacyjny charakter LSR

Opis partycypacyjnych metod tworzenia LSR i jej realizacji, ze szczególnym uwzględnieniem partycypacji grup istotnych z punktu widzenia realizacji LSR

Jednym z głównych założeń poczynionych przez LGD jeszcze przed rozpoczęciem przygotowań do opracowywania LSR było **możliwie szerokie, oddolne włączenie mieszkańców do prac nad strategią**, na każdym kluczowym etapie jej tworzenia, począwszy od diagnozy obszaru, poprzez wyznaczenie celów, przedsięwzięć i wskaźników, budżetu i planu działania, kwestii dot. kryteriów oceny i innych kwestii proceduralnych, a skończywszy na działaniach dot. wypracowania tzw. *Planu komunikacji*. W związku z okolicznością poszerzenia obszaru o nowe gminy wiosną 2015 r. przeprowadzono cykl spotkań informacyjnych, których celem było zaznajomienie mieszkańców przyłączonych gmin ze specyfiką podejścia LEADER, a także dotychczasowym dorobkiem LGD (w kształcie obszarowym 6 gmin powiatu pszczyńskiego). W spotkaniach tych wzięły udział 74 osoby z 5 nowych gmin objętych rozszerzeniem. Oficjalnym momentem rozpoczęcia prac nad LSR w nowym kształcie obszarowym (11 gmin) było spotkanie w Pszczynie w dn. 20.04.2015 r., kiedy to zdecydowano o utworzeniu **międzygminnej grupy ds. opracowania LSR** (która wypracowała główne elementy LSR w ramach warsztatów konsultacyjnych), skupiającej przedstawicieli wszystkich gmin i wszystkich 3 sektorów (społecznego, gospodarczego i publicznego). Grupie tej powierzono zadanie wypracowania w formule warsztatowej szerokiej, wstępnej diagnozy problemów obszaru, następnie przeprowadzenie analizy SWOT, a także wskazanie propozycji kierunków i celów LSR, a finalnie również przedsięwzięć z zamiarem równoległego, szerszego konsultowania wypracowywanych fragmentów LSR z mieszkańcami obszaru. Z poszczególnych etapów prac powstawały cząstkowe raporty, opracowania, które były na bieżąco wykorzystywane w dalszych działaniach. Większość spotkań konsultacyjnych LGD realizowała siłami własnymi Biura i Zarządu. Jedynie w fazie prowadzenia konsultacyjnych warsztatów strategicznych LGD korzystała z pomocy moderatorów, których zadaniem było czuwanie nad poprawnością przebiegu procesu planowania strategicznego z zachowaniem idei i kluczowych cech podejścia LEADER- LSR nie została zatem przygotowana przez podmiot zewnętrzny.

Oprócz ww. grupy w całym okresie prac funkcjonował **zespół roboczy ds. LSR** złożony głównie z przedstawicieli Biura i Zarządu LGD, który przygotowywał wstępne projekty poszczególnych części strategii, konsultował je z odpowiednimi gremiami osób i podmiotów (np. z ośrodkami pomocy społecznej, przedsiębiorcami), które następnie były przedkładane do konsultacji mieszkańcom bądź stosownym organom Stowarzyszenia.

a) dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR, które wykorzystane zostały do opracowania LSR

Istotnym elementem procesu tworzenia strategicznej części LSR były spotkania konsultacyjne z mieszkańcami poszczególnych gmin, na których Biuro LGD przedstawiało wstępną wypracowaną warsztatowo diagnozę, analizę SWOT oraz proponowane kierunki działań/celów. Mieszkańcy mogli prowadzić swobodną dyskusję, nanosić swoje uwagi i propozycje uzupełnień na dostarczonych matrycach problemów i SWOT, a także zdecydować, które z przedstawionych czynników są dla nich szczególnie istotne (stworzono ranking problemów i czynników analizy SWOT), a które uwzględniono przy tworzeniu ostatecznej postaci części strategicznej dokumentu LSR. Ponadto przy opracowaniu LSR uwzględniono m.in. następujące dane pozyskane od przedstawicieli społeczności lokalnych:

- **dane z badania ewaluacyjnego ex-post LSR za lata 2010-2015** przeprowadzonego na próbie 400 respondentów. Zakres badania obejmował wprawdzie głównie okres programowania 2007-2013, jednak zawierał również pewne części dot. kolejnej LSR. Do opracowania LSR wykorzystano przede wszystkim ocenę realizacji LSR oraz systemu jej wdrażania pod kątem okresu programowania 2014-2020. Raport w pełnym kształcie dostępny jest na www.lgdziemiapszczyńska.pl

- **dane z badania dot. przedsiębiorczości na obszarze LSR**, zrealizowanego wśród przedsiębiorców lokalnych oraz przedstawicieli gmin, w którym poddano analizie aktualny stan przedsiębiorczości lokalnej zarówno w sensie ilościowym (liczba i charakterystyka podmiotów gospodarczych), jak i bardziej jakościowym, tj. dot. problemów, barier a także wyzwań, jak również specyfiki i kondycji lokalnego rynku pracy i edukacji. Badanie przeprowadzono na próbie 165 przedsiębiorców (po 15-tu z każdej gminy) z terenu objętego LSR oraz wśród 11 przedstawicieli lokalnych władz samorządowych, którzy opisywali uwarunkowania dla rozwoju przedsiębiorczości na obszarze LSR.
- **dane z konsultacyjnych warsztatów strategicznych** zrealizowanych przez międzygminną grupę ds. opracowania LSR. Zrealizowano 4 warsztaty: 1) dot. oczekiwań względem LSR, głównych korzyści jakich powinna dostarczać realizacja LSR mieszkańcom obszaru, oceny spójności obszaru i jego wyróżników, głównych problemów rozwojowych obszaru, a także zmian sytuacji społecznej oraz zmian na rynku pracy, 2) dot. analizy uwarunkowań wewnętrznych dot. rozwoju obszaru (sił i słabości) oraz uwarunkowań zewnętrznych (szans i zagrożeń); 3) dot. pożądanych cech i kierunków rozwoju obszaru (wizja rozwoju), problemów rozwoju i priorytetów rozwoju obszaru LSR, wstępnych celów LSR oraz 4) dot. doprecyzowania celów LSR i propozycji przedsięwzięć.
- **dane z konsultacji społecznych dot. części strategicznej LSR z mieszkańcami poszczególnych gmin**: tj. uwagi, uzupełnienia, komentarze dot. diagnozy problemów, analizy SWOT oraz wstępnych propozycji kierunków i celów, a także informacje dot. istotności konsultowanych elementów dla uczestników ww. spotkań zebrano w raporcie zbiorczym (szczegółowymi danymi dysponuje Biuro LGD), które przeanalizowano i uwzględniono na miarę możliwości w LSR.

Ww. opis zawiera jedynie najistotniejsze elementy podejścia partycypacyjnego i konsultacji społecznych. Pełny przegląd metod partycypacyjnych zastosowanych na poszczególnych kluczowych etapach powstawania LSR prezentuje tabela poniżej.

b) partycypacyjne metody konsultacji wykorzystane na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR wraz z podstawowymi informacjami dotyczącymi przeprowadzonych konsultacji LSR ze społecznością lokalną (daty spotkań, ilość uczestników)

W trakcie blisko 8-miesięcznego okresu opracowywania LSR wykorzystano następujące partycypacyjne metody konsultacji ze społecznością lokalną:

Nazwa metody / miejsce, daty	Opis metody	liczba uczestnik.
ETAP I - Diagnoza i analiza SWOT.		
BADANIA ANKIETOWE 22.07.15-04.08.15, obszar LSR	Przeprowadzono 2 rodzaje badań ankietowych: 1) dot. potrzeb społeczności lokalnej – wśród mieszkańców oraz 2) dot. przedsiębiorczości – wśród przedsiębiorców i władz lokalnych, w obu badaniach zastosowano metody CAWI i PAPI	318 165
WYWIAD INDYWIDUALNY okres zastosowania jw.	Przeprowadzono wywiady z przedstawicielami samorządu terytorialnego, które diagnozowały obszar LSR pod kątem gospodarczym, kondycji działających tam firm oraz działań ekologicznych i edukacyjnych	11
WARSZTATY KONSULTACYJNE 02.06.2015, Studzienice 02.07.2015 Gostyń	Przeprowadzono 2 warsztaty konsultacyjne (strategiczne) z udziałem przedstawicieli wszystkich sektorów i mieszkańców obszaru, w tym przedstawicieli grup defaworyzowanych. Warsztaty dotyczyły diagnozy obszaru oraz analizy SWOT	69 (35+34)
SPOTKANIA KONSULTACYJNE W GMINACH 21.09.15-2.10.2015, obszar LSR (szczegóły w kolumnie obok)	Przeprowadzono 11 spotkań (po 1 w każdej gminie obszaru LSR). Spotkania dotyczyły m.in. diagnozy, analizy SWOT oraz wstępnych propozycji kierunków/celów LSR. Uczestnikami spotkań byli mieszkańcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, podmiotów publicznych i gospodarczych, którzy mogli zgłaszać uwagi i uzupełnienia. Poniżej daty, miejsca i (liczby uczestników) poszczególnych spotkań: 21.09.2015 Bojszowy (16); 21.09.2015 Bieruń (9); 22.09.2015 Ornontowice (22); 23.09.2015 Miedźna (11); 24.09.2015 Orzesze (11); 25.09.2015 Pszczyna (9); 28.09.2015 Suszec (9); 29.09.2015 Wyry (11); 30.09.2015 Kobiór (10); 1.10.2015 Pawłowice (10); 2.10.2015 Goczałkowice-Zdrój (9).	127 zbiorecza liczba osób
ZOGNISKOWANY WYWIAD GRUPOWY (FOKUS) 21.09.2015, Pszczyna	Przeprowadzono spotkanie z przedstawicielami ośrodków pomocy społecznej i urzędów pracy z terenu działania LGD. Instytucje te, jako wdrażające na co dzień działania związane z polityką społeczną pomogły ustalić podejście do grup defaworyzowanych w LSR	14
ZESPÓŁ ROBOCZY ds. LSR 19.08.2015, Pszczyna	Przeprowadzono spotkanie dot. analizy SWOT, którego celem była konsultacja wypracowanego materiału oraz zaopiniowanie (przyjęcie bądź odrzucenie) zgłoszonych w drodze konsultacji uwag i uzupełnień	6

Nazwa metody / miejsce, daty	Opis metody	liczba uczestnik.
KONSULTACJE INTERNETOWE 10.08.2015 - 19.08.2015, obszar LSR	Udostępniono projekt analizy SWOT na stronie internetowej Stowarzyszenia. Łącznie swoje uwagi skierowało 6 osób/podmiotów	6
ETAP II - Określanie celów i wskaźników w odniesieniu do opracowania LSR oraz opracowanie planu działania		
BADANIE ANKIETOWE 22.07.15-04.08.15, obszar LSR	W przypadku ankiet dot. potrzeb społeczności lokalnej przykładowo pytanie nr 4 dot. priorytetowych przedsięwzięć do realizacji w ramach LSR.	318
	W przypadku ankiet dot. przedsiębiorczości pytania od 16 do 19, dot. m.in. zakresów rozwoju lokalnych firm, planowanych do podjęcia działań z tym związanych oraz przeznaczenia planowanego wsparcia z funduszy.	165
WARSZTATY KONSULTACYJNE 31.08.2015, Bieruń 13.10.2015, Pawłowice	Przeprowadzono 2 warsztaty konsultacyjne (strategiczne). W obu przypadkach uczestnikami byli przedstawiciele wszystkich 3 sektorów i mieszkańcy obszaru, także przedstawiciele grup defaworyzowanych. Warsztaty dot. kierunków rozwoju/celów LSR oraz przedsięwzięć i wstępnych propozycji wskaźników (13.10.2015)	69 (37+32)
SPOTKANIA KONSULTACYJNE 21.09.15-2.10.2015, obszar LSR	Przeprowadzono 11 spotkań konsultacyjnych (po 1 w każdej członkowskiej gminie). Spotkania dotyczyły m.in. analizy wstępnych celów LSR. Daty i miejsca spotkań oraz liczby uczestników podano wcześniej w niniejszej tabeli.	127
ZOGNISKOWANY WYWIAD GRUPOWY (FOKUS) 21.09.2015, Pszczyna 26.10.2015, Pszczyna	Przeprowadzono spotkanie z przedstawicielami ośrodków pomocy społecznej i urzędów pracy z terenu LGD. Instytucje te, jako wdrażające na co dzień działania związane z polityką społeczną pomogły ustalić cele jakie LGD powinna realizować w zakresie wzmacniania kapitału społecznego. Drugie spotkanie fokusowe dot. konsultacji wstępnych celów LSR.	29 (14 + 15)
ZESPÓŁ ROBOCZY ds. LSR 8.10.2015, Pszczyna	Przeprowadzono spotkanie zespołu poświęcone celom LSR. Zespół ten spotykał się cyklicznie, analizował postępy prac nad LSR i opiniował zgłaszane w drodze konsultacji uwagi. Podczas spotkania na tym etapie poddano analizie dane ze spotkań konsultacyjnych w gminach.	6
KONSULTACJE INTERNETOWE 09.10.2015-13.10.2015, obszar LSR	Udostępniono dokument dot. wstępnych celów LSR na stronie internetowej Stowarzyszenia. Wpłynęły 2 opinie od mieszkańców obszaru.	2
ETAP III - Opracowanie zasad wyboru operacji oraz ustanawiania kryteriów wyboru		
BADANIE ANKIETOWE obszar LSR 22.07.15-04.08.15,	W ramach ankiety dot. przedsiębiorców pojawiło się m.in. pytanie nr 13 dot. warunków jakie musiałyby zostać spełnione, aby firma zwiększyła zatrudnienie.	165
KAWIARNIA OBYWATELSKA 01.12.2015, Pszczyna	Przeprowadzono spotkanie z grupą młodzieży (jedna z grup defaworyzowanych), podczas którego skonsultowano m.in. zasady wyboru operacji oraz kryteria wyboru operacji,.	12
ZOGNISKOWANY WYWIAD GRUPOWY 04.12.2015, Pszczyna	Przeprowadzono fokus z członkami Rady LGD w celu przeanalizowania m.in. projektu kryteriów wyboru operacji.	10
WYWIAD INDYWIDUALNY listopad 2015, obszar LSR	Przeprowadzono badanie wśród przedstawicieli organizacji pozarządowych i grup nieformalnych działających na obszarze LSR, w celu zdiagnozowania ich chęci aplikowania o środki w ramach PROW oraz możliwości finansowania projektów (wkład własny finansowy i rzeczowy).	17
ZESPÓŁ ROBOCZY ds. LSR 26.11.2015, Pszczyna 15.12.2015, Pszczyna	Przeprowadzono spotkanie zespołu poświęcone celom LSR. Zespół roboczy spotykał się cyklicznie, analizował postępy prac nad LSR i opiniował zgłaszane w drodze konsultacji uwagi. Spotkanie na tym etapie dot. zasad wyboru operacji i kryteriów wyboru.	6
KONSULTACJE INTERNETOWE 22.07.2015-24.08.2015, obszar LSR	Za pomocą strony internetowej ankietka.pl, a także w kontakcie osobistym gromadzono karty projektowe (wpłynęło 88 kart). Zestawienie kart pozwoliło zobrazować wstępne zarysy kryteriów pod względem finansowania projektów (wkład własny, poziom dofinansowania itp.), a także grup docelowych	88
ETAP IV - Opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji		
WORLD CAFE	Przeprowadzono spotkanie z mieszkańcami członkowskich gmin –	21

Nazwa metody / miejsce, daty	Opis metody	liczba uczestnik.
23.11.2015, Goczałkowice-Zdrój	przedstawicielami wszystkich sektorów (rekrutacja otwarta) w celu m.in. zaopiniowania zapisów zasad monitorowania i ewaluacji.	
KAWIARNIA OBYWATELSKA 01.12.2015, Pszczyna	Przeprowadzono spotkanie z grupą młodzieży (jedna z grup defaworyzowanych), podczas którego skonsultowano m.in. zasady monitorowania i ewaluacji.	12
ZOGNISKOWANY WYWIAD GRUPOWY 26.10.2015, Pszczyna 04.12.2015, Pszczyna	Przeprowadzono spotkania grup fokusowych, które wypracowywały wspólnie m.in. zapisy dot. monitorowania i ewaluacji. Dodatkowo w 2 terminie odbył się fokus z członkami Rady LGD w celu m.in. przeanalizowania zapisów dot. monitorowania i ewaluacji.	25 (15 + 10)
ZESPÓŁ ROBOCZY ds. LSR 9.11.2015, Pszczyna	Przeprowadzono spotkanie zespołu poświęcone celom LSR. Zespół ten spotykał się cyklicznie, analizował postępy prac nad LSR i opiniował zgłaszane w drodze konsultacji uwagi. Spotkanie na tym etapie dot. zasad monitoringu i ewaluacji.	6
ETAP V - Przygotowanie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR		
BADANIE ANKIETOWE 22.07.15-04.08.15, obszar LSR	W ankiecie dot. potrzeb społ. lokalnej pytanie 1 i 2 nawiązywały do działań komunikacyjno-aktywizujących społeczności. Dotyczyły one narzędzi i form, jakimi LGD powinno się komunikować z otoczeniem oraz rodzaju działań, jakie LGD winno podejmować w celu aktywizacji mieszkańców.	318
KAWIARNIA OBYWATELSKA 01.12.2015, Pszczyna	Przeprowadzono spotkanie z grupą młodzieży, podczas którego skonsultowano m.in. zapisy planu komunikacyjnego w ramach którego funkcjonuje także wsparcie na rzecz osób do 30 r. życia (defaworyzowani)	12
WORLD CAFE 23.11.2015, Goczałkowice-Zdrój	Przeprowadzono spotkanie z mieszkańcami członkowskich gmin – przedstawicielami wszystkich sektorów (rekrutacja otwarta) w celu m.in. sformułowania zapisów planu komunikacyjnego	21
SPOTKANIE KONSULTACYJNE 26.11.2015, Pszczyna	Przeprowadzono spotkanie z przedstawicielami organizacji pozarządowych, podczas którego skonsultowano m.in. zapisy planu komunikacyjnego	10
ZOGNISKOWANY WYWIAD GRUPOWY 21.09.2015, Pszczyna	Przeprowadzono spotkanie fokusowe z przedstawicielami ośrodków pomocy społecznej i urzędów pracy z terenu działania LGD. Instytucje te, jako wdrażające na co dzień działania związane z polityką społeczną pomogły dookreślić grupy defaworyzowane na tym terenie, które LGD mogłyby objąć wsparciem w ramach realizacji LSR.	14
ZESPÓŁ ROBOCZY ds. LSR 26.11.2015, Pszczyna	Przeprowadzono spotkanie zespołu poświęcone celom LSR. Zespół roboczy spotykał się cyklicznie, analizował postępy prac nad LSR i opiniował zgłaszane w drodze konsultacji uwagi. Spotkanie na tym etapie dot. zapisów <i>Planu komunikacji</i> .	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentacji LGD

c) wyniki przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji

Pierwsze konsultacje diagnozy i analizy SWOT zostały przeprowadzone wśród członków LGD po 2 warsztatach strategicznych w formie konsultacji elektronicznych w sierpniu 2015 r. **Kilkanaście zgłoszonych tą drogą propozycji zostało uwzględnionych w kolejnej wersji diagnozy i analizy SWOT, którą następnie prezentowano podczas konsultacji społecznych z mieszkańcami w poszczególnych gminach obszaru LSR (wrzesień-październik).** W wyniku przeprowadzonych indywidualnych głosowań dot. istotności czynników uwzględniono m.in.: **słabości** - zanikanie dawnych zawodów, atrakcyjnych z punktu widzenia turysty (np. dawne hafty, koronki) / niski poziom infrastruktury społecznej typu Kluby Seniora, CIS-y, KIS-y, centrum wolontariatu, brak powierzchni na miejsca spotkań podmiotów NGO, w tym dostępu do zaplecza kuchennego / niedostateczna liczba działań kształtujących świadomość ekologiczną społeczeństwa i promujących zachowania proekologiczne (w tym zdrowy styl życia) / zanikające więzi międzyludzkie, zwiększająca się anonimowość / słabnące relacje społeczne na skutek wzrostu popularności Internetu / niedostateczna liczba działań kształtujących świadomość ekologiczną społeczeństwa i promujących zachowania proekologiczne (w tym zdrowy styl życia)/ograniczona dostępność środków finansowych na działania proekologiczne; **zagrożenia** - ograniczona dostępność środków finansowych na działania proekologiczne; a także **sily** - ciekawe tradycyjne motywy zdobnicze występujące na terenie całego obszaru LGD / zwarte społeczności lokalne, mała anonimowości na obszarach wiejskich.

Ww. sugestie zostały uznane za najbardziej istotne w wyniku przeprowadzonych głosowań, w związku z czym zostały uwzględnione w końcowej wersji LSR. Analogicznie nie uwzględniono czynników, których istotność nie została potwierdzona wskazaniami uczestników i konsultacjami z zespołem roboczym ds. LSR. Powyższa analiza jest jedynie przykładem postępowania LGD z wnioskami z konsultacji w obszarze społeczno-gospodarczym. Na takiej samej

zasadzie uwzględniano/odrzucono wnioski dot. turystyki i dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, których w tym miejscu szczegółowo nie opisano ze względu na ograniczoną objętość LSR.

W wyniku konsultacji społecznych z mieszkańcami obszaru doprecyzowano lub przeformulowano wiele problemów, np. w obszarze gospodarki pierwotnie sformułowany problem pt. „opory mentalne przed zakładaniem przedsiębiorstw, niski poziom przedsiębiorczości” zamieniono na „niski poziom przedsiębiorczości (m. in. wśród ludzi młodych) – niski poziom innowacyjności, ograniczony kapitał wiedzy, opory mentalne przed zakładaniem przedsiębiorstw. Zmiany dotyczyły też czynników analizy SWOT, dodano m.in.: sumienność i kultura pracy / niski poziom kapitału zaufania i współpracy między firmami lokalnymi / rozwój sieci sklepów wielkopowierzchniowych utrudniających konkurencję na rynku lokalnym. Dodano też kilka nowych problemów, np. deficyt atrakcyjnych terenów i obiektów dla biznesu / brak inicjatyw lokalnych służących inicjowaniu współpracy między przedsiębiorcami / niewystarczające kompetencje młodych mieszkańców w kształtowaniu swoich karier zawodowych / wymagające podniesienia kompetencje przedsiębiorców w zakresie rozwoju prowadzonej działalności, wdrażania innowacji, pozyskiwania dotacji / brak identyfikacji istniejących produktów lokalnych z obszarem Ziemi Pszczyńskiej / niski poziom wykorzystania atutów obszaru dla wykreowania produktów lokalnych. W obszarze społeczeństwa dodano szereg nowych problemów, np. narastające postawy roszczeniowe oraz deprecjonowanie dorobku gospodarczego i kulturalnego samorządów / deficyty infrastrukturalne ograniczające bezpieczeństwo na drogach – braki chodników przy głównych drogach / słaba edukacja, promocja i informacja na temat pozytywnych stron różnych form spędzania czasu wolnego, niska świadomość prozdrowotna / mała liczba podmiotów świadczących usługi opiekuńcze dla: dzieci z dysfunkcją, osób starszych zależnych, deficyt infrastruktury opieki dla osób starszych. Podobnie postępowano w przypadku turystyki i dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

Cały proces konsultacyjny z mieszkańcami obszaru prowadzony zarówno w formie spotkań w poszczególnych gminach, warsztatów strategicznych, konsultacji elektronicznych, spotkań fokusowych, roboczych zespołu ds. LSR zaowocował powstaniem bardzo szerokiej diagnozy i analizy SWOT, obejmującej w pewnej fazie prac nawet ponad 100 czynników w jednym analizowanym obszarze (np. gospodarki). Ze względu jednak na konieczność koncentracji w LSR na czynnikach najbardziej istotnych, a także ze względu na ograniczoną objętość dokumentu LGD musiały dokonać ograniczenia czynników do jedynie najbardziej istotnych, biorąc pod uwagę opisywane wcześniej wyniki wcześniejszych głosowań, rekomendacje zespołu ds. LSR oraz zakres powiązań z diagnozą obszaru. Procedura aktualizacji LSR stanowi załącznik nr 1 do LSR.

Rozdział III – Diagnoza - opis obszaru i ludności

1. Określenie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemów i obszarów interwencji odnoszących się do tych grup.

Obszar objęty LSR wg. stanu na dzień 31.12.2013 r. był zamieszkiwany przez **143 551 mieszkańców**, w tym przez 70 956 mężczyzn i 72 595 kobiet.

Tabela 4. Podstawowe dane dot. ludności na obszarze LSR wg. stanu z 2013 r.

	Liczba ludności			*Struktura wiekowa			*WOD	Ludność / km ²	Przyrost naturalny / 1000 ludności	Saldo migracji / 1000 osób
	Ogółem	*M	*K	0-17	18-59 K 18-64 M	60K< 65M<				
Bieruń	19 696	9 765	9 931	3 596	13 399	2 701	20,2	486,0	4,3	-6,2
Bojszowy	7 411	3 624	3 787	1 580	4 758	1 073	22,6	214,0	9,1	13,5
Goczałkowice-Zdrój	6 605	3 191	3 414	1 278	4 200	1 127	26,8	139,0	-0,8	-3,8
Kobiór	4 902	2 425	2 477	936	3 146	820	26,1	102,0	1,2	8,0
Miedźna	16 069	8 073	7 996	3 239	11 336	1 494	13,2	321,0	5,7	-6,8
Ornontowice	5 941	2 939	3 002	1 187	3 874	880	22,7	385,0	5,7	8,7
Orzesze	20 000	9 940	10 060	3 843	12 817	3 340	26,1	239,0	1,5	7,5
Pawłowice	18 042	8 935	9 107	3 810	12 150	2 082	17,1	238,0	5,9	-4,1
Pszczyzna (*OW)	25 424	12 509	12 915	5 668	16 204	3 552	21,9	167,0	3,7	2,8
Suszec	11 869	5 843	6 026	2 718	7 716	1 435	18,6	158,0	5,2	3,6
Wyry	7 592	3 712	3 880	1 622	4 836	1 134	23,4	219,0	3,6	16,7
Obszar LSR	143 551	70 956	72 595	29 477	94 436	19 638	20,01	218,2	4,2	1,7

*OW – obszar wiejski; M – mężczyźni, K – kobiety; 0-17 ludność w wieku przedprodukcyjnym, 18-59 K, 18-64 M - od 18 do 59 lat kobiety i od 18 do 64 lat mężczyźni, tj. ludność w wieku produkcyjnym, 60K< i 65M< - od 60 lat kobiety i od 65 lat mężczyźni, tj. ludność w wieku poprodukcyjnym; WOD – wskaźnik obciążenia demograficznego, tj. liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym;

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, www.stat.gov.pl

Powierzchnia obszaru objętego LSR wynosi 658 km², co stanowi 5,3% powierzchni województwa śląskiego (i 7,7% powierzchni obszarów wiejskich w regionie). Obszar LSR ze względu na bliskość miast Aglomeracji Górnośląskiej jest w dużej części terenem o zaawansowanej urbanizacji, choć nie brakuje na nim również terenów zielonych - o niewielkiej antropopresji. Mimo, iż średnia gęstość zaludnienia dla obszaru LSR – głównie za sprawą gmin Kobiór i Suszec (Iasy), Goczałkowice-Zdrój (jezioro) - jest znacząco niższa od średniej dla całego województwa śląskiego (373 os/km²), to i tak istotnie przewyższa analogiczną średnią dla obszarów wiejskich w regionie (122 os/km²).

Struktura wiekowa ludności na obszarze LSR wg. stanu z 2013 r. była bardziej korzystna niż średnie poziomy wskaźników dla województwa śląskiego (więcej osób młodych w wieku przedprodukcyjnym - o ok. 3,6%, mniej osób starszych w wieku poprodukcyjnym – o ok. 5,6%, przy nieznacznie wyższym udziale osób w wieku produkcyjnym – o ok. 2%). Potwierdza to wskaźnik obciążenia demograficznego, który przyjmował wartości wyjątkowo korzystne w odniesieniu do poziomu wskaźników regionalnych i krajowych. Saldo migracji w poszczególnych gminach było zróżnicowane (w 4 gminach z 11 ujemne), choć w sumie dla całego obszaru LSR dodatnie (1,7). Sytuacja ta jest związana z trendem osiedlania się ludności miejskiej na okolicznych obszarach wiejskich, co jest korzystne z punktu widzenia sytuacji demograficznej. Z drugiej jednak strony w opinii wielu mieszkańców oddziałuje to negatywnie na spójność społeczną obszaru w kontekście niepełnej integracji ludności rdzennej i napływowej, zwiększając tzw. funkcje „sypialniane” obszaru.

Tabela 5. Ludność w wieku 13 lat i więcej wg. poziomu wykształcenia

obszar	ogółem	wyższe	średnie i policealne	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne	podstawowe
pow. pszczyński	92 014	12 900	26 637	29 644	5 137	13 435
%	100%	14%	29%	32%	6%	15%
pow. mikołowski	81 790	13 036	26 024	23 103	3 820	10 824
%	100%	16%	32%	28%	5%	13%
pow. bieruńsko-lędziński	49 921	6 642	15 448	14 513	2 595	7 484
%	100%	13%	31%	29%	5%	15%
woj. śląskie	4 076 666	649 559	1 322 291	1 027 986	189 094	644 022
%	100%	16%	32%	25%	5%	16%
Polska	33 505 264	5 693 731	10 573 143	7 260 817	1 650 932	6 133 739
%	100%	17%	32%	22%	5%	18%

Źródło: BDL GUS, www.stat.gov.pl, Narodowy Spis Powszechny 2011

Bardzo dokładna **analiza wykształcenia mieszkańców obszaru** nie jest możliwa ze względu na dostępność danych statystycznych jedynie w układzie całych powiatów (a zatem również dużej części obszarów nie wchodzących w skład LGD). Tym niemniej można zauważyć nieco mniejszy (o ok. 2%) udział mieszkańców z wyższym wykształceniem oraz wykształceniem podstawowym, a także większy (o ok. 5%) udział ludności z wykształceniem zasadniczym zawodowym, mimo iż na obszarze LSR działa tylko 1 szkoła o profilu zawodowym (w mieście Pszczyña zlokalizowane są kolejne 2). Według danych WUP Katowice najwięcej uczniów i absolwentów szkół zawodowych na tym terenie kształci się na kierunku technik górnictwa podziemnego (238 uczniów i 42 absolwentów), następnie technik mechatronik (113 i 0) oraz technik informatyk (93 i 42) i technik hotelarstwa (91 i 23). Kierunki kształcenia zorientowane są natomiast głównie na branżę usługową, w tym w szczególności na mechaników samochodowych, w dalszej kolejności na: fryzjerów, sprzedawców, kucharzy i ślusarzy (dokładne dane dostępne w raporcie pt. „Przedsiębiorczość na terenie działania LGD Ziemia Pszczyńska”). Zdecydowana większość ankietowanych przedstawicieli samorządów lokalnych wskazywała na konieczność rozwoju szkół zawodowych na swoim terenie. Sugestie te są zgodne z szerszym poglądem obecnym wśród wielu przedsiębiorców o konieczności rozwijania szkolnictwa zawodowego, nawet kosztem kształcenia na poziomie wyższym. Podobnie oceniana jest skuteczność edukacji przedsiębiorczej, która jest warunkiem zarówno rozwoju ekonomicznego jak i społecznego, a w chwili obecnej wymaga radykalnego wzmocnienia.

Formułując wstępne założenia **LSR** już na etapie diagnozy zdecydowano o jej **szerszym, bardziej kompleksowym charakterze, tj. nie ograniczającym się tylko do analizy problemów i obszarów, będących przedmiotem interwencji w PROW 2014-2020, ale analizującym również inne problemy i aspekty sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru**. Jako, iż LGD realizując podejście LEADER w niniejszej LSR ma przyczyniać się do osiągnięcia **włączenia społecznego i walki z ubóstwem** konieczne było wskazanie pewnych grup osób i podmiotów szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR, a także zaplanowanie możliwie maksymalnej komplementarności i zintegrowania kierowanego na obszar LSR wsparcia, w tym w szczególności obszarów interwencji PROW 2014-2020 oraz RPO WSL 2014-2020. **Ze względu jednak na dostępność wsparcia w formule bezpośredniej jedynie z PROW, przy jednoczesnym pośrednim i trudnym do określenia co do skali finansowej wsparciu z RPO WSL, LGD wdrażać będzie strategię monofundusową (EFRROW), uzupełnianą w miarę możliwości wsparciem ze strony RPO WSL (EFRR i EFS)** – dla ukazania komplementarności wsparcia w tabeli 6 pokazano również koncepcje uzupełniających w stosunku do PROW przedsięwzięć, zgodnych z zakresami priorytetów RPO WSL, w których dopuszczono realizację projektów wynikających z lokalnych strategii rozwoju na obszarach wiejskich (które jednak ze względu na brak konkretnej i gwarantowanej alokacji dla LGD nie będą w LSR uszczegóławiane, budżetowane, ani owskaźnikowywane). Analizę problemów obszaru

prowadzono w trakcie warsztatów strategicznych z udziałem przedstawicieli mieszkańców, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i władz lokalnych. Problemy analizowano w 4 obszarach, na które podejście LEADER może istotnie oddziaływać, tj. społeczeństwo, gospodarka, turystyka i dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe. Wstępnie dokonaną diagnozę problemów poddano konsultacjom z mieszkańcami obszaru, którzy mogli do niej zgłaszać swoje uwagi i uzupełnienia. Problemy w każdym z analizowanych obszarów zostały przedstawione w stosownych fragmentach niniejszego rozdziału (tj. przy omawianiu gospodarki i przedsiębiorczości, problemów społecznych, turystyki i lokalnego dziedzictwa).

Po przeprowadzeniu analizy dostępnych danych statystycznych i analizy problemów i uwarunkowań, a także w wyniku dyskusji z uczestnikami prac nad LSR zdecydowano, iż **grupami najbardziej istotnymi z punktu widzenia realizacji LSR są szeroko rozumiani mieszkańcy obszaru** (gdyż ich aktywizacja i zaangażowanie są podstawowym warunkiem udanego włączenia społecznego), **mikro i mali przedsiębiorcy** (ze względu na ich wpływ na kondycję gospodarczą obszaru, a także na przeznaczenie minimum 50% części wdrożeniowej LSR na tworzenie lub utrzymanie miejsc pracy) oraz **organizacje pozarządowe** (ze względu na fakt, iż stwarzają one podstawy do wzmacniania kapitału społecznego, wpływają na poziom aktywizacji społecznej, poziom zaufania, a także poziom wolontariatu). Główne problemy ww. grup zostały omówione w dalszej części LSR. W kontekście realizacji celu włączenia społecznego i walki z ubóstwem określono również tzw. grupy defaworyzowane (głównie pod kątem dostępu do rynku pracy), które będą mogły liczyć na szczególne wsparcie w ramach LSR (m.in. preferencje w kryteriach oceny). Do **grup defaworyzowanych** na obszarze Ziemi Pszczyńskiej zaliczono: a) **młodzież do 30 r. życia o utrudnionym dostępie do rynku pracy**; b) **osoby w wieku 50+ o utrudnionym dostępie do usług społecznych i rynku pracy** oraz c) **Kobiety** (bezrobotne, powracające na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem i wychowaniem dzieci, wchodzące na rynek pracy po raz pierwszy po urodzeniu i wychowywaniu dzieci oraz opiekujące się osobami zależnymi). Opis sytuacji społeczno-gospodarczej ww. grup znajduje się w dalszej części rozdziału III LSR, a także częściowo w analizie SWOT (rozdział IV). W tabeli poniżej opisano główne problemy grup defaworyzowanych, a także stosowne obszary interwencji (ich doprecyzowanie i uzasadnienie w kontekście przedsięwzięć realizowanych z PROW 2014-2020 opisano w tabeli 24 w rozdziale V).

Tabela 6. Grupy istotne z punktu widzenia LSR, w tym grupy defaworyzowane, problemy, obszary interwencji

Grupy istotne z punktu widzenia LSR, w tym grupy defaworyzowane, ich główne problemy	Stosowne obszary interwencji (przedsięwzięcia zaplanowane w LSR adresowane dla grup)	Program
Młodzież do 30 r. życia o utrudnionym dostępie do rynku pracy - GRUPA DEFAWORYZOWANA		
niski poziom przedsiębiorczości / innowacyjności / ograniczony kapitał wiedzy / opory mentalne przed zakładaniem przedsiębiorstw / emigracja zarobkowa i niedostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy / niewystarczające kompetencje w kształtowaniu swoich karier zawodowych / późno zawierane małżeństwa / niska dzietność / zjawisko rozpadu rodzin / utrudnienia w funkcjonowaniu rodzin: lokalne trudności w dostępie do żłobków, przedszkoli, placów zabaw / brak tanich mieszkań	PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA – DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE RÓŻNE	PROW
	PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA – DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE – PRODUKTY/USŁUGI LOKALNE	PROW
	INKUBATOR DOBRYCH KADR	RPOWSL
	SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ ROZWOJU – INTEGRACJA SPOŁECZNA	PROW
	SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ ROZWOJU – INFRASTRUKTURA USŁUG SPOŁECZNYCH	RPOWSL
	SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ ROZWOJU – USŁUGI SPOŁECZNE	RPOWSL
	SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ RODZINY – WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCZE	PROW
	SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ RODZINY – USŁUGI WSPIERAJĄCE ORAZ EKONOMIA SPOŁECZNA	RPOWSL
Kobiety (bezrobotne, powracające na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem i wychowaniem dzieci, wchodzące na rynek pracy po raz pierwszy po urodzeniu i wychowywaniu dzieci, opiekujące się osobami zależnymi) – GRUPA DEFAWORYZOWANA		
gorsza pozycja na lokalnym rynku pracy, tj. wyższy poziom bezrobocia / kłopoty z powrotem na rynek pracy po urodzeniu dziecka / mała liczba podmiotów świadczących usługi opiekuńcze dla dzieci	PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA – DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE RÓŻNE	PROW
	PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA – DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE – PRODUKTY/USŁUGI LOKALNE	PROW
	INKUBATOR DOBRYCH KADR	RPOWSL
	SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ ROZWOJU – INFRASTRUKTURA	RPOWSL

Grupy istotne z punktu widzenia LSR, w tym grupy defaworyzowane, ich główne problemy	Stosowne obszary interwencji (przedsięwzięcia zaplanowane w LSR adresowane dla grup)	Program
	<i>USŁUG SPOŁECZNYCH</i>	
	<i>SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ ROZWOJU – USŁUGI SPOŁECZNE</i>	RPOWSL
	<i>SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ RODZINY – WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCZE</i>	PROW
	<i>SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ RODZINY – USŁUGI WSPIERAJĄCE ORAZ EKONOMIA SPOŁECZNA</i>	RPOWSL
Osoby w wieku 50+ o utrudnionym dostępie do usług społecznych i rynku pracy – GRUPA DEFAWORYZOWANA		
starzenie się / niewystarczająca dostępność usług opiekuńczych / emigracja zarobkowa potomstwa / odsuwanie na margines życia społecznego / niedostosowanie części obiektów i przestrzeni do ich potrzeb i możliwości / niskie kompetencje w kontekście wymagań rynku pracy, w tym informatyczne	<i>PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA – DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE RÓŻNE</i>	PROW
	<i>PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA – DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE – PRODUKTY/USŁUGI LOKALNE</i>	PROW
	<i>INKUBATOR DOBRYCH KADR</i>	RPOWSL
	<i>INFRASTRUKTURA AKTYWNEGO WYPOCZYNKU – TURYSTYKA, REKREACJA</i>	PROW
	<i>SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ ROZWOJU – INTEGRACJA SPOŁECZNA</i>	PROW
	<i>SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ ROZWOJU – USŁUGI SPOŁECZNE</i>	RPOWSL
	<i>SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ RODZINY – WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCZE</i>	PROW
	<i>SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ RODZINY – USŁUGI WSPIERAJĄCE ORAZ EKONOMIA SPOŁECZNA</i>	RPOWSL
	<i>KUŹNIA KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO</i>	PROW
Mieszkańcy obszaru – GRUPA ISTOTNA		
spadający poziom zaufania społecznego / narastające postawy roszczeniowe / emigracja ze środowiska lokalnego osób energicznych, uzdolnionych, utrata potencjału przedsiębiorczego obszaru / zanikające więzi międzypokoleniowe / niewystarczający poziom rozwoju i potencjał instytucji i organizacji integrujących i aktywizujących mieszkańców / brak poczucia wspólnoty i konkurowanie wewnątrz społeczności lokalnej / niewystarczający poziom świadomości ekologicznej / niski poziom rozwoju infrastruktury społeczno-kulturalnej oraz niezadowalająca oferta – społeczno-kulturalna / ograniczony zakres i skala usług kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych / słaba edukacja, promocja i informacja na temat pozytywnych stron różnych form spędzania czasu wolnego/ niska świadomość prozdrowotna / mała liczba podmiotów świadczących usługi opiekuńcze / deficyty infrastrukturalne ograniczające bezpieczeństwo na drogach – braki chodników przy głównych drogach / starzenie się społeczeństwa / dziedziczenie ubóstwa	<i>PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA – DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE RÓŻNE</i>	PROW
	<i>PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA – DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE – PRODUKTY/USŁUGI LOKALNE</i>	PROW
	<i>INKUBATOR DOBRYCH KADR</i>	RPOWSL
	<i>INFRASTRUKTURA AKTYWNEGO WYPOCZYNKU – TURYSTYKA, REKREACJA</i>	PROW
	<i>OFERTA AKTYWNEGO WYPOCZYNKU - DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE</i>	PROW
	<i>SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ ROZWOJU – INTEGRACJA SPOŁECZNA</i>	PROW
	<i>SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ ROZWOJU – INFRASTRUKTURA USŁUG SPOŁECZNYCH</i>	RPOWSL
	<i>SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ ROZWOJU – USŁUGI SPOŁECZNE</i>	RPOWSL
	<i>SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ RODZINY – WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCZE</i>	PROW
	<i>SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ RODZINY – USŁUGI WSPIERAJĄCE ORAZ EKONOMIA SPOŁECZNA</i>	RPOWSL
	<i>KUŹNIA KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO</i>	PROW
	<i>LOKALNY EKO-BALANS, NOWA ENERGIA, DOBRY KLIMAT</i>	PROW
	<i>DZIEDZICTWO LOKALNE ZIEMI PSZCZYŃSKIEJ ZASOBY MATERIALNE, INFRASTRUKTURA</i>	PROW
<i>DZIEDZICTWO LOKALNE ZIEMI PSZCZYŃSKIEJ – NIEMATERIALNE</i>	PROW	

Grupy istotne z punktu widzenia LSR, w tym grupy defaworyzowane, ich główne problemy	Stosowne obszary interwencji (przedsięwzięcia zaplanowane w LSR adresowane dla grup)	Program
	<i>REWITALIZACJA „POTRZEBNYCH” PRZESTRZENI</i>	<i>RPOWSL</i>
Mikro i mali przedsiębiorcy - GRUPA ISTOTNA		
niski poziom innowacyjności / wysokie koszty prowadzenia działalności, w tym utrzymania pracowników / deficyt kompetentnych kadr (fachowców) na lokalnym rynku pracy / deficyt kompetencji przedsiębiorczych / słabe kształcenie przedsiębiorczości / mała ilość w pełni uzbrojonych terenów inwestycyjnych / niski poziom kapitału zaufania i współpracy między firmami / niewystarczający poziom wsparcia ze strony samorządu (szczególnie dla młodych firm) / niski poziom wykorzystania atutów obszaru dla prowadzonej działalności, w tym produktów lokalnych / brak umiejętności korzystania ze wsparcia na uruchomienie biznesu / niski poziom wiedzy o dostępnej ofercie instytucji otoczenia biznesu / słaba współpraca międzysektorowa	PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA – DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE RÓŻNE	PROW
	PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA – DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE – PRODUKTY/USŁUGI LOKALNE	PROW
	PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA – RYNKI ZBYTU, SIECI WSPÓŁPRACY, MARKA LOKALNA	PROW
	INFRASTRUKTURA AKTYWNEGO WYPOCZYNKU – TURYSTYKA, REKREACJA	PROW
	OFERTA AKTYWNEGO WYPOCZYNKU - DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE	PROW
	SIECI AKTYWNEGO WYPOCZYNKU	PROW
	SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ RODZINY – WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCZE	PROW
	<i>SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ RODZINY – USŁUGI WSPIERAJĄCE ORAZ EKONOMIA SPOŁECZNA</i>	<i>RPOWSL</i>
Członkowie organizacji pozarządowych – GRUPA ISTOTNA		
małe zainteresowanie aktywnością społeczną większej części mieszkańców / ograniczona liczba liderów lokalnych / niewystarczające wsparcie sektora pozarządowego przez sektor samorządowy i słaba współpraca tych sektorów / brak poczucia wspólnoty i konkurowanie wewnątrz społeczności lokalnej / spadający poziom zaufania społecznego	SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ ROZWOJU – INTEGRACJA SPOŁECZNA	PROW
	<i>SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ ROZWOJU – USŁUGI SPOŁECZNE</i>	<i>RPOWSL</i>
	<i>SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ RODZINY – USŁUGI WSPIERAJĄCE ORAZ EKONOMIA SPOŁECZNA</i>	<i>RPOWSL</i>
	KUŹNIA KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO	PROW
	LOKALNY EKO-BALANS, NOWA ENERGIA, DOBRY KLIMAT	PROW
	DZIEDZICTWO LOKALNE ZIEMI PSZCZYŃSKIEJ ZASOBY MATERIALNE, INFRASTRUKTURA	PROW
	DZIEDZICTWO LOKALNE ZIEMI PSZCZYŃSKIEJ – NIEMATERIALNE	PROW

Źródło: opracowanie własne na podstawie diagnozy obszaru LSR

Mieszkańcy obszaru w przeprowadzonym badaniu wskazywali powyższe grupy, jako te, do których w pierwszej kolejności powinno być kierowane wsparcie w ramach LSR (odpowiednio: młodzież 31,6%, seniorzy 19,9%). Oprócz powyższych kategorii wskazywano osoby niepełnosprawne (18,8%) i długotrwale bezrobotne (15,3%), a także młode matki (12,2%). LGD przewiduje dodatkowe wsparcie **grup defaworyzowanych** poprzez zastosowanie kryterium oceny operacji preferującego te grupy, a także dedykowanie alokacji środków finansowych z budżetu LSR dla grup defaworyzowanych w wysokości 1 520 000 zł. Dodatkowo planuje się dedykowanie działań komunikacyjnych poszczególnym grupom defaworyzowanym, w zależności od charakteru i ich potrzeb.

2. Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości (w tym przedsiębiorczości społecznej), branż z potencjałem rozwojowym.

Mając na uwadze znaczenie rozwoju przedsiębiorczości w podejściu LEADER w okresie programowania 2014-2020 LGD „Ziemia Pszczyńska” zdecydowała się przeprowadzić badanie przedsiębiorczości na swoim obszarze we współpracy z niezależnym ośrodkiem badawczym. Badaniem zostało objętych 165 przedsiębiorców lokalnych, a także 11 przedstawicieli poszczególnych samorządów lokalnych. W LSR zawarto jedynie najważniejsze wyniki ww. badania (pełny raport z badań jest dostępny na www.lgdziemiapszczyńska.pl), które przedstawiono jako uzupełnienie analiz w oparciu o dane statystyczne.

Tabela 7. Charakterystyka podmiotów gospodarczych na obszarze LSR, porównanie lat 2006 i 2013

	Podmioty sektora prywatnego ogółem			Spółki prawa handlowego, w tym z udziałem zagraniczn.			Os. fizyczne prowadzące działalność gospodarczą			Spółdzielnie, fundacje, stowarzyszenia i org. społeczne		
	2006	2013	*zmiana	2006	2013	*zmiana	2006	2013	*zmiana	2006	2013	*zmiana
Bieruń	1 597	1 309	-18%	71	106	49%	1 362	1038	-24%	25	41	64%
Bojszowy	410	529	29%	12	20	67%	342	460	35%	14	16	14%
Goczałkowice-Zdrój	673	797	18%	26	52	100%	564	668	18%	12	15	25%
Kobiór	445	532	20%	21	53	152%	370	428	16%	9	11	22%
Miedźna	1 030	1 087	6%	35	49	40%	833	885	6%	31	35	13%
Ornontowice	399	449	13%	19	20	5%	329	365	11%	7	11	57%
Orzesze	1 575	1 637	4%	67	96	43%	1 331	1 389	4%	26	41	58%
Pawłowice	1 137	1 304	15%	47	68	45%	944	1 104	17%	30	42	40%
Pszczyna (OW)	1 938	2 399	24%	71	138	94%	1 634	2 007	23%	32	42	31%
Suszec	699	843	21%	31	52	68%	566	694	23%	21	20	-5%
Wyry	565	713	26%	37	51	38%	474	600	27%	4	10	150%
Obszar LSR	10 468	11 599	11%	437	705	61%	8 749	9 638	10%	211	284	35%

*wyrażona w % zmiana liczebności danej grupy podmiotów w stosunku do roku 2006, OW – obszar wiejski Pszczyny

Źródło: BDL GUS, www.stat.gov.pl, stan 2006 i 2013

Na obszarze LSR w okresie od opracowania poprzedniej LSR na lata 2009-2015, tj. od roku 2006 nastąpił wzrost liczby podmiotów sektora prywatnego (istotny spadek, spowodowany niestabilną sytuacją gospodarki - głównie górnictwa oraz rynku motoryzacyjnego zanotowano jedynie w gminie Bieruń). Pod względem liczby podmiotów sektora prywatnego zdecydowanie wyróżnia się obszar wiejski Pszczyny (2 399 podmiotów w 2013 r., następnie w kolejności są Orzesze, Bieruń i Pawłowice), choć największy ich przyrost procentowy w stosunku do 2006 r. (moment bazowy opracowania poprzedniej LSR na lata 2009-2015) zanotowały Wyry (o 26%). Największy przyrost liczby podmiotów (o 889 podmiotów, tj. o ok. 10%) dotyczył indywidualnych działalności gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne, których na terenie LGD jest zdecydowanie najwięcej, choć w stosunku do roku 2006 znacząco wzrosła również liczba spółek handlowych (o 61%) oraz spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji społecznych (o 35%). Krótkookresowa tendencja przyrostu liczby podmiotów sektora prywatnego na obszarze LSR, tj. w stosunku do 2012 r. miała również charakter wzrostowy.

Tabela 8. Wybrane dane dot. przedsiębiorczości i wielkości podmiotów pod względem zatrudnienia na obszarze LSR wg. stanu na 2013 r.

	Podmioty nowo zarejestrowane a wyrejestrowane			Wskaźniki przedsiębiorczości		Podmioty gospodarcze wg. klas wielkości zatrudnienia			
	nowo zarej.	wyrej.	saldo	*A	*B	0-9	10-49	50-249	250-
Bieruń	142	108	34	53	58	1 262	56	16	2
Bojszowy	38	32	6	62	65	520	17	3	0
Goczałkowice-Zdrój	65	51	14	101	109	785	26	3	1
Kobiór	40	28	12	87	98	517	23	1	0
Miedźna	82	71	11	55	58	1 070	48	8	0
Ornontowice	31	21	10	61	65	447	26	8	1
Orzesze	130	83	47	69	74	1 599	58	14	0
Pawłowice	123	72	51	61	65	1 261	67	6	1
Pszczyna (OW)	177	149	28	79	85	2 321	92	14	1
Suszec	70	56	14	58	63	810	52	5	0
Wyry	60	45	15	79	86	699	25	3	0
Obszar LSR	958	716	242	67	72	11 291 (95,1%)	490 (4,1%)	81 (0,7%)	6 (0,1%)

*A – os. fizyczne prow. działalność gosp. na 1000 mieszkańców; *B – podmioty sektora prywatnego na 1000 mieszkańców; OW – obszar wiejski Pszczyny; Źródło: BDL GUS, www.stat.gov.pl, stan na 31.12.2013 r.

We wszystkich gminach obszaru LSR w 2013 r. zanotowano więcej nowo zarejestrowanych firm niż wyrejestrowanych (łącznie saldo dodatnie dla obszaru wyniosło 242 podmioty). Jednak przeprowadzone badanie wykazało, iż w latach 2012-2014 z roku na rok ten przyrost był nieco mniejszy. Zbiorcze wskaźniki przedsiębiorczości dla całego obszaru LSR, tj. A - liczby osób fizycznych prowadzących indywidualną działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców oraz B - liczby podmiotów sektora prywatnego na 1000 mieszkańców osiągały w 2013 r. wartości niższe od średnich wojewódzkich (odpowiednio 74, 97), przy czym należy pamiętać, iż te drugie obejmują również dane dot. przedsiębiorczości największych miast regionu. Najwyższe wskaźniki przedsiębiorczości, powyżej średnich wojewódzkich odnotowano na terenie gmin Goczałkowice-Zdrój i Kobiór. Na obszarze LSR zdecydowanie dominują małe firmy zatrudniające do 9 pracowników (95%), duże zatrudniające powyżej 250 osób stanowią zaledwie 0,1%. Te niewielkie firmy prowadzą działalność głównie w zakresie handlu i naprawy pojazdów samochodowych (sekcja G, 3374 podmiotów). Kolejną pod względem liczebności branżą jest budownictwo (sekcja F, 1881), a następnie - przetwórstwo przemysłowe (sekcja C, 913). Najmniej liczne są przedsiębiorstwa działające w branży górniczej i wydobywczej (sekcja B, 6), choć należy pamiętać, iż zatrudniają one bardzo wielu pracowników.

Ocena warunków dla rozwoju przedsiębiorczości przez uczestników ww. badania nie była jednoznaczna. Najwyższe oceny najczęściej pojawiały się w odniesieniu do komunikacji lokalnej, dostępu do wykwalifikowanych pracowników, dostępu do rynków zbytu (szczególnie ważny jest dostęp do rynków aglomeracyjnych, w tym wysoka siła nabywcza odbiorców, występowanie dużych podmiotów gospodarczych tworzących wokół siebie rozwinięte sieci kooperacji) oraz dostępu do lokali/powierzchni na prowadzenie działalności - obszary te pozytywnie ocenił co najmniej co trzeci badany przedsiębiorca. Najrzadziej pozytywne oceny pojawiały się natomiast w odniesieniu do wsparcia w sieciowaniu, zrzeszaniu przedsiębiorców, rolników i rzemieślników, promocji lokalnych przedsiębiorców oraz w odniesieniu do wysokości podatków i opłat lokalnych. Za **najważniejsze dziedziny istotne z punktu widzenia ogólnego rozwoju gospodarczego** obszaru LSR uznano usługi (ok. 62% odpowiedzi). Najczęściej wskazywano na usługi gastronomiczne, były również wskazania dotyczące usług turystycznych, hotelarskich, budowlanych, edukacyjnych, rzemieślniczych i artystycznych. Na handel wskazało 47% badanych, na turystykę (agroturystyka, turystyka rekreacyjna, „weekendowa”, rowerowa) - 39%, rolnictwo (głównie wskazywano tu na rolnictwo ekologiczne) - 28%, przemysł (głównie górnictwo) - 25%. W kwestii priorytetów gospodarczych w LSR wypowiedzieli się również „zwykli” mieszkańcy obszaru w badaniu własnym LGD (przeprowadzonym w 2015 r. na próbie 318 mieszkańców). Ich zdaniem przedsięwzięcia, które powinny mieć status priorytetowych w LSR 2016-2023 dot. obszaru gospodarki to rozwój małych i średnich firm (27,8%), podnoszenie kwalifikacji zawodowych (20,1%), agroturystyka i turystyka wiejska (13,6%), marketing, produkcja i sprzedaż produktów lokalnych, w tym tworzenie sieci sprzedaży i krótkich łańcuchów dostaw (11,6%), tworzenie inkubatorów przetwórstwa lokalnego (10,7%) oraz gospodarcze wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (9,5%).

Również **kondycja firm działających na obszarze LSR** analizowana w 4 zakresach, tj. rynki zbytu, sytuacja finansowa, zasięg działania oraz zasoby ludzkie wydaje się być zdaniem ankietowanych przeciętna. Przedsiębiorcy najlepiej oceniali obszar zasobów ludzkich - prawie 60% spośród nich wskazało ocenę dobrą lub bardzo dobrą. Warto jednak podkreślić, że zmiany demograficzne zachodzące w Polsce i regionie mogą w średnim i długim horyzoncie czasu ograniczyć dostępność kapitału ludzkiego. Najsłabiej natomiast badani oceniali sytuację w obszarze sytuacji finansowej, gdzie odpowiedzi pozytywnych było niespełna 37%. Analiza **trudności napotykaných przez lokalne firmy** również wskazuje, że największy problem dla przedsiębiorców stanowią kwestie finansowe, w tym wysokie koszty prowadzenia firmy. Taka ocena pod znakiem zapytania stawia możliwości rozwoju firm, wdrażanie innowacji, wykorzystywanie dostępnych środków zewnętrznych. W dalszej kolejności wskazywano na skomplikowane przepisy (41%), dużą konkurencję /w rozmowach z przedsiębiorcami pojawiały się krytyczne oceny dotyczące rozwoju sieci sklepów wielkopowierzchniowych/ (35%), brak lub niewystarczająca ilość pracowników o odpowiednich kwalifikacjach (33,3%) oraz wysokie podatki (28%). Problemy z kontrahentami były istotne dla 17% przedsiębiorców, mały dostęp do potencjalnych źródeł finansowania działalności gospodarczej - 12%, a na zły stan gospodarki wskazało niespełna 6% badanych. Nikość tej ostatniej grupy wskazuje na korzystne otoczenie makroekonomiczne i częściowo polityczne dla rozwoju biznesu; w szczególności uzasadnia to pewną racjonalność polityki głównych instytucji kreujących warunki dla przedsiębiorczości (nie zapominając o wskazanych wcześniej deficytach typu biurokracja i obciążenia podatkowe), ciągłość polityki gospodarczej, stosunkowo korzystny rynek kredytowy związany z utrzymywaniem niskiej inflacji.

Współpraca przedsiębiorców na obszarze LSR ma najczęściej charakter współpracy z firmami z innych branż (41% odpowiedzi). Współpraca ta polega najczęściej na dostarczaniu i zakupie towarów i usług, a także na wspólnej realizacji projektów. W zakresie współpracy w ramach danej branży (którą potwierdziło ok. 34% firm) współpraca dotyczyła przeważnie zakupu towarów i usług, a także edukacji i wymiany doświadczeń. Tylko 12% badanych firm współpracowało z organizacjami pozarządowymi, 10% z instytucjami otoczenia biznesu oraz 9% z lokalnymi mediami. Podejmowanie współpracy zadeklarowały tylko 3 spośród 13 firm działających w branży budowlanej, 9 spośród 19 firm zajmujących się handlem, 7 spośród 10 przedsiębiorców świadczących usługi hotelarskie i gastronomiczne oraz 6 spośród 8 rolników. Wśród głównych **czynników utrudniających współpracę** pomiędzy lokalnymi firmami wskazywano przede wszystkim na konkurencję. Wśród badanych przedsiębiorców pojawiali się także tacy, którzy jako czynnik utrudniający współpracę pomiędzy firmami wskazywali na **brak inicjatyw służących rozwojowi** teje

współpracy: brak spotkań, brak bazy danych o lokalnych przedsiębiorcach, brak organizacji zrzeszających podmioty gospodarcze, brak koordynatora współpracy. Przedsiębiorcy zgłaszali także własne propozycje dotyczące działań, jakie można podjąć, aby poprawić współpracę między lokalnymi przedsiębiorcami na terenie gminy, tj. podejmowanie działań nakierowanych na integrację firm, wyjazdy integracyjne, spotkanie branżowe, wspólne szkolenia, organizacja wydarzeń, targów, koordynowanie współpracy przez niezależnego animatora, którym mogłaby być LGD „Ziemia Pszczyńska”. Niektórzy przedsiębiorcy wskazywali także na potrzebę zadbania o komunikację i informację – zgłaszali m.in. potrzebę utworzenia internetowej bazy firm działających lokalnie, itp. Stwierdzono, iż dla rozwoju współpracy konieczna jest zmiana nastawienia samych firm, ukierunkowanie na współdziałanie (chęć współpracy, większa wola współpracy przedsiębiorstw, zmiana mentalności). Badani dostrzegali także potrzebę rozwoju współpracy w formie bardziej zinstytucjonalizowanej (proponowali m.in. powołanie rady przedsiębiorców, utworzenie stowarzyszeń zrzeszających przedsiębiorców, izb gospodarczych, pojawiały się także propozycje utworzenia grup producenckich i biznesowych). Część przedsiębiorców wskazywała na potrzebę wzmocnienia realnej współpracy pomiędzy firmami. Jako przykłady takich działań podawano m.in. korzystanie z usług lokalnych firm, stworzenie wspólnej oferty, wypracowanie wspólnego produktu, wspólną promocję. Z udzielonych odpowiedzi wyłania się obraz szeregu deficytów i potrzeb wewnętrznej współpracy sektora biznesu, a także współpracy biznesu z samorządami w kreowaniu polityki przedsiębiorczości, sektorem edukacji, nauki, badań, otoczeniem biznesu.

W badaniu dot. przedsiębiorczości na obszarze LSR oceniono również **sytuację lokalnych producentów rolnych zajmujących się przetwórstwem**, pod kątem zasadności udzielenia wsparcia w ramach LSR operacjom typu inkubator przetwórstwa lokalnego. Badani przedsiębiorcy najlepiej ocenili jakość oferowanych produktów, przeciętnie - sytuację dotyczącą wykorzystania krótkich łańcuchów dostaw, najgorzej - promocję na lokalnych rynkach i działalności w grupach i organizacjach producentów. Wstępne zainteresowanie udziałem w inkubatorze przetwórstwa lokalnego wyraziło jedynie 3 producentów na 13 ankietowanych. W nawiązaniu do tej grupy odpowiedzi pojawia się szereg wyzwań związanych z możliwościami wytwarzania produktów lokalnych, ich wspólnego promowania, wykorzystania rosnącego popytu – który zwłaszcza w ośrodkach metropolitalnych jest obiecujący – a także integrowania sektorów wokół produktów wykorzystujących różne walory lokalne.

Istotny element związany z rozwojem przedsiębiorczości stanowi wsparcie w zakresie prowadzenia działalności świadczone przez tzw. **instytucje otoczenia biznesu**. Na terenie powiatu pszczyńskiego działa Centrum Przedsiębiorczości (CP) sp. z o.o. z siedzibą w Woli, które świadczy szeroki zakres usług doradczych oraz prowadzi własny inkubator przedsiębiorczości. Na terenie Bierunia działa Bieruńska Fundacja Inicjatyw Gospodarczych, która m.in. prowadzi działania na rzecz lokalnych przedsiębiorców (w tym szkolenia czy doradztwo), udostępnia również powierzchnie biurowe i magazynowe, a także Bieruńsko-Lędzińska Izba Przemysłowo-Handlowa, będąca oddziałem Gliwickiej Izby Przemysłowo-Handlowej, której celem jest reprezentowanie interesów gospodarczych zrzeszonych w niej podmiotów, prowadzenie działalności szkoleniowej, integracja i promocja członków Izby oraz kształtowanie i upowszechnianie zasad etyki działalności gospodarczej. W gminie Pawłowice działa Delegatura Regionalnej Izby Gospodarczej. Samorządy lokalne starają się wspierać rozwój przedsiębiorczości głównie poprzez lokalizację stref ekonomicznych (np. Pawłowice, Bieruń) oraz ulgi w podatkach i opłatach lokalnych.

Perspektywy rozwoju według badanych przedsiębiorców - ponad 73% badanych planuje dalszy rozwój dotychczasowej działalności poprzez np. zwiększenie zatrudnienia, zwiększenie skali działalności. Kolejne 35% planuje w ciągu najbliższych 5 lat rozszerzenie zakresu działalności, a 2% ma zamiar przenieść działalność do miasta. Tylko 3% badanych zadeklarowało, że w omawianym okresie planuje ograniczyć lub zlikwidować działalność. Uwagę zwraca duża (17%) grupa przedsiębiorców, którzy nie potrafili sprecyzować swoich planów związanych z prowadzeniem firmy. Przedsiębiorcy zostali także poproszeni o wskazanie najatrakcyjniejszych dla nich form wsparcia. Najwięcej, bo 76% badanych zadeklarowało zainteresowanie skorzystaniem z bezzwrotnych dotacji. Ponad połowa przedsiębiorców (52%) zgłaszała także chęć skorzystania z możliwości obniżenia stawek podatków i opłat lokalnych. Akcjami promującymi lokalne przedsiębiorstwa i ich wyroby zainteresowanych było 31% osób prowadzących firmy na terenie LGD „Ziemia Pszczyńska”. Kolejne 18% badanych wyrażało zainteresowanie finansowymi instrumentami zwrotnymi, a 17% chętnie skorzystałoby z doradztwa. Szkolenia były interesujące tylko dla 4% przedsiębiorców. Prawie 36% zadeklarowało zainteresowanie środkami finansowymi przeznaczonymi na podnoszenie kompetencji, a 28% na realizację działań na rzecz lokalnej społeczności. Prawie co piąty przedsiębiorca (18%) deklaruje zainteresowanie środkami przeznaczonymi na rozwój rynków zbytu. W tym kontekście, dla podmiotów funkcjonujących na obszarach wiejskich interesujące mogą okazać się rozwiązania wykorzystujące narzędzia informatyczne, pozwalające na promowanie się na rynkach ponadlokalnych. Pozyskanie środków finansowych (zwrotnych lub bezzwrotnych) na cele związane z ochroną środowiska, ekologią i innowacjami w tym zakresie było interesujące dla 12% przedstawicieli lokalnych firm. Obszar rozwoju rynków zbytu był interesujący dla 10% badanych, a kwestie dotyczące rozwoju infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej dla 7%.

Tabela 9. Problemy w obszarze gospodarki określone przez zespół warsztatowy ds. opracowania LSR

GOSPODARKA – GŁÓWNE PROBLEMY (powiązania z czynnikami SWOT, tabela 20)

Pg1.	niski poziom przedsiębiorczości (m. in. wśród ludzi młodych) – niski poziom innowacyjności, ograniczony kapitał wiedzy, opory mentalne przed zakładaniem przedsiębiorstw (Wg1, Wg2, Wg7, Tg1)
------	---

Pg2.	mała ilość firm dobrze prosperujących, zdolnych do rozwoju i tworzenia miejsc pracy (Wg1, Wg3, Wg5, Wg7, Wg8, Wg9, Tg5, Tg7, Tg8, Tg9, Tg10)
Pg3.	wysokie koszty utrzymania pracowników ograniczające zdolności firm lokalnych do tworzenia miejsc pracy (Wg4, Wg10, Tg1)
Pg4.	niski poziom innowacyjności firm i mieszkańców (Wg1, Wg3, Wg7, Wg9, Tg8, Tg9, Tg10)
Pg5.	ograniczona skala popytu na rynku lokalnym ograniczająca możliwości rozwoju przedsiębiorczości (Wg9, Ws2)
Pg6.	deficyt kadr na lokalnym rynku pracy – emigracja zarobkowa i niedostosowanie kształcenia do potrzeb firm (Wg4, Ws2)
Pg7.	uzależnienie lokalnego rynku pracy od sytuacji w górnictwie (Tg7, Og8)
Pg8.	występowanie grup społecznych niechętnych do podjęcia pracy, roszczeniowych, opierających się na systemie pomocy społecznej (Ts8)
Pg9.	deficyt atrakcyjnych terenów i obiektów dla biznesu (Wg8)
Pg10.	brak inicjatyw lokalnych służących inicjowaniu współpracy między przedsiębiorcami (Wg9)
Pg11.	niewystarczające kompetencje młodych mieszkańców w kształtowaniu swoich karier zawodowych (Wg2, Wg4)
Pg12.	wymagające podniesienia kompetencji przedsiębiorców w zakresie rozwoju prowadzonej działalności, wdrażania innowacji, pozyskiwania dotacji (Wg1, Wg2)
Pg13.	brak identyfikacji istniejących produktów lokalnych z obszarem Ziemi Pszczyńskiej - deficyty wizerunkowe (Wg5, Wt4, Wt7, Wd5)
Pg14.	niski poziom wykorzystania atutów obszaru dla wykreowania produktów lokalnych (Wd5)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników warsztatów

3. Opis rynku pracy.

Tabela 10. Dane dot. bezrobocia i zatrudnienia w 2013 r. wraz z odniesieniem do sytuacji z 2010 r.

	Bezrobotni zarejestrowani ogółem 2013				Udział bezrobotnych zarejestr. w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg. płci 2013				Pracujący/1000 mieszkańców		Pracujący wg. płci	
	ogółem	M	K	*	ogółem	M	K	*	ogółem	*	M	K
Bieruń	508	239	269	21,5%	3,8%	3,4%	4,2%	23%	539	2,7%	7 978	2 646
Bojszowy	156	63	93	2,0%	3,3%	2,5%	4,1%	0%	124	-3,1%	624	293
Goczałkowice- Zdrój	166	74	92	7,1%	4,0%	3,4%	4,5%	8%	223	0,5%	792	681
Kobiór	151	70	81	32,5%	4,8%	4,2%	5,5%	33%	100	-5,7%	263	226
Miedźna	488	192	296	12,2%	4,3%	3,2%	5,5%	13%	125	-2,3%	914	1 088
Ornontowice	136	53	83	20,4%	3,5%	2,6%	4,5%	17%	781	-6,8%	3 770	867
Orzesze	625	278	347	13,4%	4,9%	4,0%	5,8%	11%	140	6,9%	1 258	1 537
Pawłowice	403	166	237	15,5%	3,3%	2,6%	4,0%	14%	517	9,1%	7 653	1 668
Pszczyna (OW)	-	-	-	-	-	-	-	-	108	8,0%	1 633	1 113
Suszec	288	129	159	28,0%	3,7%	3,2%	4,3%	23%	395	5,9%	3 793	898
Wyry	203	100	103	16,0%	4,2%	4,0%	4,4%	8%	95	-2,1%	365	359
Obszar LSR	3 124	1 364	1 760	16,2%	3,3%				298		29 043	11 376
	100%	43,7%	56,3%								71,9%	28,1%
woj. śląskie					7,1%	6,3%	8,0%	+1,1%	257	+0,8%		
Polska					8,8%	8,2%	9,5%	0,9%	226	+1,3%		

M – mężczyźni, K – kobiety; *zmiana względem ogółem 2010 r., Źródło: BDL GUS, www.stat.gov.pl, stan 2010 i 2013

W 2013 r. na obszarze LSR było zarejestrowanych 3124 osób bezrobotnych (przy czym zestawienie nie obejmuje obszaru wiejskiego Pszczyny, ze względu na brak danych statystycznych). Sytuacja w tym zakresie pogorszyła się w stosunku do roku 2010 o ok. 16%. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze LSR (%) zanotował w 2013 r. jednak znacznie bardziej niższy, tj. korzystny poziom (3,3%) niż średni wskaźnik dla regionu (7,1%) i dla kraju (8,8%), co świadczy o tym, iż sytuacja w obszarze bezrobocia nie jest, w szerszym kontekście szczególnie niekorzystna (potwierdzają to dane dot. stopy bezrobocia rejestrowane w układzie powiatowym). Znacznie wyższy poziom bezrobocia można zaobserwować wśród kobiet (56,3% bezrobotnych zarejestrowanych w 2013 r.). Jednocześnie kobiety stanowią jedynie 28,1% pracujących ogółem na obszarze LSR, co dodatkowo uzasadnia objęcie je szczególnym wsparciem w ramach grup defaworyzowanych w LSR.

Tabela 11. Stopa bezrobocia rejestrowanego w %

	Stopa bezrobocia rejestrowanego w %			
	2010	2011	2012	2013
pow. pszczyński	6	6,7	7,2	7,1
pow. mikołowski	6,8	7,1	8,1	8,3
pow. bieruńsko-lędziński	5,1	4,9	6	6,2
Woj. śląskie	10	10,2	11,1	11,3
Polska	12,4	12,5	13,4	13,4

Źródło: BDL GUS, www.stat.gov.pl

O kwestie kwalifikacji w kontekście rynku pracy zapytano przedsiębiorców uczestniczących w badaniu. Wskazali oni, iż najistotniejsze z punktu widzenia prowadzonej przez nich działalności są takie cechy pracowników jak: rzetelność, solidność i sumienność w wykonywaniu zadań. Przedsiębiorcy oczekują od angażowanych osób pracowitości i chęci do pracy. Co piąty przedsiębiorca zwracał uwagę na doświadczenie zawodowe. Umiejętności komunikacyjne szczególnie ceni u pracowników 13% badanych, a dla 11% przedsiębiorców kluczowa okazała się uczciwość. Część przedsiębiorców deklarowała, że ważne z punktu widzenia działalności ich firmy są wykształcenie kierunkowe i kwalifikacje zawodowe – na elementy te wskazało 21% uczestników badania. Na podobne kwestie przedsiębiorcy wskazywali w pytaniu o kwalifikacje, jakich ich zdaniem w największym stopniu brakuje u osób starających się o zatrudnienie. Osoby badane najczęściej deklarowały, że kandydatom brakuje doświadczenia i praktyki (29%), chęci do pracy, pracowitości, zaangażowania i motywacji (21%), wiedzy i umiejętności (17%). Tylko 39% przedsiębiorców zadeklarowało gotowość do zwiększenia zatrudnienia przy dotacji na rozwój działalności na zasadzie 50/50. W tabeli poniżej przedstawiono charakterystykę ważniejszych grup pozostających poza rynkiem pracy na obszarze LSR wg. stanu z 2013 r. z odniesieniami do sytuacji w roku 2010, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji kobiet.

Tabela 12. Charakterystyka grup pozostających poza rynkiem pracy, stan na 31.12.2013

RYNEK PRACY - osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy	Razem obszar LSR							
	31.12.2010			31.12.2013			*O	*K
	ogółem	kobiety	% ogółem	ogółem	kobiety	% ogółem		
do 25 roku życia	1 129	677	60,0%	1 199	672	56,0%	6,2%	-0,7%
osoby długotrwale bezrobotne	1 228	780	63,5%	1 968	1 206	61,3%	60,3%	54,6%
kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	377	377	100,0%	527	527	100,0%	39,8%	39,8%
powyżej 50 r. życia	812	379	46,7%	1 094	500	45,7%	34,7%	31,9%
osoby bezrobotne pozostające bez kwalifikacji zawodowych	913	547	59,9%	1 271	688	54,1%	39,2%	25,8%
samotnie wychowujące co najmniej 1 dziecko poniżej 18 r.	341	265	77,7%	381	333	87,4%	11,7%	25,7%
niepełnosprawni	215	113	52,6%	276	144	52,2%	28,4%	27,4%

*O – zmiana w stosunku do ogółem z 2010 r., *K- zmiana w stosunku do kobiet w 2010 r.;

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych sprawozdań MPiPS-01

Największą grupą osób pozostających poza rynkiem pracy w 2013 r. na obszarze LSR były osoby długotrwale bezrobotne (1968 osób), przy czym jest to bardzo pojemna grupa osób w różnym wieku, zarówno kobiet jak i mężczyzn. Dalej kolejno - osoby bezrobotne pozostające bez kwalifikacji zawodowych (1271) oraz osoby młode do 25 r. życia (1199 w tym 56% kobiet). Kobiety stanowią również większość wśród osób długotrwale bezrobotnych, pozostających bez kwalifikacji zawodowych i osób niepełnosprawnych, a także zdecydowaną większość osób samotnie wychowujących dzieci (87,4%). Niestety w zdecydowanej większości ww. grup sytuacja uległa pogorszeniu w stosunku do roku 2010 – np. aż o 40% wzrosła liczba kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka.

4. Przedstawienie działalności sektora społecznego, w tym integracja/rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

W ramach przygotowań do opracowania LSR LGD przeprowadziła badanie ankietowe wśród mieszkańców obszaru zawierające m.in. pytania dot. sposobów i metod aktywizacji mieszkańców, zaangażowania ich w działalność organizacji pozarządowych, a także preferowanych typów przedsięwzięć i operacji, które powinny znaleźć się w niniejszej LSR. W badaniu udział wzięło ponad 300 losowo wybranych mieszkańców. W LSR przedstawiono jedynie najważniejsze wyniki ww. badań.

Tabela 13. Dane dot. liczby spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz członków zespołów artystycznych oraz członków kół i klubów na obszarze LSR, wraz z odniesieniem do 2006 r.

	spółdzielnie		fundacje		stowarzyszenia i org. społeczne		*zmiana	członkowie zesp. artyst.	członkowie kół i klubów
	2006	2013	2006	2013	2006	2013		2013	
Bieruń	3	3	1	3	21	35	64%	162	196
Bojszowy	2	2	1	1	11	13	14%	-	-
Goczałkowice-Zdrój	0	0	2	2	10	13	25%	115	43
Kobiór	2	1	0	0	7	10	22%	130	151
Miedźna	7	6	0	1	24	28	13%	95	19
Ornontowice	2	5	0	0	5	6	57%	161	394
Orzesze	3	4	3	6	20	31	58%	109	81
Pawłowice	5	4	0	1	25	37	40%	311	80
Pszczyna (OW)	4	4	1	4	27	34	31%	125	320
Suszec	3	1	1	3	17	16	-5%	23	224
Wyry	1	1	0	0	3	9	150%	86	82
Obszar LSR	32	31	9	21	170	232	35%	1317	1590

*zmiana łącznej liczby organizacji w stosunku do 2006 r.; Źródło: BDL GUS, www.stat.gov.pl, stan 2006 i 2013

Na obszarze LSR w 2013 r. funkcjonowało łącznie 284 spółdzielni, fundacji oraz stowarzyszeń i organizacji społecznych. Było to o ok. 35% więcej niż w 2006 r., przy czym największy wzrost liczby organizacji dotyczył stowarzyszeń i organizacji społecznych (procentowo o 36,5%, liczbowo o 62), a także fundacji (procentowo aż o 133,3%, liczbowo o 12). Liczba spółdzielni w tym samym okresie zmniejszyła się o 1 podmiot. Najwięcej organizacji funkcjonowało w Pawłowicach, Pszczynie i Bieruniu, niewiele mniej w Miedźnej. Największy wzrost ich łącznej liczby między rokiem 2006 i 2013 odnotowano w Wyrach (o 150%), ubytek stwierdzono tylko w gminie Suszec (o 5%).

Wg. respondentów ww. badania działania jakie powinna podjąć LGD „Ziemia Pszczyńska”, aby bardziej zaktywizować mieszkańców obszaru i włączyć ich bądź w działalność LGD, bądź innych organizacji pozarządowych to: spotkania integrujące mieszkańców (29% odpowiedzi), wspólne przedsięwzięcia LGD włączające mieszkańców jako współrealizatorów (28,7%), udzielanie preferencji w zakresie udzielania dotacji dla projektów, angażujących w sposób czynny jak największą grupę osób (15%), podnoszenie świadomości w zakresie idei wolontariatu poprzez akcje informacyjne, w tym promocję najlepszych praktyk w tym zakresie (13,8%) oraz konkursy nagradzające aktywność obywatelską (12,4%). Z kolei w zakresie przedsięwzięć priorytetowych w obszarze społecznym, które powinna uwzględniać LSR wskazano: wydarzenia sportowo-rekreacyjne (23,4%), wydarzenia kulturalno-rozrywkowe (21,7%), akcje propagujące zdrowy styl życia (16,1%), imprezy międzypokoleniowe (14%) oraz wydarzenia edukacyjne, wykorzystujące lokalne walory (11,6%). W zakresie ochrony dziedzictwa lokalnego jako priorytety określono: kulturę, tj. obrzędy zwyczaje, stroje, poezja, pieśni, gwara (31,3%), kuchnię i tradycje kulinarne (20,3%), miejsca historyczne i miejsca pamięci (18,9%), rzemiosło i rękodzielnictwo (17,8%) oraz tradycyjne uprawy i hodowle (11,1%).

Uczestnicy prac nad LSR właśnie w obszarze aktywności społecznej mieszkańców upatrywali głównych problemów dot. społeczeństwa.

5. Wskazanie problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz skali tych zjawisk.

W trakcie dokonywania diagnozy problemów obszaru (podczas warsztatów strategicznych, a następnie uzupełniająco w trakcie spotkań konsultacyjnych w gminach LGD) uczestnicy, reprezentujący różne sektory z różnych gmin uzgodnili, iż najważniejszymi **problemami społecznymi** obszaru LSR są:

Tabela 14. Główne problemy w obszarze społeczeństwa określone przez zespół warsztatowy ds. opracowania LSR

SPOŁECZEŃSTWO – GŁÓWNE PROBLEMY (powiązania z czynnikami SWOT, tabela 20)	
Ps1.	małe zainteresowanie aktywnością społeczną większej części mieszkańców (Ws5, Ws7, Ws8, Ts8)
Ps2.	niska aktywność społeczna młodych mieszkańców wynikająca m. in. z braku atrakcyjnej propozycji zajęć sportowych i kulturalnych (Ws5, Ws6, Ws8)
Ps3.	ograniczona liczba liderów lokalnych (Ws5, Ws7)
Ps4.	narastające postawy roszczeniowe oraz deprecjonowanie dorobku gospodarczego i kulturalnego samorządów (Ts4, Ts8)
Ps5.	emigracja ze środowiska lokalnego osób energicznych i uzdolnionych (Ts7)
Ps6.	niewystarczające wsparcie sektora pozarządowego przez sektor samorządowy i słaba współpraca tych sektorów (Ws3, Ts10)

Ps7.	niewystarczający poziom świadomości ekologicznej mieszkańców (Td1, Td2, Td4)
Ps8.	niski poziom rozwoju infrastruktury społeczno-kulturalnej oraz niezadowalająca oferta społeczno-kulturalna (Ws6, Ws9)
Ps9.	niedostosowanie oferty spędzania czasu wolnego dla młodzieży – zróżnicowany dostęp do miejsc rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży (co może generować schorzenia i postawy aspołeczne), ograniczony zakres i skala usług kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych (co może generować ograniczony udział mieszkańców w tych dziedzinach i wykluczenie społeczne) (Ws6, Wt3)
Ps10.	słaba edukacja, promocja i informacja na temat pozytywnych stron różnych form spędzania czasu wolnego, niska świadomość prozdrowotna (Ws6, Ws10)
Ps11.	słabe wyniki sportowe będące rezultatem niskiego finansowania sportu oraz deficytu działaczy sportowych (Ws6)
Ps12.	mała liczba podmiotów świadczących usługi opiekuńcze dla: dzieci z dysfunkcją, osób starszych zależnych (Ws6)
Ps13.	deficyt infrastruktury opieki dla osób starszych (Ws9)
Ps14.	deficyty infrastrukturalne ograniczające bezpieczeństwo na drogach – braki chodników przy głównych drogach (Ws4)
Ps15.	braki w systemie transportu publicznego (Ws4)
Ps16.	starzenie się społeczeństwa (Ws1, Ts3)
Ps17.	dziedziczenie ubóstwa (Ts8)
Ps18.	niewystarczający poziom rozwoju i potencjał instytucji i organizacji integrujących i aktywizujących mieszkańców (Ws3, Ts10)
Ps19.	brak poczucia wspólnoty i konkurowanie wewnątrz społeczności lokalnej (Ws7)
Ps20.	zanikające więzi międzypokoleniowe (Ws1, Ws5)
Ps21.	spadający poziom zaufania społecznego (Ws7)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników warsztatów

LGD postrzega **wykluczenie społeczne** jako wykluczenie z życia społeczno-gospodarczego spowodowane ubóstwem, bezrobociem, niepełnosprawnością oraz jako wykluczenie z dostępu do usług publicznych, warunkujących możliwości rozwojowe. Walka z wykluczeniem społecznym to zarówno poprawa dostępności do infrastruktury, jak i do usług dedykowanych dla konkretnych grup defaworyzowanych / problemowych. Ale to także wzmacnianie pozytywnych relacji społecznych pozwalających na szeroko rozumianą integrację mieszkańców. Na terenie LGD obserwuje się podejmowanie działań – głównie sektora samorządowego i pozarządowego – na rzecz realizacji tak rozumianej polityki. W przestrzeni gmin LGD pojawiają się kolejne obiekty i przestrzenie umożliwiające rozwój zarówno całej społeczności lokalnej, jak również mieszkańców wymagających specjalnego podejścia. Dotyczy to podnoszenia dostępności przestrzeni publicznych, obiektów użyteczności publicznej, kreowania wyspecjalizowanej infrastruktury umożliwiającej oferowanie usług aktywizujących i integrujących mieszkańców. Nie oznacza to jednak, że problemy społeczne na terenie LGD są rozwiązane, czy ograniczone w sposób trwały. Mieszkańcy obszaru wskazują na pojawianie się szeregu zagrożeń, przede wszystkim związanych ze zmianami cywilizacyjnymi oraz zmianami w cechach obszarów wiejskich. W aspekcie wewnętrznym wskazywane są deficyty w dostępie do komunikacji publicznej, czy dostępności pewnych wyspecjalizowanych usług (np. medycznych); jednak to przede wszystkim czynniki zewnętrzne tworzą podstawę dla negatywnych scenariuszy rozwoju społecznego. Wśród nich szczególnie istotne są przemiany dotyczące rodzin, relacji między pokoleniami, ekonomizacji życia kosztem wartości społecznych i kulturalnych, procesy migracyjne osłabiające więzi społeczne, tempo życia utrudniające starszym pokoleniom odnalezienie się w nowej rzeczywistości (także tej wirtualnej), polityka państwa, która nie radzi sobie ze zmianami społecznymi i nie tworzy warunków dla skutecznej aktywizacji społecznej. Negatywny wpływ na rozwój i relacje społeczne ma również sposób uprawiania polityki na szczeblu kraju, ustawodawstwo utrudniające funkcjonowanie mieszkańców, słaby poziom funkcji administracyjnych. Niejednoznaczna jest także ocena rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Z jednej strony występuje szereg symptomów ożywienia społecznego (wzrost świadomości, aktywności, liczby organizacji pozarządowych, metod partycypacji społecznej), zaś z drugiej strony sektor społeczny jest uzależniony od finansowania zewnętrznego. Podejmowane inicjatywy często cechuje bardzo niski poziom innowacyjności, młodzi ludzie są mniej zainteresowani działaniami społecznymi niż starsze pokolenia. Do zjawisk pozytywnych należy zaliczyć zwiększenie w otoczeniu obszaru dostępności do udogodnień umożliwiających wieloaspektowy rozwój mieszkańców (w aspekcie indywidualnym: kultura, edukacja, rekreacja, zdrowy styl życia, jak również wspólnotowym: rosnące możliwości angażowania się w inicjatywy społeczne regionalne lub ponadregionalne). Pod względem technologicznym włączenie i aktywizację mieszkańców wspomagać może rozwój nowoczesnych środków komunikacji (nie zapominając oczywiście o zagrożeniach, które też mogą być wynikiem takiego postępu).

W tabeli poniżej pokazano skalę korzystania z pomocy społecznej na obszarze LSR (która była o ok 2% niższa od średniej dla województwa) z uwzględnieniem liczby osób, którym pomoc ta przysługiwała ze względu na ubóstwo, tj. bardzo niskie dochody. Liczba tych osób jest znacząca, tym niemniej ich odsetek na obszarze LSR jest o ok. 10% niższy niż średni w województwie śląskim. Tabela zawiera również dane dot. liczby mieszkań komunalnych w gminach wraz ze wskazaniem liczby mieszkań socjalnych oraz mieszkań zadłużonych, a także skalę wypłacanych dodatków

mieszkańców, które również mogą w pewien sposób obrazować problem ubóstwa i wykluczenia społecznego na tym obszarze. Jak opisano wyżej dostęp do infrastruktury społeczno-kulturalnej, mimo pewnych inwestycji w tym zakresie w ostatnich latach jest wciąż postrzegany jako problem, skutkujący ograniczonymi możliwościami rozwoju intelektualnego mieszkańców, a nawet wykluczeniem społecznym.

Tabela 15. Korzystający z pomocy społecznej, w tym zasiłków na dzieci oraz stan zasobów mieszkaniowych gmin i skala wypłacanych dodatków mieszkaniowych w 2013 r.

	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej			Liczba dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek		Liczba mieszkań gminnych (komunalnych)			Dodatki mieszkaniowe
	ogółem	*% ogółu	** % poniżej KD	ogółem	*** % udział	ogółem	socjalne	zadłużone	ogółem
Bieruń	557	2,8%	383	424	10,9	326	48	195	1015
Bojszowy	297	4,0%	177	159	9,5	5	0	1	22
Goczałkowice-Zdrój	394	6,0%	115	277	19,6	19	0	13	67
Kobiór	187	3,8%	126	202	20,3	111	5	47	129
Miedźna	708	4,4%	534	614	17,5	29	14	6	1023
Ornontowice	146	2,5%	88	112	8,7	96	19	65	248
Orzesze	798	4,0%	478	662	15,9	168	34	76	771
Pawłowice	331	1,8%	201	470	11,6	60	32	34	368
Pszczyna (OW)	-	-	-	-	-	36	0	16	71
Suszec	533	4,5%	209	359	12,3	25	3	8	222
Wyry	211	2,8%	135	181	10,4	67	4	18	131
Łącznie obszar LSR	4 162	3,52%	2 446	3 460		942	159	479	4 067
woj. śląskie	259 862	5,65%	68,67%						

* % ogółu ludności obszaru, ** poniżej kryterium dochodowego; *** udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w %

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS, www.stat.gov.pl, stan na 2013 z uwzględnieniem 2010

Tabela 16. Charakterystyka zasiłków w ramach pomocy społecznej wypłacanych mieszkańcom obszaru LSR w 2013 r. wraz z odniesieniem do 2010 r.

Pomoc społeczna ze względu na:	Bieruń	Bojszowy	Goczałkowice Zdrój	Kobiór	Miedźna	Ornontowice	Orzesze	Pawłowice	Pszczyna (OW)	Suszec	Wyry	Obszar LSR 2010	Obszar LSR 2013	Zmiana %
	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013	2013			
ubóstwo	186	74	57	55	12	21	218	97	346	32	6	1126	1104	-1,95%
sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	11	1	-90,91%
potrzeba ochrony macierzyństwa	31	26	23	18	88	16	53	17	91	36	9	346	408	17,92%
bezrobocie	154	56	58	52	143	20	178	80	271	40	29	1047	1081	3,25%
niepełnosprawność	99	34	59	24	67	15	111	51	131	16	15	585	622	6,32%
bezzadność opiekuńczo-wychowawcza	99	32	129	7	46	11	80	37	101	29	16	672	587	-12,65%
przemoc w rodzinie	5	0	3	7	2	3	4	5	5	3	1	30	38	26,67%
alkoholizm	13	17	19	21	12	5	36	8	13	6	4	163	154	-5,52%
narkomania	0	0	0	2	4	1	0	1	0	0	0	4	8	100,00%
stałe	41	8	18	15	27	6	50	28	165	8	7	324	373	15,12%
okresowe ogółem	61	47	53	23	173	10	138	34	404	10	14	811	967	19,24%
okresowe – bezrobocie	55	44	32	16	129	8	100	30	334	7	12	605	767	26,78%
okresowe – niepełnosprawność	1	0	5	3	18	1	6	3	41	1	0	85	79	-7,06%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez ośrodki pomocy społecznej MPiPS-03

Tabela 16 prezentuje charakterystykę przesłanek przyznawania zasiłków w ramach pomocy społecznej na obszarze LSR w 2013 r. wraz z odniesieniem do sytuacji z 2010 r. Ogólna tendencja w zakresie liczby osób otrzymujących zasiłki stałe i okresowe między tymi dwoma latami była rosnąca, dotyczyło to szczególnie okresowych zasiłków z tytułu bezrobocia, które wzrosły o 26,7%. Niepokojącym zjawiskiem był wzrost liczby wypłacanych zasiłków z tyt. przemocy domowej, również o 26,7%, a także z powodu narkomanii i potrzeby ochrony macierzyństwa. Nieznacznie zmalała liczba zasiłków z tyt. bezzadności opiekuńczo-wychowawczej i sieroctwa.

6. Wykazanie wewnętrznej spójności obszaru LSR (inne niż spójność przestrzenna).

Obszar LGD „Ziemia Pszczyńska” to specyficzna przestrzeń w wymiarze społeczno-kulturowym, ekonomicznym, historycznym czy środowiskowym. O jej spójności świadczy zarówno szereg cech upodabniających gminy LGD do siebie, jak również pewna liczba cech, które co prawda różnią gminy, jednak nie są to różnice tworzące rozbieżności i bariery współpracy, lecz raczej uwarunkowania budujące możliwości komplementarnego rozwoju oraz potencjał uzupełniania wspomagających się cech, zasobów, bądź procesów. Wewnętrzna spójność LGD „Ziemia Pszczyńska” przejawia się w kilku wymiarach:

a) planistyczno-administracyjnym: obszar funkcjonuje w ramach subregionu centralnego, a gminy wchodzące w skład LGD są aktywnymi członkami Związku Gmin i Powiatów Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego; konkretnym wymiarem współpracy są wiązki projektów Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w ramach Strategii ZIT, w których uzgodnieniu czynny udział brały samorządy lokalne z obszaru LGD; idea strategii ZIT podobnie jak realizacja kolejnych wiązek projektów zakłada nie tylko wdrożenia konkretnych przedsięwzięć, ale także pogłębienie współpracy między bliskimi sobie gminami;

b) zagospodarowania przestrzennego i wyzwań związanych z przekształceniami przestrzeni: gminy LGD cechują podobne procesy związane z zagospodarowaniem przestrzeni; niewątpliwie, pod względem mieszkaniowym obszar należy zaliczyć do obszarów o zdecydowanie ponadprzeciętnej atrakcyjności w skali województwa śląskiego; decyduje o tym pewne oddalenie od głównych ognisk urbanizacji regionu, a równocześnie dobre skomunikowanie z największymi aglomeracjami województwa; należy jednak zauważyć, że biorąc pod uwagę zmiany w powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych województwa śląskiego na przestrzeni lat 2002-2012 gminy LGD należą do gmin, gdzie wzrost takich powierzchni jest niski lub co najwyżej umiarkowany (źródło: Okresowa ocena Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego – 2013 (projekt), Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Katowice, 7 grudnia 2012 r.); można to odczytywać jako stosunkowo skuteczne równoważenie gospodarki dostępnymi terenami ograniczające poziom antropopresji; w perspektywie, presja na te tereny może się utrzymywać lub nawet wzrastać ze względu na generalne procesy migracji wewnętrznych charakterystyczne dla policentrycznych, wysoko zurbanizowanych województw; prognozy do 2030 roku wskazują na zasadniczą zmianę w proporcjach użytkowania przestrzeni, to jest wzrost powierzchni obszarów przekształconych przez człowieka i obszarów leśnych oraz spadek powierzchni użytków rolnych; tworzy to przed gminami obszaru wspólne wyzwanie powstrzymywania procesów zagrażających równowadze w gospodarowaniu przestrzenią

Tabela 17. Zmiany w użytkowaniu terenów w ha

Gmina	2000			2006			2030		
	obszary przekształcone przez człowieka	użytki rolne	obszary leśne	obszary przekształcone przez człowieka	użytki rolne	obszary leśne	obszary przekształcone przez człowieka	użytki rolne	obszary leśne
Bojszowy	267	2155	975	280	2068	973	280	2076	965
Bieruń	772	2567	707	783	2523	740	783	2396	867
Goczałkowice-Zdrój	299	1133	341	405	973	328	571	735	400
Kobiór	164	477	4184	186	429	4210	262	280	4283
Miedźna	505	3396	851	516	3273	855	561	3213	870
Ornontowice	236	909	402	250	876	421	314	746	487
Orzesze	715	3090	4558	839	2932	4592	1631	2047	4685
Pawłowice	820	6015	592	916	5896	596	1442	5356	610
Pszczyna (OW)	997	8844	4976	1222	8534	5043	2160	7352	5287
Suszec	407	4329	2772	439	4295	2774	475	4252	2782
Wryy	359	1683	1408	393	1640	1417	516	1485	1449

Źródło: T. Kmieć, *Kierunki presji inwestycyjnej na tereny rolnicze Województwa Śląskiego w perspektywie 2030 roku*, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Katowice 2014.

c) geograficznym: obszar LSR jest relatywnie zrównoważony jeżeli chodzi o wielkość i rangę jednostek terytorialnych – w odróżnieniu od innych obszarów wiejskich w regionie mniejsze, aczkolwiek również widoczne są ciężenia do aglomeracyjnych ośrodków zewnętrznych; położenie między aglomeracjami powoduje, że gminy LGD są kwalifikowane do różnych obszarów funkcjonalnych śląskich aglomeracji bez wyraźnego podporządkowania hierarchicznego (źródło: obszary polityki rozwoju w strategii rozwoju województwa śląskiego); główne funkcje obsługowe skupione są przede wszystkim w Pszczynie (kwalifikowanej w strategii rozwoju województwa śląskiego jako ośrodek funkcji ponadlokalnych), a w nieco mniejszym stopniu w pozostałych ośrodkach miejskich obszaru; sytuacja taka pozwala postrzegać obszar jako swego rodzaju mikroregion funkcjonalny z perspektywami integracji dośrodkowej;

d) przyrodniczym: w sensie przyrodniczym i krajobrazowym obszar jest spójny ze względu na występujące na nim duże kompleksy leśne zaliczane do tzw. Lasów Pszczyńskich; gospodarka leśna realizowana historycznie na tym obszarze doprowadziła do wykształcenia się swoistego, bardzo atrakcyjnego krajobrazu, a także działalności ekonomicznych z tą gospodarką powiązanych; ponadto, w krajobrazie obszaru dużą rolę odgrywają zbiorniki wodne wykorzystywane dla realizacji funkcji rekreacyjnych; wysoka atrakcyjność przyrodniczo-krajobrazowa jest źródłem wyzwania związanego z potencjalną antropopresją związaną z rozwojem funkcji mieszkaniowych;

e) kulturowym: bardzo silnie uwidacznia się spójność kulturowa obszaru wyrażana w śląskich tradycjach, zwyczajach, gwarze, kulinariach; wspólna historia, dziedzictwo i więzi historyczne (dawny teren Księstwa Pszczyńskiego), wspólne dziedzictwo kulturowe, folklor to cechy, które były najczęściej wskazywane przez uczestników warsztatów w kontekście cech łączących mieszkańców obszaru; do współcześnie ukształtowanych cech decydujących o spójności obszaru zaliczyć można etos pracy związany z pracą w przemyśle ciężkim, ale także w rolnictwie; podkreślane jest także przywiązanie do tradycji będące fundamentem tożsamości lokalnej oraz silne więzi rodzinne;

- f) **gospodarczym**: gminy obszaru cechuje zdywersyfikowana struktura gospodarcza z rozwiniętym sektorem mikro i małych przedsiębiorstw; gminy obszaru są zaliczane w województwie śląskim do gmin wiejskich uczestniczących w procesach rozwoju i do podtypu gmin wiejskich o rozwoju wielofunkcyjnym (na podstawie ekspertyzy K. Heffner, P. Gibas, „Delimitacja przestrzenna obszarów wiejskich w województwie śląskim”, 2014 r); wśród procesów dotyczących działalności gospodarczych wskazać warto rozwój rolnictwa ekologicznego, rosnący poziom zaawansowania technologicznego rolnictwa, rozwijająca się produkcję ogrodnictwa; istotną rolę odgrywają usługi czasu wolnego, zwłaszcza w kontekście wykorzystania bardzo cennych walorów przyrodniczych i kulturowych obecnych na całym obszarze LGD;
- g) **społecznym**: gminy LGD są generalnie zaliczane do gmin o rosnącym potencjale demograficznym do czego przyczynia się korzystny na tle województwa bilans migracyjny i przyrost naturalny; ludność obszaru cechuje duże zaangażowanie społeczne, które wynika z silnej tożsamości lokalnej; do cech łączących mieszkańców obszaru zaliczyć można także troskę o estetykę gmin – zarówno przestrzeni publicznych, jak i prywatnych; podstawą spójności społecznej są więzi rodzinne i wspólnota kulturowa;
- h) **spójności rynku pracy**: rynek pracy – poza rynkiem pracy Pszczyny – jest uzależniony od powiązań gmin wiejskich z ośrodkami miejskimi, zarówno Pszczyną, jak i aglomeracjami; dostępne analizy wskazują, że we wszystkich gminach poza Pszczyną odsetek pracowników dojeżdżających do pracy do innych gmin przekracza 40%, a w większości jest to ponad 56% (źródło: Zeszyt Analiz RCAS 1/2012 „Analiza powiązań funkcjonalnych na obszarze województwa śląskiego”, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego); wskazuje to na wspólny problem atrakcyjności lokalnego rynku pracy, ale także na dogodne warunki do realizacji modelu życia polegającego na zamieszkiwaniu w gminach LGD i pracy w sąsiednich ośrodkach miejskich;
- i) **spójności położenia transportowego**: obszar położony jest w strefie oddziaływania Metropolii Górnośląskiej, aglomeracji bielskiej i aglomeracji rybnickiej; połączenia z pierwszymi dwoma obszarami można uznać za dogodne, zaś połączenie z aglomeracją rybnicką zmieniać się będzie wraz z realizacją drogi Pszczyna-Racibórz; obszar wpisuje się w sieć głównych korytarzy transportowych zaliczonych do Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T); dogodne położenie w regionie w układzie północ-południe – w szczególności z Katowicami i Bielskiem-Białą – zapewnia droga główna ruchu przyspieszonego, zaś w układzie wschód-zachód drogi główne (źródło: Strategia Rozwoju Systemu Transportu Województwa Śląskiego); większe trudności w skali lokalnej mogą występować w połączeniach pomiędzy poszczególnymi gminami obszaru;
- j) **spójność współpracy**: współpraca gmin członkowskich LGD polegała w ostatnim czasie głównie na wspólnym wypracowywaniu strategicznych elementów niniejszej LSR, a także zasad realizacji projektów w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w ramach RPO WSL 2014-2020 oraz wspólnej pielęgnacji tradycji Ziemi Pszczyńskiej.

7. Krótki opis dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym zabytków.

Gminy wchodzące w skład LGD są zespolone kulturowo od XV wieku - tym samym tworzą historyczną Ziemią Pszczyńską. W 1426 r. powstało Księstwo Pszczyńskie obejmujące cały obszar LSR - nieco później ustanowiono Wolne Państwo Stanowe na Pszczynie. Obszar na którym działa LGD „Ziemia Pszczyńska” znacząco odbiega od stereotypu Górnego Śląska. Mimo silnie zarysowanej obecności przemysłu wydobywczego, obszar zachował swój pierwotny wiejski charakter. Mimo istotnych różnic w stosunku do terenów wiejskich w innych regionach Polski wieś Ziemi Pszczyńskiej nadal opierają się procesom specyficznym dla woj. śląskiego, tj. zmierzającym do przekształcenia wsi w małe miasteczka. Analizując obszar LSR w oparciu o zebrane materiały można wskazać na wiele istotnych cech budujących specyfikę tego obszaru. Z punktu widzenia strategicznego rozwoju Ziemi Pszczyńskiej, w tym również na drodze realizacji LSR warto zwrócić uwagę na następujące **wyróżniki dziedzictwa przyrodniczego**: wyjątkowe walory przyrodnicze, duża bioróżnorodność, urozmaicenie krajobrazów, zróżnicowana rzeźba terenu, unikatowa flora i fauna, nagromadzenie różnych form ochrony przyrody - od rezerwatów: Żubrowisko i Babczyzna Dolina po obszary NATURA 2000; interesujące antropogeniczne formy krajobrazu, w tym: zbiorniki oraz liczne stawy, wyrobiska: wapienne, piaskowe, glin użytkowych, borowin, odwierty wód miocenijskich i soli jodobromowych wskazujące na ogromny potencjał surowcowy Ziemi Pszczyńskiej. Obszar LSR to zabytkowe parki i kompozycje krajobrazowe Książąt Pszczyńskich występujące na całym tym terenie; to gęsta sieć wodna, duża ilość otwartych akwenów wodnych oraz położenie na pogórzu karpackim, które to wpływają na ustabilizowanie korzystnych warunków klimatycznych dla rozwoju rolnictwa (ogrodnictwa) w tym rozwoju nowych upraw (okres wegetacji należy do najdłuższych w Polsce).

Wyróżniki dziedzictwa kulturowego to z kolei: zachowane cechy tradycyjnej podmiejskiej, bogatej wsi śląskiej, zarówno w sensie materialnym (obiekty gospodarcze i mieszkalne, krajobraz wiejski), jak i niematerialnym (tradycje, wartości, zachowania); śląskość obszaru, a równocześnie szereg cech kulturowych odróżniających gminy ziemi pszczyńskiej od innych części Śląska – szczególnie Śląska Cieszyńskiego i obszarów zurbanizowanych Katowic, Rybnika, Bielska Białej, tj. kuchnia, obrzędy, odmienności w gwarze, strój pszczyński; duża waga przywiązywana przez mieszkańców do religii, pielęgnowania katolickich i ewangelickich tradycji religijnych, obchodzenie świąt i obrzędów religijnych zgodnie z wielowiekowymi zwyczajami, podtrzymywanie tradycji pielgrzymek, występowanie licznych zabytków sakralnych (kapliczki, krzyże przydrożne, średniowieczne krzyże pokutne, cmentarze), jak również świadomość wielowyznaniowej i wieloreligijnej przeszłości i teraźniejszości tych ziem; zachowanie i wspieranie

tradycyjnych rzemiosł i działalności artystycznej, działalność osób i grup zajmujących się rękodziełem ludowym, hafciarstwem, wikliniarstwem, rzeźbą, malarstwem, kowalstwem tradycyjnym, artystycznym i użytkowym; wyjątkowa kuchnia lokalna, posiadająca cechy kuchni śląskiej, małopolskiej, niemieckiej, czeskiej, kresowej, a równocześnie mająca swój odrębny charakter i smak, ze specyficznymi produktami i daniami z tradycjami kuchni lokalnej wiąże się również sezonowość przygotowywania pewnych potraw oraz określony ceremoniał towarzyszący przygotowywaniu i podawaniu pewnych posiłków (np. specyficzna oprawa wieczerzy wigilijnej czy tradycyjna swaczyna). Podkreślić należy, że dziedzictwo obszaru jest żywe i bardzo ważne dla społeczności lokalnych. Mieszkańcy są autentycznie dumni ze specyfiki i historii obszaru, mają coraz większą wiedzę zarówno o dziedzictwie jak i sposobach jego godnego traktowania. Coraz więcej jest profesjonalnych publikacji na ten temat. Można powiedzieć, że lokalne dziedzictwo kulturowe jest podstawowym „tworzywem” wykorzystywanym przez podmioty kultury oraz organizacje społeczne. Wielkim powodzeniem wśród mieszkańców cieszą się wydarzenia opierające się na lokalnej tradycji. Można je traktować jako jedną z wielu realizowanych form edukacji lokalnych społeczności.

W aspekcie środowiskowym warto przypomnieć o konkretnych rozwiązaniach pozwalających chronić przyrodę (np. segregacja odpadów). Ziemia Pszczyńska to obszar, na którym doszło do spotkania różnych zjawisk kulturowych, demograficznych, gospodarczych kontrastujących ze sobą, a równocześnie obszar, na którym z tych kontrastów (ich powiązań i sprzeczności) powstała nowa całość. Koezystencja różnych kultur, tradycje rolnicze i przemysłowe, historia śląskiej arystokracji przemysłowej i wiejski charakter obszaru, unikatowa przyroda, od najdawniejszych czasów kształtowana przez człowieka jak i wpływ działalności człowieka na krajobraz doprowadziło do ukształtowania obszaru wyjątkowego, który jest atrakcyjny zarówno dla mieszkańców, jak i osób odwiedzających. W trakcie warsztatów i konsultacji społecznych w ramach prac nad niniejszą LSR uzgodniono następującą listę problemów w obszarze dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego na obszarze Ziemi Pszczyńskiej:

Tabela 18. Główne problemy w obszarze dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego

DZIEDZICTWO PRZYRODNICZE I KULTUROWE - GŁÓWNE PROBLEMY (powiązania z czynnikami SWOT, tabela 20)	
Pd1.	niedostateczna świadomość ekologiczna (Wd6)
Pd2.	skażenie środowiska w wyniku natężenia ruchu, niskiej emisji, działalności rolnictwa, przemysłu i mieszkalnictwa (Wd7, Wd8, Td2)
Pd3.	zanieczyszczenie powietrza o negatywnym wpływie na zdrowie mieszkańców (Wd7, Td2)
Pd4.	deficyty w gospodarce wodnej, melioracjach (Wd6)
Pd5.	niski poziom działań na rzecz ochrony dziedzictwa przyrodniczego (Wd6)
Pd6.	degradacja środowiska przyrodniczego przez działalność kopalń węgla kamiennego (Td2)
Pd7.	niewystarczająca ochrona materialnego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (Wd6, Td1, Td2, Td3, Td4, Td5, Td6)
Pd8.	niska wiedza na temat możliwości wykorzystywania odnawialnych źródeł energii (Wd6, Td6)
Pd9.	niska dbałość mieszkańców o zachowanie bioróżnorodności i równowagi ekologicznej (Wd6, Td4)
Pd10.	lekceważenie przez młode pokolenie tradycyjnych wartości obszaru i poddawanie się trendom globalizacji (Td1, Ts8)
Pd11.	deficyty w świadomości społecznej dotyczące unikatowości lokalnych zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego (Wd4, Wd6)
Pd12.	degradacja przestrzeni w wyniku działalności górniczej (Td2)
Pd13.	procesy urbanizacyjne prowadzące do degradacji przyrody i krajobrazu (Td2)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników warsztatów

Dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe to jeden z największych atutów LGD „Ziemia Pszczyńska”. Ważnym wyzwaniem jest wykorzystanie tego atutu dla animowania rozwoju obszaru. Pytania strategiczne, które można tutaj postawić dotyczą: możliwości wykorzystywania społecznych trendów związanych z zainteresowaniem regionalizmem, wykorzystywania nowych podejść i technologii do ochrony przyrody i zabytków, komercjalizacji wartości przyrodniczych i kulturalnych, kreowania realnego szacunku do dziedzictwa – nie poprzez deklaracje, ale np. wykorzystywanie w swoim gospodarstwie technologii proekologicznych. Otoczenie dostarcza także wielu szans związanych z finansowaniem działań wspierających zachowanie dziedzictwa, czy edukowaniem na ten temat. Równocześnie można stwierdzić, że podejście do dziedzictwa jest jednym z najbardziej jaskrawych przykładów polaryzacji społecznej. Obserwowane trendy świadczą, że są grupy, dla których zagadnienia te są coraz bardziej istotne, a obok nich występują grupy społeczne nie posiadające dostatecznej wiedzy, a także nie posiadające kapitału umożliwiającego realizację zachowań proekologicznych. Nie zawsze też bilans rezultatów ekonomicznych i wartości przyrodniczych lub kulturowych jest przeprowadzany w zgodzie z zasadami rozwoju zrównoważonego. konieczne jest też podkreślenie barier finansowych i formalnych utrudniających działania w zakresie ochrony i wykorzystania dziedzictwa. Brakuje też doświadczenia i wiedzy w zakresie ochrony przed zmianami klimatu. Tego typu uwarunkowania zewnętrzne są dostrzegane przez społeczność lokalną LGD, czego wyrazem są wyniki zrealizowanych warsztatów.

8. Krótka charakterystyka obszarów atrakcyjnych turystycznie oraz wskazanie potencjału dla rozwoju turystyki.

Wyróżniający się i bogaty potencjał obszaru daje wszelkie podstawy do budowy sieciowego produktu markowego turystyki wiejskiej, który w pełnej odsłonie ukaże drzemiący w Ziemi Pszczyńskiej potencjał. Uczestnicy prac warsztatowych, a następnie konsultacji społecznych ustalili następującą listę problemów w obszarze turystyki:

Tabela 19. Główne problemy w obszarze turystyki

TURYSTYKA – GŁÓWNE PROBLEMY (powiązania z czynnikami SWOT, tabela 20)	
Pt1.	brak podstawowej infrastruktury obsługi ruchu turystycznego (Wt1, Wt2, Wt3, Tt3, Tt4, Tt7)
Pt2.	ograniczony poziom współpracy podmiotów zajmujących się turystyką i rekreacją (Wt2, Wt5)
Pt3.	brak strategii rozwoju turystyki na obszarze LGD (Wt4, Wt5)
Pt4.	słaba informacja w terenie o atrakcjach turystycznych (Wt1)
Pt5.	brak spójnej promocji atrakcji i oferty turystycznej obszaru (Wt4, Wt5)
Pt6.	słabo ukształtowane produkty turystyczne (Wt4, Wt5)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników warsztatów

Na obszarze LSR występują 4 obiekty agroturystyczne, znajdują się także hotele i pensjonaty – (łącznie 18) oraz pokoje gościnne (5). Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego (tzw. wskaźnik Schneidera) wyrażony liczbą turystów korzystających z noclegów, przypadającą na 1000 mieszkańców stałych wyniósł 169,28 (wskaźnik ten dla obszarów wiejskich całego województwa śląskiego wyniósł 251,57 (stan na 2014 r., źródło GUS BDL)).

Ważnym aspektem obszaru, są występujące na tym terenie produkty lokalne, które wiążą się nieodwracanie z dziedzictwem materialnym tego regionu, są to m.in.: **Kopa ornontowicka**, której receptura sięga ponad 45 lat jest ściśle związana z **pałacem w Ornontowicach** należącym do rodziny Hengenscheidtów. **"Całuski bieruńskie"** są to ciasteczka biszkoptowe w kształcie ust, nadziewane kremem adwokatowym, pomalowane czerwoną pomadą, które otrzymały certyfikat „Śląskiego znaku jakości”. Produkt ten doskonale wpisuje się w tradycje walentynkowe, które w Bieruniu ściśle wiążą się ze znajdującym się na tym terenie **Sanktuarium św. Walentego** – licznie odwiedzanego przez turystów i pielgrzymów w szczególności 14 lutego. Charakterystyczne dla obszaru działania LGD są także aktywności i usługi lecznicze, prowadzone za sprawą działającego od XIX wieku **Uzdrowiska w Goczałkowiczach-Zdroju**. Na terenie miejscowości znaleziono bowiem bogate **złoża solanki** – wód leczniczych, wykorzystywanych do kuracji pensjonariuszy. Obok solanki uzdrowisko posiada także **borowinę** – leczniczy torf – wykorzystywany do zabiegów borowinowych, które służą odnowie biologicznej organizmu. Miłośnicy dawnej architektury znajdą na terenie LGD liczne **zabytki sakralne**. Szlak architektury drewnianej zachęca do odwiedzenia urokliwie położonych drewnianych kościółków, takich jak m.in. **kościół św. Mikołaja w Łące** czy **kościół św. Jana Chrzciciela w Grzawej** – uznawany za jeden z najcenniejszych obiektów architektury sakralnej na Śląsku. Na obszarze występuje także wiele zabytkowych pałaców, zameczków i dworów, wspomnieć należy chociażby o: **rezydencji rodu baronów von Reitzensteinów w Pawłowicach**, **dworze Szczepańskich w Woszczycach**, **pałacu w Rudoltowicach**, **dworze „Zarządcówka” w Mizerowie** czy **Zameczku Myśliwskim w Promnicach**. Za sprawą wielu akwenów wodnych znajdujących się w okolicy, a w tym ośrodków wypoczynkowych takich jak **Ośrodek Rekreacyjno-Wypoczynkowy „Gwarus” w Suszcu**, **Ośrodek Sportów Wodnych w Łące** czy **Ośrodek Wypoczynkowy „Baron” we Woszczycach**, doskonale rozwijają się na terenie sporty wodne, a także szeroko pojęta rekreacja. Sieć ścieżek rowerowych oplatająca teren, a także unikatowe obszary przyrodnicze – **Rezerwat „Babczyzna Dolina”, Torfowisko „Zapadź”** – tworzą wspólnie z powyższymi obiektami ogromny potencjał turystyczny obszaru, który za sprawą środków z PROW 2014-2020 może zostać w dalszym ciągu zwiększany, przyczyniając się do promocji obszaru LGD i zasobów jaki ten region posiada.

Niebagatelne znaczenie dla rozwoju turystyki ma zaangażowanie mieszkańców w działalność kulturalną i społeczną. Jest to istotny czynnik ożywiania dziedzictwa niematerialnego, które może być wykorzystane do kreowania produktu turystycznego. Rozwój turystyki na obszarze LGD jest wspomagany poprzez dogodną lokalizację względem ośrodków aglomeracyjnych, które stanowią najbardziej naturalny rynek zbytu. Dzięki inwestycjom drogowym w kraju i regionie poprawia się także położenie komunikacyjne obszaru i zwiększa się dostępność do usług turystycznych odbiorców spoza regionu.

Część potencjałów obszaru w zakresie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego podlega procesom negatywnym. Następuje np. zanik tradycyjnych zawodów, które mogłyby stać się podstawą dla wykreowania produktów lokalnych oraz specyficznej, aktywnej oferty turystycznej. Niedobory w infrastrukturze technicznej powodować mogą zwiększenie antropopresji na środowisko naturalne. Występuje też deficyt kompetencji oraz instytucji umożliwiających tworzenie i promowanie spójnej oferty usług czasu wolnego. Tego rodzaju niedobory powinny być uzupełnione zarówno w nawiązaniu do sytuacji wewnętrznej, jak też w kontekście uwarunkowań w otoczeniu. Wśród ogólnych trendów widać wzrost zainteresowania biznesu działalnością turystyczną. Warunkuje to jednak dostępność infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej oraz prowadzenie lokalnej polityki informacyjnej. Wyraźnie wzrasta popyt na różne usługi turystyczne; wśród typów turystyki, które cechują dobre perspektywy rozwoju wskazać można turystykę aktywną, weekendową, opartą o wartości regionalne. Równocześnie, na rynku turystycznym rośnie konkurencja ze strony ośrodków zarówno w regionie, kraju i na świecie. Coraz liczniejsza jest grupa osób preferująca spędzanie wolnego czasu w sposób bierny (typu „all inclusive”). Poza tym, rynek turystyczny, aczkolwiek tworzący szanse rozwoju dla LGD, jest

rynkiem wymagającym i dynamicznym. Zmieniają się oczekiwania odbiorców, turyści oczekują coraz lepszych warunków dla spędzania czasu, pojawiają się nowe produkty, wykorzystywane są nowe technologie podnoszące atrakcyjność produktów, ale równocześnie wymagające ponoszenia kosztów. W tym ostatnim kontekście zagrożeniem są ograniczone środki na rozwój turystyki w nowej perspektywie unijnej.

Dokonana diagnoza obszaru LSR stała się podstawą do wytyczenia celów ogólnych i szczegółowych, a także przedsięwzięć w LSR. Powiązania celów i przedsięwzięć z diagnozą obszaru i analizą SWOT opisano szczegółowo w rozdziale V (szczególnie w tabelach 21 i 27). Warty podkreślenia jest fakt iż, przy formułowaniu powyższych celów i przedsięwzięć zostały uwzględnione wnioski z konsultacji o czym szczegółowo traktuje rozdział II pkt. c).

Rozdział IV – Analiza SWOT

Zaprezentowana poniżej analiza SWOT stanowi syntezę wiedzy zgromadzonej ze źródeł ilościowych (statystycznych) i jakościowych (różne formy konsultacji i rozpoznania opinii mieszkańców). Przyjęto następujący układ opisu uwarunkowań: **silne i słabe strony odnoszą się do dominujących cech obszaru LGD** (przyjęto cechy odnoszące się do wszystkich lub zdecydowanej większości gmin) z kolei **szanse i zagrożenia dotyczą uwarunkowań politycznych, prawnych, ekonomicznych, społecznych, technologicznych, ekologicznych występujących w otoczeniu** subregionalnym, krajowym i międzynarodowym. Analiza SWOT została oparta na sekwencji czynności obejmujących: podstawową analizę danych statystycznych o gminach; badania ankietowe, które umożliwiły rozpoznanie opinii mieszkańców na temat potencjałów, problemów, deficytów i barier rozwoju; zgromadzenie informacji na temat trendów występujących w otoczeniu – głównie w oparciu o dokumenty strategiczne i analizy wykonywane przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego; wstępne uporządkowanie danych i wybór danych w najlepszy sposób opisujących cały obszar; przeprowadzenie prac warsztatowych z reprezentatywną grupą podmiotów lokalnych, w trakcie których wykonana została pogłębiona analiza SWOT (identyfikacja czynników wewnętrznych i zewnętrznych w ustalonych przekrojach analizy a następnie wykonanie cyklu głosowań pozwalających na określenie czynników o największej istotności); robocza weryfikacja czynników z uwzględnieniem wyników uzyskanych we wcześniejszych fazach pracy; stworzenie listy czynników do konsultacji społecznych; **przeprowadzenie we wszystkich gminach konsultacji społecznych mających na celu zweryfikowanie poprawności treści czynników z punktu widzenia mieszkańców oraz głosowanie w celu wskazania czynników najważniejszych**; opracowanie wyników konsultacji społecznych; ostateczna weryfikacja czynników i przyjęcie do dziesięciu najważniejszych czynników w każdej grupie uwarunkowań analizy SWOT w każdym z pól tematycznych analizy. Pola tematyczne analizy uzgodniono z uczestnikami grup warsztatowych uznając, że: „**gospodarka**” jest dziedziną istotną dla rozwoju LGD ze względu na sytuację na regionalnym rynku pracy (głównie restrukturyzacja kopalń) oraz konieczność stałej poprawy bytu ekonomicznego mieszkańców umożliwiającego zatrzymanie mieszkańców w gminach LGD; „**społeczeństwo**” to dziedzina odnosząca się do samej istoty działania LGD, a także uzasadniona potrzebami związanymi z podtrzymywaniem dobrych relacji międzyludzkich i koniecznością podnoszenia aktywności społecznej; „**turystyka**” to dziedzina o stosunkowo słabym poziomie rozwoju w stosunku do skali potencjałów obszaru, a równocześnie dziedzina, która może być wykorzystana zarówno dla rozwoju gospodarczego, jak też aktywnego promowania dziedzictwa obszaru; „**dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe**” jest dziedziną ważną dla integrowania społeczności lokalnej, która jest przywiązana do tradycji, zaś w dziedzinie ekologii konieczne jest podniesienie kompetencji mieszkańców. W tabelach znalazły się czynniki wyselekcjonowane w opisanym procesie badawczym wraz z odniesieniem do diagnozy obszaru.

Tabela 20. Czynniki analizy SWOT wraz z odniesieniami do diagnozy obszaru

Oznaczenia czynników odpowiednio: S-strenght/siła, W-weakness/słabość, O-opportunity/szansa, T-threat/zagrożenie

GOSPODARKA		DIAGNOZA
Silne strony obszaru LGD (GOSPODARKA)		
Sg1.	Siła i tradycje firm rodzinnych, w których następuje przekazywanie umiejętności biznesowych.	III.1,2
Sg2.	Korzystne położenie – bliskość ważnych dróg, stref przemysłowych, rynków zbytu aglomeracji.	III.2
Sg3.	Rozwijająca się infrastruktura drogowa.	III.2
Sg4.	Dobrze oceniany dostęp do lokali na prowadzenie biznesu.	III.2
Sg5.	Świadomość wśród przedsiębiorców dot. potrzeby ciągłego rozwoju i innowacyjności przy wykorzystywaniu zewnętrznych środków pomocowych oraz dot. wagi współpracy dla rozwoju.	III.2
Sg6.	Przedsiębiorczość i operatywność mieszkańców; zainteresowanie młodych zakładaniem firm.	III.2
Sg7.	Duże zakłady pracy generujące powstawanie w swoim otoczeniu firm kooperujących, np. Jastrzębska Spółka Węglowa tworząca miejsca pracy oraz sieć kooperacji	III.2
Sg8.	Rozwijające się szkolnictwo zawodowe, możliwości zmiany profilu zawodowego lub doszkalania się; poprawiające się przygotowanie zawodowe – dostępność szkół zawodowych.	III.1
Sg9.	Etos pracy, sumienność i kultura pracy, duża ilość wykształconej młodzieży chętnie podnoszącej swoje kwalifikacje, dostępność kadr z wykształceniem zawodowym	III.2
Sg10.	Rosnąca liczba MŚP.	III.2

Słabości obszaru LGD (GOSPODARKA)	
Wg1. Niski poziom wsparcia instytucjonalnego dla firm; deficyt podejmowanych przez samorząd działań wspierających rozwój i zakładanie firm; niski poziom wsparcia dla młodych firm oraz sieciowania biznesu.	III.2
Wg2. Deficyt kompetencji przedsiębiorczych i słabe kształcenie przedsiębiorczości; duży odsetek młodych ludzi o niskim poziomie przedsiębiorczości.	III.1
Wg3. Niski potencjał finansowy firm.	III.2
Wg4. Nadwyżka absolwentów o kwalifikacjach słabo powiązanych z potrzebami rynku pracy; konieczność doskonalenia systemu kształcenia zawodowego.	III.1,3
Wg5. Brak ukształtowanego profilu gospodarczego obszaru, branżowe rozproszenie struktury gospodarczej, brak wspólnej strategii rozwoju gospodarczego, słaba promocja gospodarcza.	III.2
Wg6. Słabsza pozycja kobiet na rynku pracy	III.1,3
Wg7. Niskie umiejętności korzystania ze wsparcia na uruchomienie biznesu, niski poziom wiedzy o dostępnej ofercie instytucji otoczenia biznesu, słaba współpraca z instytucjami zasilającymi sektor biznesu w innowacje.	III.2
Wg8. Deficyt w pełni uzbrojonych terenów inwestycyjnych.	III.2
Wg9. Niski poziom kapitału zaufania i współpracy między firmami lokalnymi, skupienie na konkurencji, słaba współpraca międzysektorowa - niski poziom współpracy z samorządami.	III.2
Wg10. Niezadowolająca jakość ofert pracy dla osób z wyższym wykształceniem.	III.2
Szanse w otoczeniu LGD (GOSPODARKA)	
Og1. Wzrost popytu na produkty lokalne, ekologiczne, tradycyjne na rynku regionalnym i krajowym.	III.2
Og2. Rozwój technologii ICT wspierających prowadzenie biznesu, nowe aplikacje i usługi mobilne ułatwiające dotarcie do klienta, technologie informacyjne wykorzystywane do promocji gospodarczej regionu, rozwój e-usług administracyjnych.	III.2
Og3. Dostępność środków unijnych wspierających rozwój gospodarczy i innowacyjność gospodarki, rozwój kapitału ludzkiego, tworzenie nowych miejsc pracy.	III.2,3
Og4. Rozwój nowoczesnych środków transportu, budowa dróg i autostrad.	III.2
Og5. Ciągłość głównych priorytetów rozwojowych kraju w zakresie gospodarczym.	
Og6. Wieloletni, systematyczny wzrost PKB w Polsce.	III.2
Og7. Możliwość kooperacji małych firm z dużymi koncernami i partnerami strategicznymi.	III.2
Og8. Restrukturyzacja górnictwa i przemysłu ciężkiego tworząca szansę na stabilizację tych sektorów.	III.2
Og9. Niskie stopy procentowe.	III.2
Og10. Wysoka siła nabywcza mieszkańców sąsiednich aglomeracji	III.2
Zagrożenia w otoczeniu LGD (GOSPODARKA)	
Tg1. Skomplikowany system podatkowy, nadmierne obciążenia fiskalne, wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej; nadmierna kontrola Państwa nad przedsiębiorstwami, represyjność instytucji publicznych względem małych i średnich przedsiębiorstw	III.2
Tg2. Przerost biurokracji	III.2
Tg3. Przeregulowanie, niestabilność, niejasność prawa	III.2
Tg4. Starzejące się społeczeństwo, spadek odsetka osób w wieku produkcyjnym, zapas systemu emerytalnego.	III.2
Tg5. Rozwój sieci sklepów wielkopowierzchniowych utrudniających konkurencję na rynku lokalnym.	III.2
Tg6. Niestabilność finansowa samorządów terytorialnych utrudniająca realizację konsekwentnej polityki wspierania przedsiębiorczości.	III.2
Tg7. Wrażliwość gospodarki na zmiany polityczne, problemy strefy euro.	III.2
Tg8. Wysokie koszty wdrażania nowych technologii.	III.2
Tg9. Ograniczone zdolności firm do absorpcji środków unijnych, bariera wkładu własnego.	III.2
Tg10. Słabe mechanizmy transferu innowacji z uczelni do biznesu, niedostatki współpracy w sektorach	III.2

SPOŁECZEŃSTWO		DIAGNOZA
Silne strony obszaru LGD (SPOŁECZEŃSTWO)		
Ss1. Dobre warunki dla osiedlania się nowych rodzin; napływ młodych rodzin i tendencja przenoszenia się ludności z miast na tereny wiejskie		III.1
Ss2. Tradycje religijne i wiara przyczyniające się do zachowania systemu wartości.		III.6
Ss3. Wysoki poziom bezpieczeństwa wynikający m. in. ze ścisłych relacji społecznych, zwarte społeczności lokalne, mała anonimowości na obszarach wiejskich		III.6

SPOŁECZEŃSTWO		DIAGNOZA
Ss4.	Rozbudowująca się infrastruktura dla dzieci – przedszkola, żłobki, place zabaw, tereny sportowe (przy ciągle rosnącym zapotrzebowaniu wymagającym podejmowania kolejnych działań)	III.5
Ss5.	Wysoki poziom dostępności usług sportowych i rekreacyjnych	III. 5
Ss6.	Usytuowanie komunikacyjne umożliwiające mieszkańcom korzystanie z udogodnień w otoczeniu	III.1
Ss7.	Dobra sytuacja finansowa mieszkańców, w tym związana z dostępn. rynków pracy w sąsiedztwie.	III.1,3
Ss8.	Relatywnie niski poziom patologii społecznych (przy rosnącym ryzyku ich zintensyfikowania); mała ilość obszarów wymagających rewitalizacji społecznej	III.5
Ss9.	Wola budowy pozytywnych relacji społecznych; chęć integracji społecznej, międzypokoleniowej, wolontariatu, rosnąca ilość działań podejmowanych na rzecz włączenia osób starszych w życie społeczne; zainteresowanie ludzi starszych podejmowaniem działań (np. w ramach KGW)	III.6
Ss10.	Grupa prężnie działających instytucji społecznych w różnych dziedzinach; grupy nieformalne reprezentujące mieszkańców	III.4
Słabości obszaru LGD (SPOŁECZEŃSTWO)		
Ws1.	Starzejące się społeczeństwo; coraz później zawierane małżeństwa; rosnąca liczba rodzin w modelu „2+1”, rozpad małżeństw i rodzin	III.5
Ws2.	Emigracja zarobkowa	III.1,5
Ws3.	Niski poziom infrastruktury społecznej typu Kluby Seniora, CIS-y, KIS-y, centrum wolontariatu, brak powierzchni na miejsca spotkań podmiotów NGO, w tym dostępu do zaplecza kuchennego	III.1,5
Ws4.	Utrudnienia w komunikacji publicznej między gminami; utrudniony dojazd uczniów do szkół	III.5
Ws5.	Zanikające więzi międzyludzkie, zwiększająca się anonimowość, słabnące relacje społeczne na skutek wzrostu popularności Internetu	III.1,5
Ws6.	Deficyt i nierówna dostępność usług społecznych umożliwiających zaspokajanie potrzeb różnych grup społecznych i rozwój mieszkańców	III.5
Ws7.	Słabe zaangażowanie mieszkańców w konsultacje społeczne; nieufność do instytucji publicznych; słabe mechanizmy na rzecz inicjatyw oddolnych	III.1,5
Ws8.	Brak szerszego włączenia mieszkańców w działania na rzecz społeczności lokalnej (wysoka aktywność części mieszkańców, przy bierności większej części mieszkańców)	III.1,5
Ws9.	Niedostosowanie części obiektów i przestrzeni do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.	III.1,5
Ws10.	Niezadawalający poziom i dostępność usług medycznych	III.5
Szanse w otoczeniu LGD (SPOŁECZEŃSTWO)		
Os1.	Dostępność do środków unijnych przeznaczonych na rozwój społeczny i poprawę jakości życia.	III.5
Os2.	Wzrost świadomości na temat aktywnego stylu życia	III.5
Os3.	Wzrost zainteresowania partycypacyjnym modelem podejmowania decyzji na poziomie regionalnym – konsultacje społeczne i udział mieszkańców w tworzeniu dokumentów lokalnych.	III.5
Os4.	Poszerzająca się oferta kulturalna i edukacyjna w regionie.	III.5
Os5.	Rozwój indywidualny w różnych sferach życia (np. zawodowego, kulturalnego, fizycznego).	III.5
Os6.	Rozwój sieci światłowodowej w regionie umożliwiający poszerzanie kontaktów społecznych, dostęp do informacji oraz rozwój kwalifikacji i zainteresowań.	III.5
Os7.	Wzrost zainteresowania wolontariatem.	III.5
Os8.	Wzrost świadomości obywatelskiej.	III.5
Os9.	Zwiększenie liczby organizacji pozarządowych i rozwój sieci powiązań społecznych.	III.5
Os10.	Wzrost udziału osób starszych w życiu społecznym.	III.5
Zagrożenia w otoczeniu LGD (SPOŁECZEŃSTWO)		
Ts1.	Niejasne i niestabilne prawo; sprzeczność niektórych norm i niejasna wykładania prawa.	III.5
Ts2.	Rosnąca biurokracja, tworzenie aktów prawnych, dokumentów lokalnych, które nie są wdrażane.	III.5
Ts3.	Starzejące się społeczeństwo i niska dzietność rodzin – trendy cywilizacyjne.	III.1,2,5
Ts4.	Konflikty polityczne zniechęcające społeczeństwo do polityki i polityków.	III.5
Ts5.	Niskie kompetencje urzędników tworzących strategiczne dokumenty i plany wpływające na rozwój na poziomie lokalnym.	III.5
Ts6.	Napływ ludności odmiennej kulturowo.	III.5
Ts7.	Emigracja do innych krajów.	III.5
Ts8.	Konsumpcyjne podejście do życia, wzrost popularności różnych kredytów i pożyczek – życie	III.5

SPOŁECZEŃSTWO		DIAGNOZA
ponad stan, rosnące zadłużenie społeczeństwa.		
Ts9. Niskie kompetencje informatyczne części społeczeństwa widoczne zwłaszcza w starszej generacji		III.5
Ts10. Znaczna część organizacji pozarządowych nieprowadząca realnej działalności bądź organizacje uzależniające swoją działalność od finansowania zewnętrznego.		III.5

TURYSTYKA		DIAGNOZA
Silne strony obszaru LGD (TURYSTYKA)		
St1. Liczne atrakcje turystyczne i wysokie walory krajobrazowe Ziemi Pszczyńskiej.		III: 7, 8
St2. Rozwijająca się infrastruktura turystyczna, w tym ścieżki rowerowe.		III: 7, 8
St3. Warunki dla rozwoju turystyki weekendowej.		III: 7, 8
St4. Rozwój turystyki konnej.		III.7
St5. Ciekawe tradycyjne motywy zdobnicze występujące na terenie całego obszaru LGD.		III.7
Słabości obszaru LGD (TURYSTYKA)		
Wt1. Niepełne oznakowanie i wymagający remontu stan części zabytków.		III.8
Wt2. Niespójność systemu infrastruktury turystycznej; niezintegrowane trasy rowerowe.		III.8
Wt3. Braki w infrastrukturze turystycznej, w tym brak parkingów, toalet, koszy na śmieci, mała ilość gospodarstw agroturystycznych oraz turystycznych miejsc noclegowych.		III.8
Wt4. Niska umiejętność wykorzystania walorów obszaru dla celów turystycznych; słaba ich promocja.		III.8
Wt5. Brak ustalonego wspólnego wyróżnika łączącego obszar LGD (np. Księstwo Pszczyńskie).		III.8
Wt6. Słabo wykorzystany potencjał turystyczny obszarów wiejskich.		III.8
Wt7. Zanikanie dawnych zawodów, atrakcyjnych z punktu widzenia turysty (np. hafty, koronki)		III.8
Szanse w otoczeniu LGD (TURYSTYKA)		
Ot1. Wzrost zainteresowania zakładaniem firm w branżach turystycznych.		III.8
Ot2. Zmiany sposobu spędzania wolnego czasu – aktywne wykorzystanie czasu wolnego.		III.8
Ot3. Rozwój typów turystyki związanych z aktywnością fizyczną w plenerze.		III.8
Ot4. Rosnące zainteresowanie turystyką weekendową, agroturystyką, turystyką wiejską.		III.7, 8
Ot5. Poprawa położenia komunikacyjnego związana z realizacją międzynarodowych szlaków komunikacyjnych.		III.8
Ot6. Wzrost spójności komunikacyjnej regionu.		III.8
Ot7. Rozwijające się działalności społeczne i kulturalne mogące stać się podstawą dla wykreowania produktów turystycznych.		III.8
Zagrożenia w otoczeniu LGD (TURYSTYKA)		
Tt1. Konkurencja ze strony innych obszarów turystycznych w regionie, kraju i za granicą.		III.8
Tt2. Silne uzależnienie popytu na usługi turystyczne od sytuacji ekonomicznej.		III.8 III.8
Tt3. Wysoka dynamika zmian oczekiwań odbiorców wyspecjalizowanych usług turystycznych.		III.8
Tt4. Rosnące wymagania dotyczące standardu obiektów turystycznych.		III.8
Tt5. Duże obciążenia środowiska generowane przez turystykę.		III.8
Tt6. Część grup społecznych zainteresowana biernym spędzaniem czasu wolnego za granicą.		III.8
Tt7. Ograniczone wsparcie dla rozwoju infrastruktury turystycznej w nowej perspektywie fin. UE.		III.8

DZIEDZICTWO PRZYRODNICZE I KULTUROWE		DIAGNOZA
Silne strony obszaru LGD (DZIEDZICTWO PRZYRODNICZE I KULTUROWE)		
Sd1. Wspólna tożsamość kulturowa; poczucie tożsamości śląskiej, znajomość i chęć posługiwania się i propagowania gwary śląskiej, świadomość tożsamości lokalnej (tradycje, postacie, potrawy)		III.6, III.7
Sd2. Dbalność o własne otoczenie (posesje, ogrody)		III.7
Sd3. Działalność zespołów folklorystycznych.		III.7
Sd4. Tradycje kulinarne.		III.6,7
Sd5. Duża ilość publikacji i wydarzeń lokalnych na temat walorów obszaru.		III.7
Sd6. Dobra oferta domów/centrów kultury w zakresie dbałości o lokalne tradycje.		III.7
Sd7. Rosnący szacunek mieszkańców dla walorów przyrodniczych; wzrost wiedzy o potrzebie ochrony środowiska		III.7
Sd8. Edukacja kulturalna, wzrost świadomości w zakresie dziedzictwa kulturowego i jego ochrony		III.7
Sd9. Edukacja w szkołach w zakresie rozwoju zrównoważonego; popularyzacja postaw ekologicznych		III.7

DZIEDZICTWO PRZYRODNICZE I KULTUROWE		DIAGNOZA
Sd10.	Powszechny system segregacji i odbioru odpadów.	III.7
Słabości obszaru LGD (DZIEDZICTWO PRZYRODNICZE I KULTUROWE)		
Wd1.	Zanik tradycji wśród młodych; wymierające pokolenie ludzi żyjących tradycjami obszaru.	III.7
Wd2.	Słabnąca motywacja do działań społecznych.	III.5
Wd3.	Niespójność społeczeństwa związana z osiedlaniem się nowych mieszkańców z terenów miejskich (trudności w integracji mieszkańców) oraz zachowywaniu wartości społeczno-kultur.	III.5
Wd4.	Powierzchnowa (w dalszym ciągu) wiedza historyczna o regionie.	III.7
Wd5.	Mała liczba zarejestrowanych produktów lokalnych wykorzystujących dziedzictwo obszaru; brak wyróżniających produktów lokalnych o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym	III.7
Wd6.	Niedostateczna liczba działań kształtujących świadomość ekologiczną społeczeństwa i promujących zachowania proekologiczne (w tym zdrowy styl życia).	III.7
Wd7.	Wysokie zanieczyszczenie powietrza niską emisją z palenisk domowych.	III.7
Wd8.	Dziki wysypiska śmieci.	III.7
Szanse w otoczeniu LGD (DZIEDZICTWO PRZYRODNICZE I KULTUROWE)		
Od1.	Wzrost zainteresowania przywracaniem i ochroną tradycji.	III.7
Od2.	Technologie proekologiczne możliwe do wykorzystywania przez mieszkańców.	III.7
Od3.	Postęp materiałowy i technologiczny w zakresie ekologii.	III.7
Od4.	Edukacja środowiskowa realizowana przez organizacje pozarządowe.	III.7
Od5.	Kształtowanie postaw proekologicznych społeczeństwa.	III.7
Od6.	Dostępność dofinansowania dla działań związanych z pozyskiwaniem energii ze źródeł odnawialnych oraz związanych z ochroną środowiska.	III.7
Zagrożenia w otoczeniu LGD (DZIEDZICTWO PRZYRODNICZE I KULTUROWE)		
Td1.	Ograniczona dostępność środków finansowych na działania proekologiczne, (w tym na sukcesywne kreowanie mody na dbałość o środowisko naturalne i zdrowy styl życia).	III.7
Td2.	Degradacja środowiska (gospodarka, komunikacja, mieszkalnictwo) wpływająca na jakość życia.	III.7
Td3.	Bariery prawno-polityczne dla wprowadzania nowych rozwiązań ekologicznych; ograniczenia formalno-prawne w zakresie produkcji energii ze źródeł odnawialnych.	III.7
Td4.	Grupy społeczne o ograniczonych ekonomicznych możliwościach do stosowania rozwiązań proekologicznych w gospodarstwach domowych.	III.7
Td5.	Słabe rozpoznanie konsekwencji zmian klimatycznych.	III.7
Td6.	Niedostateczna wiedza na temat możliwości wykorzystania walorów przyrodniczych dla rozwoju.	III.7

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników warsztatów strategicznych i konsultacji społecznych

Rozdział V – Cele i wskaźniki

1. Specyfikacja i opis celów ogólnych, przypisanych im celów szczegółowych i przedsięwzięć oraz uzasadnienie ich sformułowania w oparciu o konsultacje społeczne i powiązanie z analizą SWOT i diagnozą obszaru.

W sensie metodologicznym struktura celów LSR została wypracowana w oparciu o sekwencję analityczną obejmującą: a) badanie potencjałów i deficytów obszaru w ujęciu ilościowym i jakościowym, b) określenie potrzeb, oczekiwań, aspiracji podmiotów związanych z obszarem, c) ustalenie kluczowych problemów wymagających rozwiązania w horyzoncie strategicznym, d) stworzenie wizji LGD zawierającej priorytety rozwoju, e) percepcja analizy SWOT pod kątem potrzeb i możliwości rozwojowych, f) sformułowanie celów. W sensie narzędziowym cele zostały sformułowane częściowo w oparciu o badanie typu desk research, ale przede wszystkim przy wykorzystaniu narzędzi konsultacyjnych: warsztaty, ankiety, konsultacje społeczne. Wykonana sekwencja prac pozwoliła określić potrzeby rozwoju LGD w następującym układzie pożądanego procesów i stanów (składających się na **wizję rozwoju**):

- **wzmacnianie lokalnego rynku pracy**, przede wszystkim z uwzględnieniem: a) młodych mieszkańców, których mobilność jest wysoka, a co za tym idzie ryzyko emigracji jest znaczące; b) kobiet, które mają ograniczone możliwości rozwoju zawodowego ze względu na sytuację rodzinną; c) osób starszych, które mogłyby jeszcze być aktywne zawodowo, co przyczyniałoby się do pełniejszego wykorzystania kapitału ludzkiego obszaru, a jednocześnie wspierałoby integrację międzypokoleniową;
- **rozwój przedsiębiorczości lokalnej umożliwiającej**: a) wykorzystywanie pomysłowości i kreatywności mieszkańców; b) tworzenie nowych miejsc pracy, także o wyższej jakości; c) lepsze wykorzystywanie lokalnych potencjałów, w szczególności zasobów kulturowych, przyrodniczych, walorów położenia geograficznego i komunikacyjnego; rozwój sieci kooperacyjnych zarówno w układzie obszaru LSR, jak również w układzie regionalnym z partnerami w aglomeracjach województwa; d) wzbogacenie wachlarza produktów i usług

- adresowanych na lokalny rynek i podnoszących komfort życia, także w aspekcie dostępności do usług społecznych;
- e) wykreowanie specjalizacji lokalnych, wzmacniających ekonomiczną pozycję obszaru w otoczeniu;
- **rozwój przedsiębiorczości społecznej** pozwalającej na: a) uzupełnienie i wzbogacenie zakresu dostępnych udogodnień i usług społecznych zgodnie z potrzebami zmieniającego się społeczeństwa, niezależnie od ograniczonych środków w budżetach lokalnych; b) przejście od działalności *stricte* społecznej do działalności wpisujących się w ekonomię społeczną oraz wykorzystanie doświadczeń sektora pozarządowego w tworzeniu produktów rynkowych;
  - **rozwój turystyki** jako dziedziny o wszechstronnym wpływie na rozwój obszaru, w tym w następujących wymiarach: a) wykorzystanie unikatowego i bardzo bogatego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru w celach komercyjnych, stworzenie nowych miejsc pracy, powstanie nowych przedsiębiorstw; b) uzmysłowienie mieszkańcom prawdziwej wartości dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego dzięki napływowi turystów i ich zainteresowaniu obszarem; c) stworzenie możliwości dla sprzedaży produktów lokalnych, które mogą być interesujące dla turystów; d) rozwój funkcji, które mogą wzbogacać możliwości spędzania czasu wolnego przez mieszkańców obszaru; e) wzmocnienie / wykreowanie wizerunku obszaru;
  - **podniesienie poziomu integracji społecznej** prowadzącej do: a) ukształtowania nowych relacji władza-obywatel; b) lepszego wzajemnego poznania i zintegrowania obszaru z uwzględnieniem społeczności nowo przyjętych do LGD gmin; włączenie mieszkańców w działania na rzecz wspólnoty lokalnej, zachowania lokalnych walorów, budowania poczucia odpowiedzialności za swoje miejsce zamieszkania; c) wykorzystywania pomysłów mieszkańców na rzecz rozwoju lokalnego;
  - **realizacja rozwoju zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego**, co umożliwi: a) zachowanie najlepszych walorów obszaru; godzenie rozwoju społeczno-ekonomicznego z potrzebami środowiska; b) rewitalizację przestrzeni, które utraciły swoje funkcje i przywrócenie im walorów środowiskowych i kulturalnych;
  - **podwyższenie poziomu życia mieszkańców, szczególnie tych z grup defaworyzowanych**: a) dostosowanie zakresu usług społecznych do zmian demograficznych zachodzących na obszarze; b) włączenie różnych sektorów w działania na rzecz poprawy sytuacji społecznej.

Ostateczny kształt celów ogólnych i szczegółowych wynika z zestawienia przedstawionych powyżej pożądaných procesów i stanów oraz problemów wynikających z diagnozy.

Tabela 21. Układ celów ogólnych, szczegółowych i przedsięwzięć wraz z podaniem źródła finansowania i odniesieniem do analizy SWOT z tabeli 20

Cele ogólne	Cele szczegółowe	*ZF	Przedsięwzięcia	SWOT
CO1. Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców oraz podniesienie atrakcyjności lokalnego rynku pracy	CS1.1. Zwiększenie poziomu udogodnień oferowanych istniejącym i nowo powstającym firmom lokalnym	PROW	P1. PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA – DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE RÓŻNE	Sg1, Sg5, Sg6, Wg1, Wg2, Wg3, Og3, Og7, Tg1, Tg2, Tg3, Tg8,
	CS1.2. Wzrost przedsiębiorczych kompetencji mieszkańców, w tym w zakresie wykorzystywania zasobów na rzecz tworzenia produktów lub usług lokalnych o wysokiej konkurencyjności.	PROW	P2. PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA – DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE – PRODUKTY/USŁUGI LOKALNE	Sd4, Wg2, Wg5, Wd5, Og1, Og10, Tg1,
	CS1.3. Wzmocnienie współpracy podmiotów lokalnych na rzecz innowacyjności, pozyskiwania nowych rynków, a także kreowania i promowania produktów lokalnych.	PROW	P3. PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA – RYNKI ZBYTU, SIECI WSPÓŁPRACY, MARKA LOKALNA	Sg2, Wg3, Wg7, Wg9, Og1, Og2, Og3, Tg8, Tg9, Tg10,
CO2. Podniesienie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej obszaru	CS2.1. Urozmaicenie i przestrzenny rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej i jej otoczenia	PROW	P4. INFRASTRUKTURA AKTYWNEGO WYPOCZYNKU – TURYSTYKA, REKREACJA	St1, St2, St3, Wt1, Wt2, Wt3, Ot3, Tt2, Tt4, Tt7,
	CS2.2. Poszerzenie zakresu, wzrost jakości i poziomu zintegrowania oferty turystyczno-rekreacyjnej	PROW	P5. OFERTA AKTYWNEGO WYPOCZYNKU - DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE	St3, Wt4, Wt5, Wt6, Wt7, Ot1, Tt3,
			P6. SIECI AKTYWNEGO WYPOCZYNKU	St1, St3, Wt2, Wt4, Wt5, Tt1,

CO3. Podnoszenie skuteczności w rozwiązywaniu problemów społecznych i rozwój społeczeństwa obywatelskiego silnego kapitałem zaufania	CS3.1. Wzrost dostępności usług społecznych, w tym aktywizujących i integrujących społeczność lokalną.	PROW	P7. SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ ROZWOJU – INTEGRACJA SPOŁECZNA	Ss4, Ss6, Ss9, Ws3, Ws5, Ws6, Ws8, Os1, Os9, Os10, Ts8,
	CS3.2. Rozwój przedsiębiorczości społecznej zwiększającej dostępność do usług ułatwiających funkcjonowanie rodziny	PROW	P8. SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ RODZINY – WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCZE	Ss1, Ss4, Ws1, Ws2, Ws4, Ws6, Os1, Ts10,
	CS3.3 Rozwój mechanizmów dialogu i współpracy lokalnej	PROW	P9. KUŹNIA KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO	Ss3, Ss9, Ws5, Ws8, Os7, Os8, Os9, Os10, Ts6, Ts10,
CO4. Ochrona, wzbogacanie i wykorzystanie lokalnego dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego oraz wspieranie działań ożywiających przestrzeń	CS4.1. Podniesienie zdolności mieszkańców do realizacji zasad rozwoju zrównoważonego oraz przeciwdziałania konsekwencjom zmian klimatu	PROW	P10. LOKALNY EKO-BALANS, NOWA ENERGIA, DOBRY KLIMAT	Sd7, Sd9, Wd6, Od1, Od4, Od5, Td1, Td3, Td4, Td6,
	CS4.2. Zwiększenie włączenia mieszkańców i podmiotów lokalnych w działania wykorzystujące lokalne dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe	PROW	P11. DZIEDZICTWO LOKALNE ZIEMI PSZCZYŃSKIEJ - ZASOBY MATERIALNE, INFRASTRUKTURA	Sd1, Wd7, Wd8, Od2, Od3, Od6, Td3,
			P12. DZIEDZICTWO LOKALNE ZIEMI PSZCZYŃSKIEJ – NIEMATERIALNE	Sd1, Sd5, Sd6, Sd8, Sd9, Wd4, Wd6, Od1, Od4, Od5, Td1, Td6,

*ZF – źródło finansowania; Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników warsztatów strategicznych

2. Wykazanie zgodności celów z celami programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR.

Wyznaczone cele LGD „Ziemia Pszczyńska” są skorelowane z celami przekrojowymi Polityki Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, dotyczącymi innowacyjności, środowiska i łagodzenia zmian klimatu. Do zagadnień **innowacyjności** bezpośrednio odnosi się cel CS1.3. Postulowanym źródłem innowacyjności jest w tym przypadku przede wszystkim współpraca podmiotów zarówno w ramach sektora biznesu, jak również różne formy kooperacji międzysektorowej. Kwestie **środowiskowe** są widoczne w trzech celach szczegółowych. Pierwszym z nich jest cel CS4.1. W pierwszej części można ten cel traktować jako cel horyzontalny, przenikający realizację innych celów strategii; cała strategia powinna być realizowana z zachowaniem zasad rozwoju zrównoważonego, a mieszkańców powinny cechować świadomość i zachowania umożliwiające zachowanie dziedzictwa przyrodniczego (i kulturowego) obszaru. Drugi z celów szczegółowych w tym zakresie to CS4.2. Cel ten odnosi się zarówno do postaw i działań mieszkańców dotyczących szeroko rozumianej ochrony środowiska, jak też kreowania umiejętności wykorzystywania posiadanego dziedzictwa na rzecz rozwoju społeczno-ekonomicznego, w tym tworzenia produktów lokalnych opierających się na zagospodarowaniu walorów przyrodniczych i kulturowych. W wymiarze walki ze **zmianami klimatu w LSR** znalazł się wspomniany cel szczegółowy CS4.1. Realizacja tego celu opiera się na dwu kierunkach: podnoszeniu świadomości mieszkańców oraz wprowadzaniu zmian infrastrukturalnych i organizacyjnych pozwalających podmiotom lokalnym włączać się w przeciwdziałanie zmianom klimatu.

Tabela 22. Zgodność celów LSR z celami polityki rozwoju obszarów wiejskich UE, 2014-2020

Cele przekrojowe PROW	Odpowiadające cele LSR LGD „Ziemia Pszczyńska”
innowacyjność	CS1.3. Wzmocnienie współpracy podmiotów lokalnych na rzecz innowacyjności, pozyskiwania nowych rynków, a także kreowania i promowania produktów lokalnych
środowisko	CS4.1. Podniesienie zdolności mieszkańców do realizacji zasad rozwoju zrównoważonego oraz przeciwdziałania konsekwencjom zmian klimatu CS4.2. Zwiększenie włączenia mieszkańców i podmiotów lokalnych w działania wykorzystujące lokalne dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe
łagodzenie zmiany klimatu	CS4.1. Podniesienie zdolności mieszkańców do realizacji zasad rozwoju zrównoważonego oraz przeciwdziałania konsekwencjom zmian klimatu

Źródło: opracowanie własne

LSR LGD „Ziemia Pszczyńska” jest także ściśle skorelowana z celami szczegółowymi (6A, 6B, 6C) zawartymi w PROW 2014-2020. Pokazuje to poniższa tabela.

Tabela 23. Spójność celów LSR z celami szczegółowymi PROW 2014-2020

operacje przypisane do celów szczegółowych w PROW potencjalnie realizowane w ramach LSR LGD „Ziemia Pszczyńska”			
Cele LSR	cel szczegółowy 6B – wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich	cel szczegółowy 6A – ułatwanie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy	cel szczegółowy 6C - zwiększanie dostępności technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) na obszarach wiejskich oraz podnoszenie poziomu korzystania z nich i poprawianie ich jakości
CS1.1.	numery operacji wskazane do celu 6B na s. 592 PROW: 2, 4, 7,	wiedza, umiejętności, kwalifikacje dla osób planujących rozpoczęcie działalności dodatkowej do działalności rolniczej oraz osób odchodzących z rolnictwa, aktywizowanie bezrobotnych, grup defaworyzowanych identyfikowanie potencjalnych możliwości zatrudnienia dla osób z obszaru LSR	wykorzystania technologii informacyjnych w rozwoju pozarolniczych miejsc pracy
CS1.2.	numery operacji wskazane do celu 6B na s. 592 PROW: 2, 3, 6,	wiedza, umiejętności, kwalifikacje dla osób planujących rozpoczęcie działalności dodatkowej do działalności rolniczej oraz osób odchodzących z rolnictwa, aktywizowanie bezrobotnych, grup defaworyzowanych	udostępnianie zasobów kulturowych, przyrodniczych i turystycznych obszarów wiejskich
CS1.3.	numery operacji wskazane do celu 6B na s. 592 PROW: 2, 6, 7,	sieciowanie podmiotów zaangażowanych w pracę z grupami defaworyzowanymi i bezrobotnymi	udostępnianie zasobów kulturowych, przyrodniczych i turystycznych obszarów wiejskich wykorzystania technologii informacyjnych w rozwoju pozarolniczych miejsc pracy
CS2.1.	numery operacji wskazane do celu 6B na s. 592 PROW: 9,		udostępnianie zasobów kulturowych, przyrodniczych i turystycznych obszarów wiejskich
CS2.2.	numery operacji wskazane do celu 6B na s. 592 PROW: 9,		udostępnianie zasobów kulturowych, przyrodniczych i turystycznych obszarów wiejskich
CS3.1.	numery operacji wskazane do celu 6B na s. 592 PROW: 1,	sieciowanie podmiotów zaangażowanych w pracę z grupami defaworyzowanymi i bezrobotnymi	
CS3.2.	numery operacji wskazane do celu 6B na s. 592 PROW: 2 Rozwój przedsiębiorczości społecznej zwiększającej dostępność do usług ułatwiających funkcjonowanie rodziny	sieciowanie podmiotów zaangażowanych w pracę z grupami defaworyzowanymi i bezrobotnymi	wykorzystania technologii informacyjnych w rozwoju pozarolniczych miejsc pracy
CS3.3.	numery operacji wskazane do celu 6B na s. 592 PROW: 1,	sieciowanie podmiotów zaangażowanych w pracę z grupami defaworyzowanymi i bezrobotnymi	
CS4.1.	numery operacji wskazane do celu 6B na s. 592 PROW: 5, 8,		
CS4.2.	numery operacji wskazane do celu 6B na s. 592 PROW: 1, 5, 8,		udostępnianie zasobów kulturowych, przyrodniczych i turystycznych obszarów wiejskich

Źródło: opracowanie własne

3. Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania.

Wszystkie cele określone w niniejszej LSR będą finansowane bezpośrednio w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (strategia jednofunduszowa). W formule pośredniej realizacja LSR zostanie wsparta również środkami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (przedsięwzięcia wspierane z RPO WSL zostały wskazane w rozdziale III przy opisie obszarów interwencji), przy czym nie można określić ani dokładnego zakresu, ani alokacji środków, które trafią na obszar LSR w okresie realizacji strategii, wobec czego przedsięwzięć przewidzianych do wsparcia w ramach RPO WSL nie przedstawia się w sposób szczegółowy.

4. Przedstawienie przedsięwzięć realizowanych w ramach RLKS a także wskazanie sposobu ich realizacji wraz z uzasadnieniem.

Poniższa tabela prezentuje przedsięwzięcia, planowaną formę ich realizacji z uwzględnieniem projektów konkursowych (zwykłych), projektów grantowych, operacji własnych, projektów współpracy, a także działań aktywizacyjnych oraz preferowane typy operacji, tj. rodzaje projektów, wskazane przez uczestników warsztatów strategicznych, które powinny być w pierwszej kolejności wspierane ze środków LSR. Pod nazwami poszczególnych przedsięwzięć podano uzasadnienie dla ich realizacji.

Tabela 24. Przedsięwzięcia, sposoby realizacji, preferowane typy operacji w LSR

Przedsięwzięcie wraz z uzasadnieniem	Forma realizacji	Preferowane typy operacji
P1. PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA – DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE RÓŻNE <i>wykorzystanie potencjału przedsiębiorczości, zdywersyfikowanie lokalnej gospodarki, zaszczepianie kultury przedsiębiorczości jako alternatywy dla pracy najemnej, umożliwienie przejścia firm z niższej do wyższej klasy wielkościowej, wzbogacenie lokalnego rynku pracy,</i>	konkursowe	wspieranie rozwoju przedsiębiorczości lokalnej poprzez dofinansowanie zakładania i rozwoju firm, tworzących „nowe” miejsca pracy
P2. PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA – DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE – PRODUKTY/ USŁUGI LOKALNE <i>ukierunkowanie lokalnej przedsiębiorczości na komercyjne wykorzystanie specyficznego potencjału obszaru, stworzenie nowych pól rozwoju przedsiębiorczości lokalnej, wykorzystanie aktywności społecznej i kulturalnej jako podstawy dla kreowania nowych dóbr i usług, przywracanie tradycyjnych zawodów, technologii, receptur, wykorzystanie dostępności rynków zbytu w sąsiednich ośrodkach miejskich,</i>	konkursowe	podejmowanie lub rozwijanie działalności gospodarczych w zakresie wytwarzania produktów lokalnych bądź świadczenia usług lokalnych (w tym produkty spożywcze, kulinarne, drobne rzemiosło, rękodzieło, działalność artystyczna)
	aktywizacja	akcje edukacyjne we współpracy z instytucjami rynku pracy i otoczenia przedsiębiorczości oraz szkołami i uczelniami / działania włączające w proces wdrażania LSR i kształtujące postawy przedsiębiorcze
P3. PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA – RYNKI ZBYTU, SIECI WSPÓŁPRACY, MARKA LOKALNA <i>dostarczenie nowych impulsów rozwojowych dzięki współpracy pomagającej w przezwyciężeniu barier rozwoju, tworzenie łańcuchów podażowych sprzyjających tworzeniu produktów o wysokim stopniu przetworzenia, podnoszenie pozycji współpracujących firm względem konkurentów i kooperantów w otoczeniu, dopełnianie różnych potencjałów partnerów na rzecz generowania i wdrażania innowacji,</i>	konkursowe	współpraca lokalnych firm w zakresach: krótkich łańcuchów dostaw, rozwoju rynków zbytu produktów lub usług lokalnych / współpraca na rzecz promocji produktów lub usług lokalnych, w szczególności poprzez wspólne oferty i katalogi; projekty kreujące jednolity design, wspólną promocję w mediach i w trakcie imprez targowo-wystawienniczych,
	własne	projekt własny dot. wypracowania i wdrażania założeń i standardów marki lokalnej ZP
P4. INFRASTRUKTURA AKTYWNEGO WYPOCZYNKU – TURYSTYKA, REKREACJA <i>stworzenie infrastrukturalnych warunków umożliwiających wykorzystanie atutów obszaru, wzbogacenie infrastruktury, która może być</i>	konkursowe	budowa lub przebudowa niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej (np. miejsca postojowe, wiaty, parki, place zabaw, skwery, siłownie zewnętrzne, obiekty małej architektury, info-kioski, oświetlenie, boiska) /

Przedsięwzięcie wraz z uzasadnieniem	Forma realizacji	Preferowane typy operacji
<i>wykorzystywana przez mieszkańców, zmniejszenie dystansu do innych ośrodków turystyczno-rekreacyjnych w regionie,</i>	współpracy	wytyczanie i oznakowanie ścieżek/tras/szlaków rowerowych, pieszych, konnych projekt współpracy dot. tworzenia bazy lub sieci turystyczno-rekreacyjnej
P5. OFERTA AKTYWNEGO WYPOCZYNKU - DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE <i>wykorzystanie komercyjne walorów przyrodniczo-kulturowych oraz inwestycji infrastrukturalnych, stworzenie kompleksowego produktu turystycznego, otwarcie nowych możliwości rozwoju przedsiębiorczości, uzupełnienie lokalnego rynku pracy o miejsca stałe i sezonowe, uzupełnienie dochodów gospodarstw rolnych,</i>	konkursowe	podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczych oferujących lokalne usługi turystyczno-rekreacyjne (w tym wypożyczalnie sprzętu turystycznego i rekreacyjnego, obiekty wypoczynkowe, mała gastronomia, w tym agroturystyczne, obiekty typu SPA, tężnie)
P6. SIECI AKTYWNEGO WYPOCZYNKU <i>integracja rozproszonej oferty różnych gmin i podmiotów gospodarczych, tworzenie produktów pakietowych umożliwiających „dzielenie się” klientem przez firmy turystyczne, wzrost „wagi” oferty turystycznej LGD w otoczeniu, wzmocnienie wizerunku turystycznego obszaru, efektywniejsze ponoszenie wydatków dzięki osiągnięciu efektów skali i wspólnemu korzystaniu z działań promocyjnych,</i>	konkursowe	współpraca firm lokalnych w zakresie świadczenia usług turystycznych i rekreacyjnych / promocja obszaru objętego LSR, w tym poprzez wsparcie imprez bazujących na lokalnym potencjale turystyczno-rekreacyjnym (np. biegi na orientację, geocaching, questy, itp.) / promocja obszaru poprzez opracowywanie i wydawanie, przewodników, multimediiów, / tworzenie i promocja lokalnej marki turystycznej
P7. SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ ROZWOJU – INTEGRACJA SPOŁECZNA <i>zahamowanie negatywnych procesów wpływających na rozbijanie więzi społecznych, przywracanie pozytywnych relacji między mieszkańcami, integracja nowych mieszkańców ze społecznościami lokalnymi, usuwanie barier utrudniających funkcjonowanie podmiotów działających w sferze społecznej, wzajemne wspieranie się i współpraca podmiotów aktywizujących i integrujących mieszkańców, a w rezultacie podnoszenie innowacyjności działań tych podmiotów,</i>	konkursowe	wzmocnianie kapitału społecznego poprzez inicjatywy rozwijające potencjał lokalnych społeczności oparte o wolontariat i samopomoc / inicjatywy na rzecz sieciowania podmiotów zaangażowanych w pracę z grupami defaworyzowanymi
P8. SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ RODZINY – WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCZE <i>uzupełnianie deficytów w zakresie usług społecznych, zwiększenie elastyczności oferty usług społecznych dzięki wprowadzeniu rozwiązań rynkowych, podniesienie atrakcyjności LGD z punktu widzenia rodzin i wspieranie ich rozwoju, usuwanie barier w dostępie do rynku pracy opiekunów osób zależnych,</i>	konkursowe	podejmowanie lub rozwijanie działalności gospodarczych w zakresach usług wspierania funkcjonowania rodzin (tj. usługi opiekuńcze dla dzieci i osób zależnych, bawialnie, wypożyczalnie strojów, itp.), usług dla kobiet w ciąży, usług animacyjnych, usług czasu wolnego dla dzieci i młodzieży: kursów językowych, tanecznych, sportowych, itp. / podejmowanie lub rozwijanie działalności gospodarczych w obszarach integracji społecznej lub usług społecznych, w tym rehabilitacyjnych i prozdrowotnych
P9. KUŹNIA KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO <i>wypełnianie luki w ofercie umożliwiającej mieszkańcom angażowanie się w rozwój wspólnoty lokalnej, wykorzystywanie pomysłowości mieszkańców na rzecz rozwoju społecznego, przywrócenie postaw samodzielności oraz wspieranie procesów samoorganizacji społecznej,</i>	konkursowe	organizacja wydarzeń aktywizujących mieszkańców, wydarzeń opartych o wolontariat, podnoszących kompetencje mieszkańców (w tym cyfrowe), związanych z podnoszeniem wiedzy nt. obszaru, promujących partnerstwa lokalne i lokalne innowacje / wzmocnianie kapitału społecznego poprzez projekty na rzecz rozwoju dialogu obywatelskiego i międzyinstytucjonalnego, w tym partnerskie projekty międzysektorowe / wzmocnianie

Przedsięwzięcie wraz z uzasadnieniem	Forma realizacji	Preferowane typy operacji
		kapitału społecznego poprzez organizację imprez tematycznych, integrujących mieszkańców wokół wspólnych wartości, ze szczególnym uwzględnieniem imprez międzypokoleniowych
	aktywizacja	operacje dot. informowania i włączenia mieszkańców w proces wdrażania LSR
	grantowe	projekt grantowy na najlepsze projekty z zakresu wzmacniania kapitału społecznego
<p>P10. LOKALNY EKO-BALANS, NOWA ENERGIA, DOBRY KLIMAT</p> <p><i>podniesienie kompetencji mieszkańców w zakresie umiejętności dostrzegania szans w rozwoju zrównoważonym, przywracanie wiedzy o obszarze i jego walorach, tworzenie warunków dla innowacyjnego wykorzystywania zasobów przyrodniczych i kulturalnych w sposób wyjątkowy, odmienny w stosunku do innych obszarów, aktywna integracja społeczności lokalnej wokół dziedzictwa obszaru, otwarcie nowych kierunków myślenia ekologicznego, w szczególności w zakresie zmian klimatu,</i></p>	konkursowe	organizacja szkoleń i wydarzeń podnoszących wiedzę mieszkańców z zakresu zrównoważonego rozwoju, zmian klimatu i OZE (np. konferencje, seminaria, warsztaty promujące zachowanie bioróżnorodności i równowagi ekologiczne, kampanie edukacyjne, akcje medialne, spoty, happeningi, itp.) / organizacja wydarzeń promujących nowe, „czyste” technologie ograniczające zanieczyszczenie środowiska (np. redukujące problem tzw. „niskiej” emisji), ze szczególnym uwzględnieniem innowacji / opracowywanie publikacji, aplikacji multimedialnych oraz materiałów promocyjnych służących ochronie środowiska i przeciwdziałaniu zmianom klimatu
	aktywizacja	metody produkcji i dystrybucji produktów ekologicznych
	własne	projekt własny dot. wdrożenia koncepcji idei „SLOW”
	współpracy	projekt dot. ekorozwoju, bioróżnorodności, w tym pszczelarstwa
<p>P11. DZIEDZICTWO LOKALNE ZIEMI PSZCZYŃSKIEJ - ZASOBY MATERIALNE, INFRASTRUKTURA</p> <p><i>usuwanie barier materialnych w rozwoju funkcji kulturalnych, poprawa stanu obiektów o wartości zabytkowej, czy symbolicznej, a w szczególności nadawanie im funkcji atrakcyjnych dla mieszkańców i odwiedzających, poszerzenie możliwości działania podmiotów lokalnych zajmujących się zachowywaniem i promowaniem dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru</i></p>	konkursowe	budowa lub przebudowa niekomercyjnej infrastruktury społeczno-kulturalnej wraz z niezbędnym wyposażeniem / działania na rzecz zachowania elementów lokalnego dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego, w tym obiektów zabytkowych oraz muzeów, izb pamięci lub tradycji, obiektów sakralnych, pomników i miejsc pamięci / uzupełnienie lokalnych ekspozycji dziedzictwa lokalnego w muzeach, izbach pamięci i innych powszechnie dostępnych miejscach i obiektach
	grantowe	projekt grantowy wspierający podmioty działające na rzecz dziedzictwa lokalnego
<p>P12. DZIEDZICTWO LOKALNE ZIEMI PSZCZYŃSKIEJ – NIEMATERIALNE</p> <p><i>zintegrowanie wiedzy o dziedzictwie obszaru, stworzenie warunków do wykorzystywania wiedzy i aktywności różnych podmiotów na rzecz tworzenia kulturowego wizerunku LGD, upowszechnienie wśród mieszkańców aktywności wiążących się z dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym, ożywianie dziedzictwa przez jego wykorzystywanie w nowych kierunkach rozwoju kulturalnego, społecznego, ekonomicznego.</i></p>	konkursowe	promocja lokalnego dziedzictwa historycznego, przyrodniczego, kulturowego obszaru poprzez organizację innowacyjnych imprez, wydarzeń, akcji, projektów (np. przeglądy artystyczne, koncerty, wystawy, prelekcje, eko design itp.) / kultywowanie lokalnych tradycji, obrzędów, zwyczajów, gier, języka, strojów, gwary oraz tradycyjnych zawodów i rzemiosła (np. pokazy, święta lokalne, itp.) / digitalizacja zasobów dziedzictwa lokalnego oraz tworzenie aplikacji multimedialnych dot. dziedzictwa lokalnego (np. gier)/ opracowywanie i wydawanie publikacji dot. dziedzictwa lokalnego, gromadzenie zbiorów

Przedsięwzięcie wraz z uzasadnieniem	Forma realizacji	Preferowane typy operacji
	grantowe	projekt grantowy dla podmiotów działających na rzecz wsparcia i promocji dziedzictwa lokalnego

źródło: opracowanie własne

5. Specyfikacja wskaźników przypisanych do przedsięwzięć, celów szczegółowych i celów ogólnych wraz z uzasadnieniem wyboru konkretnego wskaźnika w kontekście ich adekwatności do celów i przedsięwzięć.

Podobnie jak cele ogólne, cele szczegółowe i przedsięwzięcia stanowią strukturę kolejno doprecyzowywanych zagadnień rozwojowych, tak ustalone wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania tworzą strukturę obrazującą realizację strategii począwszy od rozwiązań szczegółowych, aż do generalnych efektów określających ogólną sytuację obszaru. Wskaźniki zostały ustalone w wyniku realizacji procedury obejmującej równoległe i komplementarne wnioskowanie odwzorowane poniższymi ścieżkami myślenia:

- ⇒ analiza bezpośrednich skutków realizacji przedsięwzięć ⇒ określenie potencjalnych rezultatów ⇒ oszacowanie oddziaływań na generalny rozwój obszaru,
- ⇒ zestawienie użytecznych danych dostępnych w źródłach statystyki publicznej, adekwatnych do planowanych celów i przedsięwzięć ⇒ uzupełnienie danych ze statystyki publicznej możliwymi wskaźnikami pozyskiwanymi w ramach LGD,
- ⇒ sformułowanie szerokiej grupy wskaźników na każdym poziomie ⇒ weryfikacja dostępności do informacji pozwalających na pomiar wskaźnika ⇒ zestawienie potencjalnych wskaźników ze wskaźnikami obligatoryjnymi, które powinny być wykorzystane do monitorowania LSR ⇒ ustalenie ostatecznej listy wskaźników.

Przykładem zastosowanej logiki ustalania wskaźników może być struktura wskaźników odpowiadająca drugiemu celowi ogólnemu CO2. Podniesienie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej obszaru:

Przedsięwzięcie	Cel szczegółowy	Cel ogólny
P4. INFRASTRUKTURA AKTYWNEGO WYPOCZYNKU-TURYSTYKA, REKREACJA	CS2.1. Urozmaicenie i przestrzenny rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej i jej otoczenia	CO2. Podniesienie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej obszaru
WP7 – liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej wskaźnik wyrażający bezpośrednie efekty realizacji operacji	Wzrost liczby osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej wspartej w ramach LSR wskaźnik pokazujący trafność realizowanych inwestycji oraz poziom ich wykorzystania	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach turystycznych, rekreacyjnych wskaźnik pokazujący na ile produkty i rezultaty przekładają się na wzmocnienie pozycji LGD jako obszaru atrakcyjnego turystycznie, wykorzystującego zrealizowane działania do wykreowania trwałej oferty
WP8 – liczba zrealizowanych projektów wskaźnik odzwierciedlający „skuteczne” zainteresowanie realizacją operacji		
WP9 – liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy wskaźnik odwzorowujący skalę nawiązywanej współpracy	Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych (przedsiębiorcy, młodzież, turyści) wskaźnik odzwierciedlający wykorzystanie zrealizowanych operacji na rzecz grup defaworyzowanych	
P5. OFERTA AKTYWNEGO WYPOCZYNKU-DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE	C2.2. Poszerzenie zakresu, wzrost jakości i poziomu zintegrowania oferty turystyczno-rekreacyjnej	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach turystycznych, rekreacyjnych wskaźnik pokazujący wzrost atrakcyjności oferty turystycznej dzięki rozwojowi przedsiębiorczości w sektorze turystyki
WP10 – liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa (oferta aktywnego wypoczynku) wskaźnik pokazujący zainteresowanie nowych przedsiębiorców preferowanymi kierunkami rozwoju gospodarczego LGD	Liczba utworzonych miejsc pracy (w firmach z branży turystycznej i rekreacji oraz działalności około turystycznej) w ramach LSR wskaźnik obrazujący skalę działalności wspartych przedsiębiorstw wyrażająca się w powstaniu nowych miejsc pracy	Liczba osób bezrobotnych na obszarze wskaźnik odzwierciedlający wpływ branży turystycznej na generalną sytuację na rynku pracy
WP11 – liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa (oferta aktywnego wypoczynku) wskaźnik pokazujący zainteresowanie istniejących przedsiębiorców preferowanymi kierunkami rozwoju		

gospodarczego LGD		
P6. SIECI AKTYWNEGO WYPOCZYNKU	<i>Liczba osób, które skorzystały z więcej niż jednej usługi turystycznej objętej siecią, która otrzymała wsparcie w ramach realizacji LSR</i>	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach turystycznych, rekreacyjnych
<i>WP12 – liczba sieci w zakresie usług turystycznych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR</i> wskaźnik pokazujący zdolność lokalnych firm do współpracy w kreowaniu zintegrowanego produktu turystycznego	wskaźnik pokazujący współpracę / integrację lokalnych firm w wymiarze rynkowym	wskaźnik pokazujący wpływ współpracy przedsiębiorców na wzrost atrakcyjności oferty turystycznej obszaru
	<i>Liczba podmiotów uczestniczących we współpracy na rzecz promocji obszaru, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR</i>	
	wskaźnik pokazujący skalę realnego zainteresowania podmiotów lokalnych uczestnictwem w strukturach sieciowych	

Źródło: opracowanie własne

Analogiczną sekwencję doboru wskaźników stosowano przy pozostałych celach LSR.

6. Źródła pozyskania danych do pomiaru.

Źródła danych do pomiaru powinny być łatwo dostępne dla LGD, w związku z czym wskaźniki oddziaływania dobrano również pod ww. kątem, koncentrując się na danych dostępnych w: Banku Danych Lokalnych GUS, a także okresowych danych pochodzących ze sprawozdawczości Ośrodków Pomocy Społecznej oraz Powiatowych Urzędów Pracy. Z kolei okresowe mierzenie wskaźników rezultatu i produktu odbywać się będzie w oparciu o dane ze sprawozdawczości LGD (m.in. zestawienia własne), dane przekazywane przez Samorząd Województwa Śląskiego (dot. zrealizowanych i rozliczonych operacji), a także w oparciu o sprawozdawczość projektową poszczególnych beneficjentów (obowiązkowe ankiety monitorujące). Szczegółowe źródła pozyskiwania informacji przedstawiono przy każdym konkretnym wskaźniku w Tabeli 25.

7. Sposób i częstotliwość dokonywania pomiaru, uaktualniania danych (podanie dokładnego sposobu liczenia wskaźnika, algorytmów itp.).

Pomiar wskaźników dokonywany będzie przez Biuro LGD na bieżąco (w miarę przekazywanych informacji dot. rozliczonych operacji) oraz na koniec każdego roku realizacji LSR (do końca I kwartału roku następującego), a także w innych momentach, np. wynikających z obowiązków sprawozdawczych - na żądanie Instytucji Wdrażającej. Częstotliwość pomiaru wynika z przyjętych zasad monitoringu wdrażania LSR (rozdział XI). Dodatkowo pomiar osiągniętych wskaźników produktu dokonywany będzie dla interwałów czasowych określonych w Planie działania (rozdział VII), tj. za okresy lat: 2016-2018, 2019-2021 oraz 2022-2023. Stan realizacji poszczególnych wskaźników będzie na bieżąco dostępny i systematycznie aktualizowany w Biurze LGD.

Sposób liczenia wskaźników produktu i rezultatu bazował będzie na dodawaniu do wartości początkowej konkretnych wartości wskaźników, osiąganych realizacją poszczególnych operacji, pochodzących ze sprawozdań i informacji przekazywanych przez Instytucję Wdrażającą, zweryfikowanych przynajmniej jednokrotnie przeprowadzoną zewnętrzną kontrolą (Samorządu Województwa lub LGD w przypadku projektów grantowych).

8. Stan początkowy wskaźnika oraz wyjaśnienie sposobu jego ustalenia.

Wartości początkowe wskaźników oddziaływania ustalono w oparciu o dane Banku Danych Lokalnych GUS oraz Ośrodków Pomocy Społecznej (sprawozdania MPiPS) oraz Powiatowych Urzędów Pracy wg. stanu na dzień 31.12.2013 r. Wartości początkowe wskaźników produktu i rezultatu określono jako zerowe wg. stanu z 2016 r., ponieważ pierwsze efekty zrealizowanych operacji, które można będzie przełożyć na wskaźniki spodziewane są dopiero w 2017 r. Szczegółowe informacje dot. wartości początkowych poszczególnych wskaźników przedstawiono w Tabeli 25.

9. Stan docelowy wskaźnika oraz wyjaśnienie dotyczące sposobu jego ustalenia (założenia do planowania).

Stany docelowe wskaźników oddziaływania dla obszaru LSR ustalono w oparciu o zakładany progres lub regres wartości z uwzględnieniem aktualnych trendów dla danego obszaru oraz przewidywanego oddziaływania realizacją operacji w ramach LSR. Dla przykładu biorąc pod uwagę przewidywane w LSR utworzenie kilkudziesięciu nowych działalności gospodarczych, a także utrzymujący się od kilku lat wzrostowy trend dot. ich liczby na obszarze LSR założono wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Podobnie postąpiono ze wskaźnikiem dot. wpływów podatkowych z tytułu podatków PIT i CIT na obszarze. Z kolei w obszarach dot. grup defaworyzowanych, np. bezrobocia wśród kobiet przewidziano niewielki spadek wartości zważywszy, że LGD będzie w szczególności sposób wspierać podejmowanie

i rozwijanie działalności gospodarczych przez kobiety. Podobną tendencję spadkową przewidziano względem liczby kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka. Ustalenie bardzo prawdopodobnych poziomów wskaźników oddziaływania nie jest jednak możliwe z uwagi na zbyt duże uzależnienie ww. kwestii od sytuacji makroekonomicznej kraju i regionu, trudnej do przewidzenia w dłuższym okresie czasu.

Stany docelowe wskaźników produktu i rezultatu zostały ustalone w oparciu o szacunkową liczbę dofinansowanych operacji określoną na potrzeby konstruowania budżetów celów i przedsięwzięć, z uwzględnieniem dostępnych limitów wartości operacji oraz przewidywanej intensywności pomocy. Szczegółowe informacje przedstawiono w Tabeli 25.

Tabela 25. Cele, przedsięwzięcia, wskaźniki, stany początkowe i końcowe, źródła danych do pomiaru

1.0	CEL OGÓLNY 1	Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców oraz podniesienie atrakcyjności lokalnego rynku pracy						
1.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	Zwiększenie poziomu udogodnień oferowanych istniejącym i nowo powstającym firmom lokalnym						
1.2		Wzrost przedsiębiorczych kompetencji mieszkańców, w tym w zakresie wykorzystywania zasobów na rzecz tworzenia produktów lub usług lokalnych o wysokiej konkurencyjności						
1.3		Wzmocnienie współpracy podmiotów lokalnych na rzecz innowacyjności, pozyskiwania nowych rynków, a także kreowania i promowania produktów lokalnych						
		Wskaźniki (W) oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Sp 31.12.13r.	Pl 2023r.	Źródło danych/Sposób pomiaru		
W1.0	Liczba podmiotów gospodarczych na obszarze LGD		osoba	11 868	12 868	GUS/BDL- Podm.Gosp.		
	Liczba osób bezrobotnych na obszarze		osoba	3 965	3 500	PUP/ spraw. MPIPS-01		
	Wpływy do budżetu gminy z tytułu podatków CIT i PIT		mln zł	138	190	GUS/BDL-Finan.Publiczne		
		Wskaźniki (W) rezultatu dla celu szczegółowego	Jednostka miary	Sp 2016 r.	Pl 2023r.	Źródło danych/Sposób pomiaru		
W1.1	Liczba utworzonych miejsc pracy w firmach, którym udzielono wsparcia w ramach LSR		etat	0	45	Dane LGD/ ankiety monitorujące beneficjentów		
	Liczba nowych firm, którym udzielono wsparcia w ramach LSR		sztuka	0	24			
W1.2	Liczba utworzonych miejsc pracy (w firmach wytwarzających usługi i produkty lokalne, którym udzielono wsparcia w ramach LSR)		etat	0	7			
	Liczba firm, którym udzielono wsparcia w ramach LSR (wytwarzających usługi i produkty lokalne)		sztuka	0	7			
W1.3	Liczba produktów objętych marką w ramach LSR		sztuka	0	2		Dane LGD/ ankiety monitorujące beneficjentów, zest. wł.	
	Liczba podmiotów uczestniczących we współpracy na rzecz produktów lub usług lokalnych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR		sztuka	0	20		Dane LGD/ ankiety monitorujące beneficjentów	
			Wskaźnik produktu (WP)					
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	nazwa	jednostka miary	wartość		Źródło danych/Sposób pomiaru
						Początkowa 31.12.13 r	Końcowa 2023r	
1.1.1	P1. PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA - DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE - RÓŻNE	Osoby Fizyczne, Mieszkańcy, Grupy Defaworyzowane	Konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	sztuka	0	24	Dane LGD/ ankiety monitorujące beneficjentów
		Przedsiębiorcy, Mieszkańcy Grupy Defaworyzowane		Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa		0	21	
1.2.1	P2.PRZEDSIĘBIORCZA	Osoby Fizyczne, Mieszkańcy		Liczba operacji		0	4	

	ZIEMIA PSZCZYŃSKA-DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE – PRODUKTY/USŁUGI LOKALNE	Grupy Defaworyzowane		polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa (produkty/usługi lokalne)				
		Przedsiębiorcy, Mieszkańcy Grupy Defaworyzowane		Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa(produkty/usługi lokalne)		0	3	
1.3.1	P3. PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA–RYNKI ZBYTU, SIECI WSPÓŁPRACY, MARKA LOKALNA	Przedsiębiorcy	Konkurs	Liczba operacji w zakresie współpracy podmiotów, na rzecz produktów lub usług lokalnych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR		0	4	Dane LGD/ ankiety monitorujące beneficjentów
		NGO, Przedsiębiorcy	Operacja Własna	Liczba operacji własnych w zakresie wdrażania założeń i standardów marki lokalnej i jej promocja		0	4	Dane LGD/ zest. wł.ankiety monitorujące beneficjentów,
SUMA						0	60	
2.0	CEL OGÓLNY 2	Podniesienie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej obszaru						
2.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	Urozmaicenie i przestrzenny rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej i jej otoczenia						
2.2		Poszerzenie zakresu, wzrost jakości i poziomu zintegrowania oferty turystyczno-rekreacyjnej						
		<i>Wskaźniki (W) oddziaływania dla celu ogólnego</i>	<i>jednostka miary</i>	<i>Sp 31.12.13r.</i>	<i>Pl 2023r.</i>	<i>Źródło danych/Sposób pomiaru</i>		
W2.0	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach turystycznych, rekreacyjnych		osoba	4 777	4 900	GUS/BDL-Kultura i sztuka		
	Liczba osób bezrobotnych na obszarze		osoba	3 965	3 500	PUP/ spraw. MPIPS-01		
		<i>Wskaźniki (W) rezultatu dla celu szczegółowego</i>	<i>jednostka miary</i>	<i>Sp 2016 r.</i>	<i>Pl 2023r.</i>	<i>Źródło danych/Sposób pomiaru</i>		
W2.1	Wzrost liczby osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej wspartej w ramach LSR		osoba	0	2 000	Dane LGD/ ankiety monitorujące beneficjentów		
	Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych (przedsiębiorcy, młodzież, turyści)		sztuka	0	1	Dane LGD/ sprawozdanie z realizacji projektu współpracy		
W2.2	Liczba utworzonych miejsc pracy (w firmach z branży turystycznej i rekreacji oraz działalności około turystyczne) w ramach LSR		etat	0	14	Dane LGD/ ankiety monitorujące beneficjentów		
	Liczba osób, które skorzystały z więcej niż jednej usługi turystycznej objętej siecią, która otrzymała wsparcie w ramach realizacji LSR		osoba	0	90			
	Liczba podmiotów uczestniczących we współpracy na rzecz promocji obszaru, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR		sztuka	0	12			

Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźnik produktu (WP)				
				nazwa	jednostka miary	wartość		WP
						Początkowa 2016 r.	Końcowa 2023 r.	Źródło danych/Sposób pomiaru
2.1.1	P4.INFRASTRUKTURA AKTYWNEGO WYPOCZYNKU-TURYSTYKA, REKREACJA	JST, NGO, Przedsiębiorcy, Mieszkańcy, turyści	Konkurs	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	sztuka	0	16	Dane LGD/ankiety monitorujące beneficjentów
		Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, turyści	Projekt Współpracy	Liczba zrealizowanych projektów		0	1	Dane LGD/sprawozdanie z realizacji projektu współpracy
				Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	sztuka	0	3	
2.2.1	P5.OFERTA AKTYWNEGO WYPOCZYNKU-DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE	Osoby Fizyczne, Grupy Defaworyzowane, Turyści, Mieszkańcy	Konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa (oferta aktywnego wypoczynku)	sztuka	0	8	Dane LGD/ankiety monitorujące beneficjentów
		Przedsiębiorcy, Grupy Defaworyzowane, Turyści, Mieszkańcy		Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa (oferta aktywnego wypoczynku)		0	6	
2.2.2	P6.SIECI AKTYWNEGO WYPOCZYNKU	Przedsiębiorcy, NGO, Mieszkańcy		Liczba sieci w zakresie usług turystycznych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR			0	
SUMA						0	38	
3.0	CEL OGÓLNY 3	Podnoszenie skuteczności w rozwiązywaniu problemów społecznych i rozwój społeczeństwa obywatelskiego silnego kapitałem zaufania						
3.1	CELE	Wzrost dostępności usług społecznych, w tym aktywizujących i integrujących społeczność lokalną.						
3.2	SZCZEGÓŁOWE	Rozwój przedsiębiorczości społecznej zwiększającej dostępność do usług ułatwiających funkcjonowanie rodziny						
3.3	SZCZEGÓŁOWE	Rozwój mechanizmów dialogu i współpracy lokalnej						
		<i>Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego</i>		<i>jednostka miary</i>	<i>Sp 31.12.13r.</i>	<i>Pl 2023r.</i>	<i>Źródło danych/Sposób pomiaru</i>	
W3.0	Liczba kobiet bezrobotnych, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka			osoba	415	350	PUP/ spraw. MPIPS-01	
	Liczba osób, które otrzymały pomoc ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa			osoba	408	350	OPS/ spraw. MPIPS-03	
	Liczba spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych			sztuka	284	310	GUS/BDL-Podmioty gosp. i przekształcenia własn. i strukturalne	
	Wpływy do budżetu gminy z tytułu podatków CIT i PIT			mln zł	138	190	GUS/BDL-Finan.Publiczne	

		Wskaźniki rezultatu dla celu szczegółowego	jednostka miary	Sp 2016r.	Pl 2023r.	Źródło danych/Sposób pomiaru		
W3.1	Liczba uczestników inicjatywy na rzecz wolontariatu, samopomocy oraz pracy z grupami defaworyzowanymi realizowanych w ramach LSR		osoba	0	80	D Dane LGD/ ankiety monitorujące beneficjentów		
	Liczba uczestników grantów dot. rozwoju potencjału podmiotów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną realizowanych w ramach LSR		osoba	0	240	Dane LGD/listy obecności		
W3.2	Liczba rodzin, które skorzystały z efektów operacji wspartych z ramach LSR		sztuka	0	40	Dane LGD/ ankiety monitorujące beneficjentów		
	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach LSR		etat	0	30			
W3.3	Liczba osób biorących udział w wydarzeniach wspierających rozwój mechanizmów dialogu i współpracy lokalnej w tym partnerstwa lokalne, międzysektorowe, międzypokoleniowe realizowanych w ramach LSR		osoba	0	120	Dane LGD/ ankiety monitorujące beneficjentów		
	Liczba uczestników grantów z zakresu wzmacniania kapitału społecznego realizowanych w ramach LSR		osoba	0	240	Dane LGD/listy obecności		
			Wskaźnik produktu(WP)					
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	nazwa	jednostka miary	wartość		Źródło danych/Sposób pomiaru
						Początkowa 2016 r.	Końcowa 2023r.	
3.1.1	P7.SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ ROZWOJU-INTEGRACJA SPOŁECZNA	Przedsiębiorcy, NGO, Grupy Defaworyzowane, Mieszkańcy	Konkurs	Liczba wspartych inicjatyw na rzecz wolontariatu, samopomocy oraz pracy z grupami defaworyzowanymi	sztuka	0	4	Dane LGD/ ankiety monitorujące beneficjentów
		NGO, Grupy Defaworyzowane, Mieszkańcy	Projekt Grantowy	Liczba grantów na rzecz rozwoju potencjału podmiotów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną		0	16	Dane LGD/ spraw. b., zest. wł.
3.2.1	P8.SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ RODZINY-WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCZE	Osoby Fizyczne, Grupy Defaworyzowane, Mieszkańcy	Konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa (społeczność siłą rodziny)		0	16	Dane LGD/ ankiety monitorujące beneficjentów
		Przedsiębiorcy, Grupy Defaworyzowane, Mieszkańcy		Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa (społeczność siłą rodziny)		0	14	
3.3.1	P9.KUŹNIA KAPITAŁU	Przedsiębiorcy, Grupy Defaworyzowane, Mieszkańcy	Konkurs	Liczba wydarzeń wspierających rozwój		0	4	Dane LGD/ ankiety

	LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO			mechanizmów dialogu i współpracy lokalnej w tym partnerstwa lokalne, międzysektorowe, międzypokoleniowe				monitorujące beneficjentów
		NGO, Mieszkańcy, Grupy Defaworyzowane	Projekt Grantowy	Liczba grantów na rzecz operacji z zakresu wzmocnienia kapitału społecznego		0	16	Dane LGD/ spraw. b., zest. wł.
SUMA						0	70	
4.0	CEL OGÓLNY 4	Ochrona, wzbogacanie i wykorzystanie lokalnego dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego oraz wspieranie działań ożywiających przestrzeń						
4.1	CELE	Podniesienie zdolności mieszkańców do realizacji zasad rozwoju zrównoważonego oraz przeciwdziałania konsekwencjom zmian klimatu						
4.2	SZCZEGÓŁOWE	Zwiększenie włączenia mieszkańców i podmiotów lokalnych w działania wykorzystujące lokalne dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe						
		<i>Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego</i>	<i>jednostka miary</i>	<i>Sp 31.12.13r.</i>	<i>Pl 2023r.</i>	<i>Źródło danych/Sposób pomiaru</i>		
W 4.0	Liczba członków kół i klubów, zajmujących się działalnością w sferze kultury i sztuki		osoba	1 590	1 700	GUS/BDL- Kultura i sztuka		
	Liczba uczestników imprez kulturalnych na obszarze LGD "Ziemia Pszczyńska"		osoba	96 720	116 000	GUS/BDL-Kultura i sztuka		
		<i>Wskaźniki rezultatu dla celu szczegółowego</i>	<i>jednostka miary</i>	<i>Sp 2016 r.</i>	<i>Pl. 2023r.</i>	<i>Źródło danych/Sposób pomiaru</i>		
W4.1	Liczba uczestników wydarzeń promujących nowe „czyste” technologie ograniczających zanieczyszczenia środowiska, z zakresu zrównoważonego rozwoju, zmian klimatu, i OZE realizowanych w ramach LSR		sztuka	0	80	Dane LGD/ ankiety monitorujące beneficjentów		
	Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych (grupy defaworyzowane, mieszkańcy) realizowanych w ramach LSR		sztuka	0	1	Dane LGD/ sprawozdanie z realizacji projektu współpracy		
	Liczba uczestników operacji własnych dot. wdrażania idei SLOW w ramach LSR		osoba	0	400	Dane LGD/lista obecności		
W4.2	Wzrost liczby ludności odwiedzających zabytki i obiekty wsparte w LSR		osoba	0	500	Dane LGD/ ankiety monitorujące beneficjentów		
	Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych związanych z dziedzictwem lokalnym i jego promocją, wspartych z LSR		osoba	0	320			
				Wskaźnik produktu(WP)				
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	nazwa	Jednostka miary	wartość		Źródło danych/Sposób pomiaru
						Początkowa 2016 r.	Końcowa 2023r.	
4.1.1	P10.LOKALNY EKO-BALANS, NOWA ENERGIA, DOBRY KLIMAT	NGO, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy, JST	Konkurs	Liczba wydarzeń dot. „czystych” technologii ograniczających zanieczyszczenia środowiska, z zakresu zrównoważonego rozwoju,	sztuka	0	4	Dane LGD/ ankiety monitorujące beneficjentów

				zmian klimatu i OZE				
			Operacja Własna	Liczba operacji własnych dot. wdrażania dobrych praktyk w zakresie koncepcji SLOW		0	4	Dane LGD/ zest. wł, ankiety monitorujące Beneficjentów,
		Grupy Defaworyzowane, Mieszkańcy	Projekt Współpracy	Liczba zrealizowanych międzynarodowych projektów współpracy		0	1	Dane LGD/ sprawozdanie z realizacji projektu współpracy
				Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	sztuka	0	4	
4.2.1	P11.DZIEDZICTWO LOKALNE ZIEMI PSZCZYŃSKIEJ, ZASOBY MATERIALNE, INFRASTRUKTURA	JST, NGO, Mieszkańcy, Przedsiębiorcy	Konkurs	Liczba podmiotów działających w sferze dziedzictwa lokalnego, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	sztuka	0	4	Dane LGD/ ankiety monitorujące beneficjentów
		NGO	Projekt Grantowy	Liczba grantów, dot. wyposażenia podmiotów działających w sferze dziedzictwa lokalnego (wspartych z LSR)		0	20	Dane LGD/ zest. wł.
4.2.2	P12.DZIEDZICTWO LOKALNE ZIEMI PSZCZYŃSKIEJ-NIEMATERIALNE	NGO, Mieszkańcy, Turyci	Konkurs	Liczba podmiotów działających w sferze dziedzictwa lokalnego, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	sztuka	0	4	Dane LGD/ ankiety monitorujące beneficjentów.
			Projekt Grantowy	Liczba grantów, dla podmiotów działających na rzecz wsparcia i promocji dziedzictwa lokalnego		0	10	Dane LGD/ zest. wł.
SUMA						0	51	

Legenda: *Sp*-stan początkowy; *Pl*-plan; *spraw.b.*-sprawozdanie beneficjentów; *zest.wł*- zestawienia własne;

Tabela 26. Wskaźniki kosztów bieżących i aktywizacji w ramach LSR 2016-2023

zakres wsparcia	Koszty bieżące				
Wskaźniki rezultatu dla kosztów bieżących	Jednostka miary	Stan początkowy 2016	Plan 2023 rok	Źródło danych/ Sposób pomiaru	
Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD	osoby	0	30	dane LGD/rejestr udzielonego doradztwa	
Wskaźnik produktu					
nazwa	Jednostka miary	wartość		Kwota(PLN)	Źródło danych/ Sposób pomiaru
		początkowa	końcowa		

		2016 rok	2023 rok		
Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	osobodni	0	20	25 000,00	dane LGD/listy obecności
Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	osobodni	0	59		
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	osoby	0	100	2 000,00	dane LGD/umowa o pracę
Pozostała wartość kosztów bieżących				2 186 400,00	-
Razem koszty bieżące				2 213 400,00	
zakres wsparcia	Aktywizacja				
<i>Wskaźniki rezultatu dla kosztów aktywizacji</i>		<i>Jednostka miary</i>	<i>Stan początkowy 2016</i>	<i>Plan 2023 rok</i>	<i>Źródło danych/ Sposób pomiaru</i>
Liczba osób uczestnicząca w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych		osoby	0	180	dane LGD/listy obecności
Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzanych przez LGD		osoby	0	130	dane LGD/ankiety
Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD		osoby	0	30	dane LGD/rejestr udzielonego doradztwa
Wskaźnik produktu					
nazwa	Jednostka miary	wartość		Kwota(PLN)	Źródło danych/ Sposób pomiaru
		początkowa 2016 rok	końcowa 2023 rok		
Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami(CO1.,CS1.2.)	sztuka	0	18	9 000,00	dane LGD/zestawienie własne
Liczba operacji polegających na współpracy instytucji edukacyjnych, biznesowych i samorządu w zakresie kształtowania kompetencji zawodowych i przedsiębiorczych (CO1., CS1.2.)	sztuka	0	3	18 000,00	dane LGD/zestawienie własne
Liczba edycji biuletynu wydanego przez LGD (CO3., CS3.3.)	edycje	0	15	75 000,00	dane LGD/zestawienie własne
Liczba rodzajów wydanych materiałów promocyjnych przez LGD (CO3., CS3.3.)	rodzaje	0	6	35 000,00	dane LGD/zestawienie własne
Liczba wyjazdów studyjnych w zakresie produkcji i dystrybucji produktów ekologicznych(CO4., CS4.1.)	sztuka	0	1	15 000,00	dane LGD/zestawienie własne
Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa zewnętrznego(CO1, CS1.2)	osoba	0	100	19 600,00	dane LGD/listy udzielonego doradztwa
RAZEM				171 600,00	-

Źródło: opracowanie własne

W tabeli 27 przedstawiono problemy, które odpowiadają celom ogólnym i szczegółowym wraz z powiązaniem z czynnikami zewnętrznymi z analizy SWOT.

Tabela 27. Matryca powiązań problemów, celów, przedsięwzięć, wskaźników i czynników zewnętrznych

Zidentyfikowane problemy /wyzwania ¹	Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia	Produkty	Rezultaty	Oddziaływanie	Czynniki zewnętrzne mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników ²
Pg1, Pg2, Pg9, Pg12,	C1. Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców oraz podniesienie atrakcyjności lokalnego rynku pracy	C1.1. Zwiększenie poziomu udogodnień oferowanych istniejącym i nowo powstającym firmom lokalnym	P1. PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA – DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE - RÓŻNE	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	Liczba utworzonych miejsc pracy w firmach, którym udzielono wsparcia w ramach LSR Liczba nowych firm, którym udzielono wsparcia w ramach LSR	Liczba podmiotów gospodarczych na obszarze LGD Liczba osób bezrobotnych na obszarze Wpływy do budżetu gminy z tytułu podatków CIT i PIT	Og3, Og7, Tg1, Tg2, Tg3, Tg8,
Pg1, Pg4, Pg12, Pg14,		C1.2. Wzrost przedsiębiorczych kompetencji mieszkańców, w tym w zakresie wykorzystywania zasobów na rzecz tworzenia produktów lub usług lokalnych o wysokiej konkurencyjności	P2. PRZEDSIĘBIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA –DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZE – PRODUKTY/USŁUGI LOKALNE	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa (produkty/usługi lokalne) Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa(produkty/usługi lokalne)	Liczba utworzonych miejsc pracy (w firmach wytwarzających usługi i produkty lokalne, którym udzielono wsparcia w ramach LSR) Liczba firm, którym udzielono wsparcia w ramach LSR (wytwarzających usługi i produkty lokalne)	Liczba podmiotów gospodarczych na obszarze LGD Liczba osób bezrobotnych na obszarze Wpływy do budżetu gminy z tytułu podatków CIT i PIT	Og1, Og10, Tg1,

¹ wykorzystano problemy zidentyfikowane w diagnozie, oznaczenia problemów zgodne z tabelami nr 9, 14, 18, 19,

² wykorzystano czynniki zewnętrzne zidentyfikowane w ramach analizy SWOT; oznaczenia czynników zgodne z tabelą nr 20.

Pg4, Pg5, Pg10,		C1.3. Wzmocnienie współpracy podmiotów lokalnych na rzecz innowacyjności, pozyskiwania nowych rynków, a także kreowania i promowania produktów lokalnych	P3. PRZEDSIĘ- BIORCZA ZIEMIA PSZCZYŃSKA- RYNKI ZBYTU, SIECI WSPÓLPRACY MARKA LOKALNA	Liczba operacji w zakresie współpracy podmiotów, na rzecz produktów lub usług lokalnych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR Liczba operacji własnych w zakresie wdrażania założeń i standardów marki lokalnej i jej promocja	Liczba produktów objętych marką w ramach LSR Liczba podmiotów uczestniczących we współpracy na rzecz produktów lub usług lokalnych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	Liczba podmiotów gospodarczych na obszarze LGD Wpływy do budżetu gminy z tytułu podatków CIT i PIT	Og1, Og2, Og3, Tg8, Tg9, Tg10,
Pt1, Pt4,		C2.1. Urozmaicenie i przestrzenny rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej i jej otoczenia	P4. INFRASTRU- KTURA AKTYWNEGO WYPOCZYN- KU- TURYSTYKA, REKREACJA	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej Liczba zrealizowanych projektów Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	Wzrost liczby osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej wspartej w ramach LSR Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych (przedsiębiorcy, młodzież, turyści)	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach turystycznych, rekreacyjnych	Ot3, Tt2, Tt4, Tt7,
Pt2, Pt3, Pt5, Pt6,	C2. Podniesienie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej obszaru	C2.2. Poszerzenie zakresu, wzrost jakości i poziomu zintegrowania oferty turystyczno-rekreacyjnej	P5. OFERTA AKTYWNEGO WYPOCZYN- KU- DZIAŁALNO- ŚCI GOSPO- DARCZE	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa (oferta aktywnego wypoczynku) Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa (oferta aktywnego wypoczynku)	Liczba utworzonych miejsc pracy (w firmach z branży turystycznej i rekreacji oraz działalności około turystyczne) w ramach LSR	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach turystycznych, rekreacyjnych Liczba osób bezrobotnych na obszarze	Ot1, Tt3,
			P6. SIECI AKTYWNEGO WYPOCZYN- KU	Liczba sieci w zakresie usług turystycznych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	Liczba osób, które skorzystały z więcej niż jednej usługi turystycznej objętej siecią, która otrzymała wsparcie w ramach realizacji LSR Liczba podmiotów uczestniczących we	Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach turystycznych, rekreacyjnych	Tt1,

					współpracy na rzecz promocji obszaru, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR		
Ps8, Ps12, Ps13, Ps18,	C3. Podnoszenie skuteczności w rozwiązywaniu problemów społecznych i rozwój społeczeństwa obywatelskiego silnego kapitałem zaufania	C3.1 Wzrost dostępności usług społecznych, w tym aktywizujących i integrujących społeczność lokalną.	P7. SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ ROZWOJU-INTEGRACJA SPOŁECZNA	Liczba wspartych inicjatyw na rzecz wolontariatu, samopomocy oraz pracy z grupami defaworyzowanymi Liczba grantów na rzecz rozwoju potencjału podmiotów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną	Liczba uczestników inicjatywy na rzecz wolontariatu, samopomocy oraz pracy z grupami defaworyzowanymi realizowanych w ramach LSR Liczba uczestników grantów dot. rozwoju potencjału podmiotów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną realizowanych w ramach LSR	Liczba kobiet bezrobotnych, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka Liczba osób, które otrzymały pomoc ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa	Os1, Os9, Os10, Ts8,
Ps6, Ps12, Ps13, Ps16, Ps17, Ps18,		C3.2 Rozwój przedsiębiorczości społecznej zwiększającej dostępność do usług ułatwiających funkcjonowanie rodziny	P8. SPOŁECZNOŚĆ SIŁĄ RODZINY-WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCZE	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa (społeczność siłą rodziny) Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa (społeczność siłą rodziny)	Liczba rodzin, które skorzystały z efektów operacji wspartych z ramach LSR Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach LSR	Liczba spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych Wpływy do budżetu gminy z tytułu podatków CIT i PIT	Os1, Ts10,
Ps1, Ps2, Ps3, Ps4, Ps5, Ps18, Ps19, Ps20, Ps21,		C3.3 Rozwój mechanizmów dialogu i współpracy lokalnej	P9. KUŹNIA KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO	Liczba wydarzeń wspierających rozwój mechanizmów dialogu i współpracy lokalnej w tym partnerstwa lokalne, międzysektorowe, międzypokoleniowe Liczba grantów na rzecz operacji z zakresu wzmocnienia kapitału społecznego, dla grup defaworyzowanych	Liczba osób biorących udział w wydarzeniach wspierających rozwój mechanizmów dialogu i współpracy lokalnej w tym partnerstwa lokalne, międzysektorowe, międzypokoleniowe realizowanych w ramach LSR	Liczba spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych	Os7, Os8, Os9, Os10, Ts6, Ts10,

					Liczba uczestników grantów z zakresu wzmocnienia kapitału społecznego realizowanych w ramach LSR		
Pd1, Pd5, Pd8, Pd9, Pd10, Pd11, Pd13,	C4. Ochrona, wzbogacanie i wykorzystanie lokalnego dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego oraz wspieranie działań ożywiających przestrzeń	C4.1 Podniesienie zdolności mieszkańców do realizacji zasad rozwoju zrównoważonego oraz przeciwdziałania konsekwencjom zmian klimatu	P10. LOKALNY EKO-BALANS, NOWA ENERGIA, DOBRY KLIMAT	Liczba wydarzeń dot. „czystych” technologii ograniczających zanieczyszczenia środowiska, z zakresu zrównoważonego rozwoju, zmian klimatu i OZE Liczba operacji własnych dot. wdrażania dobrych praktyk w zakresie koncepcji SLOW Liczba zrealizowanych międzynarodowych projektów współpracy Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	Liczba uczestników wydarzeń promujących nowe „czyste” technologie ograniczających zanieczyszczenia środowiska, z zakresu zrównoważonego rozwoju, zmian klimatu, i OZE realizowanych w ramach LSR Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych (grupy de faworyzowane, mieszkańcy) realizowanych w ramach LSR Liczba uczestników operacji własnych dot. wdrażania idei SLOW w ramach LSR	Liczba członków kół i klubów, zajmujących się działalnością w sferze kultury i sztuki Liczba uczestników imprez kulturalnych na obszarze LGD "Ziemia Pszczyńska"	Od1, Od4, Od5, Td1, Td3, Td4, Td6,
Pd1, Pd4, Pd5, Pd7, Pd13,		C4.2 Zwiększenie włączenia mieszkańców i podmiotów lokalnych w działania wykorzystujące lokalne dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe	P11. DZIEDZICTWO LOKALNE ZIEMI PSZCZYŃSKIEJ, ZASOBY MATERIALNE, INFRASTRUKTURA	Liczba podmiotów działających w sferze dziedzictwa lokalnego, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR Liczba grantów, dot. wyposażenia podmiotów działających w sferze dziedzictwa lokalnego (wspartych z LSR)	Wzrost liczby ludności odwiedzających zabytki i obiekty wsparte w ramach LSR	Liczba członków kół i klubów, zajmujących się działalnością w sferze kultury i sztuki Liczba uczestników imprez kulturalnych na	Od2, Od3, Od6, Td3,

						obszarze LGD "Ziemia Pszczyńska"	
			P12. DZIEDZICTWO LOKALNE ZIEMI PSZCZYŃ- SKIEJ – NIEMATERIA- LNE	Liczba podmiotów działających w sferze dziedzictwa lokalnego, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR Liczba grantów, dla podmiotów działających na rzecz wsparcia i promocji dziedzictwa lokalnego	Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych związanych z dziedzictwem lokalnym i jego promocją, wspartych z LSR	Liczba członków kół i klubów, zajmujących się działalnością w sferze kultury i sztuki Liczba uczestników imprez kulturalnych na obszarze LGD "Ziemia Pszczyńska"	Od1, Od4, Od5, Td1, Td6,

Źródło: opracowanie własne

1. Ogólna charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych wraz ze związłą informacją wskazującą sposób powstawania poszczególnych procedur, ich kluczowe cele i założenia.

Ustalenie przejrzystych, obiektywnych i niedyskryminujących reguł i zasad funkcjonowania LGD, w tym procedur dotyczących zasad oceny i wyboru operacji w ramach wdrażania LSR było jednym z ważniejszych elementów prac nad LSR. Właściwie sformułowane procedury są bowiem – jak pokazała dotychczasowa praktyka LGD – jednym z podstawowych warunków sprawnego i efektywnego wdrażania strategii. Jako, że w funkcjonowanie wewnętrznych mechanizmów LGD są zaangażowane z jednej strony poszczególne organy statutowe LGD, tj. w szczególności Zarząd i Rada (do której wyłącznej kompetencji należy dokonywanie wyboru zgodnie z art. 21. ust 4 ustawy o RLKS), a także Biuro LGD, a z drugiej – wnioskodawcy, istotną kwestią przy ich projektowaniu było uwzględnienie różnych punktów widzenia na cały ww. proces. Poszczególne procedury wyboru operacji zostały wstępnie wypracowane z uwzględnieniem doświadczeń z realizacji poprzedniej LSR, skonsultowane z członkami LGD, a następnie zatwierdzone przez Radę zgodnie z wymogami statutu (§ 21 ust. 6 pkt 1 statutu). LGD przyjęła następujące procedury - zgodne z przepisami obowiązującymi dla RLKS - dotyczące czynności związanych z przeprowadzaniem naboru, oceny i wyboru wniosków o dofinansowanie operacji składanych przez podmioty inne niż LGD oraz realizacją projektów grantowych i operacji własnych LGD:

- a) **procedura wyboru i oceny operacji indywidualnych w ramach LSR** – dot. wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez Radę, a następnie przedkładanych do weryfikacji przez Samorząd Województwa Śląskiego;
- b) **procedura wyboru i oceny grantów oraz rozliczania, monitoringu i kontroli grantobiorców w ramach projektów grantowych;**
- c) **procedura wyboru operacji własnych LGD**
- d) **procedura ustalania i zmiany lokalnych kryteriów wyboru operacji.**

Procedury, o których mowa w ww. ppkt. a)-c) są zatwierdzane przez Radę, zaś procedury o których mowa w ppkt. d) zatwierdza Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia. Zgodnie z procedurą ustalania i zmiany lokalnych kryteriów wyboru operacji, Rada dokonuje uchwalenia lokalnych kryteriów wyboru dla operacji indywidualnych a także grantów oraz operacji własnych. Procedury obowiązujące w LGD - zgodnie z wieloletnią praktyką – **są obligatoryjnie podawane do publicznej wiadomości**, poprzez opublikowanie ich na stronie internetowej www.lgdziemiapszczynska.pl (**obowiązek publikacji dotyczy również każdorazowych zmian procedur**). Pozwala to nie tylko na zachowanie transparentności w działaniu, ale również na lepsze zrozumienie przez wnioskodawców całego procesu ubiegania się o przyznanie pomocy. Nowym rozwiązaniem wprowadzonym w niniejszej LSR będzie prowadzenie przez Biuro LGD **wstępnej oceny wniosków przed przystąpieniem do oceny zgodności z LSR** (m.in. terminowość złożenia, zgodność z zakresem tematycznym i formą wsparcia) oraz wstępnej weryfikacji zgodności z PROW. **Ostateczna ocena zgodności z PROW 2014-2020** w ramach oceny zgodności z LSR oraz wybór operacji spośród zgodnych z LSR będzie dokonywana przez Radę. Szczegółowe opisy przyjętych rozwiązań, w tym dotyczących zachowania bezstronności, niedyskryminacji, przejrzystości, zapewniania parytetów w głosowaniach, organizacji całego procesu oceny, dostępnej intensywności pomocy i maksymalnych kwot wsparcia, a także możliwościach złożenia protestu znajdują się w odrębnych dokumentach dot. poszczególnych procedur oraz Regulaminie Rady i Regulaminie Pracy Biura.

2. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru zgodnie z wymogami określonymi dla programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR z uwzględnieniem powiązania kryteriów wyboru z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami.

Kryteria wyboru operacji oraz grantobiorców zostały przygotowane przez zespół roboczy ds. LSR złożony z pracowników Biura i Zarządu LGD z założeniem: obiektywizmu, niedyskryminacji, przejrzystości i powiązania z diagnozą obszaru. Przed ich przedłożeniem do ostatecznego zatwierdzenia przez Radę w dniu 21.12.2015 r. zostały szczegółowo skonsultowane na spotkaniach konsultacyjnych, a także z pozostałymi członkami LGD (uwzględniono większość zgłoszonych uwag). Ich zasadniczym celem jest zwiększenie prawdopodobieństwa wyboru tych operacji spośród złożonych w danym naborze, które w największym zakresie bezpośrednio przyczyniają się do osiągnięcia określonych w LSR celów poprzez osiągnięcie wskaźników produktu i rezultatu. Kryteria sformułowane z założeniem możliwej ich mierzalności i czytelnej metodologii lub w przypadku kryteriów jakościowych - szczegółowego opisu podejścia do ich oceny, niebudzącego wątpliwości co do sposobu przyznawania punktów. LGD wypracowała **2 zestawy kryteriów do oceny i wyboru operacji**, tj. 1. dla konkursów dot. operacji indywidualnych dla podmiotów innych niż LGD oraz 2. dla projektów grantowych i operacji własnych. Pierwszy zestaw składa się z 7 lokalnych kryteriów podstawowych, obligatoryjnych (tj. bezpośrednio osiąganie wskaźników produktu i rezultatu LSR, stopień innowacyjności operacji, wysokość wkładu własnego wnioskodawcy, stopień wpływu operacji na zintegrowanie w ramach LSR, zgodność z preferowanymi/ rekomendowanymi typami operacji wskazanymi w LSR, stopień spójności i adekwatności opisu operacji z zakresem zaplanowanych zadań oraz budżetem, wpływ na rozwiązywanie problemów obszaru objętego LSR wskazanymi w diagnozie) oraz 3 dodatkowych kryteriów specyficznych wyłącznie dla zakresu podejmowania lub rozwijania działalności gospodarczych, a także 3 dodatkowych kryteriów specyficznych wyłącznie dla

wzmacnianie kapitału społecznego, zachowania dziedzictwa lokalnego, budowy lub przebudowy ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej, promowania obszaru objętego LSR. 2. zestaw składa się z 7 lokalnych kryteriów (tj. bezpośrednie osiąganie wskaźników produktu i rezultatu LSR, stopień innowacyjności operacji, wysokość wkładu własnego wnioskodawcy, stopień wpływu operacji na zintegrowanie w ramach LSR, stopień spójności i adekwatności opisu operacji z zakresem zaplanowanych zadań oraz budżetem, wpływ na rozwiązywanie problemów obszaru objętego LSR wskazanych w diagnozie, stopień partycypacji społecznej, w tym zaangażowania grup defaworyzowanych lub odpowiada na ich potrzeby lub problemy). **Zdecydowana większość lokalnych kryteriów wyboru operacji jest ściśle powiązana z diagnozą obszaru, a także analizą SWOT**, co oznacza, że kryteria mają dążyć, bądź to do ograniczenia skali problemów zidentyfikowanych w diagnozie, bądź wykorzystywać silne strony bądź szanse, ewentualnie ograniczać słabe strony lub zagrożenia. Przykładowo kryterium pn. stopień wpływu operacji na zintegrowanie w ramach LSR premiuje operacje zapewniające budowanie partnerstw na rzecz współpracy podmiotów wewnątrz LGD lub/i zintegrowanie/powiązanie zasobów lokalnych lub/i zintegrowanie co najmniej 2 celów określonych w LSR. Szczegółowy opis adekwatności poszczególnych kryteriów do diagnozy i analizy SWOT został opisany w załącznikach nr 11, 12, 21 do wniosku o wybór LSR.

LGD ustaliła również, iż bezwzględny warunkiem wyboru danej operacji jest osiągnięcie przez nią minimum **30% maksymalnej liczby punktów (tzw. minimum globalne)** osiągalnych w danym naborze dla danego zakresu operacji. W celu zapewnienia maksymalnej przejrzystości procesu wyboru operacji LGD zobowiązała się m.in. do **publikowania protokołów z posiedzeń organu decyzyjnego – Rady**, zawierających jasną informację o wyłączeniach z procesu decyzyjnego ze wskazaniem których wniosków te wyłączenia dotyczą. Na ww. potrzeby LGD prowadziła będzie **Rejestr Grup Interesu** - na bieżąco aktualizowany, a także zakres ewentualnych działań dyscyplinujących członków Rady.

W sytuacji pojawienia się konieczności ustanowienia nowych lub dokonania zmian bądź modyfikacji kryteriów wyboru, w szczególności w przypadku stwierdzenia (podczas monitoringu/ewaluacji własnej) złego lub innego od zamierzonego funkcjonowania tych kryteriów w procesie dokonywania oceny i wyboru operacji, grożącego w skrajnych przypadkach np. niezrealizowaniem zakładanych celów LSR Rada może wystąpić o ustanowienie nowych bądź dokonanie zmian w kryteriach, w trybie opisanym w **procedurze ustalania lub zmiany lokalnych kryteriów wyboru operacji (zmiany dotyczące kryteriów będą podlegały konsultacjom ze społecznością lokalną)**. Zmiany nie mogą polegać jednak na całkowitym usunięciu kryteriów weryfikujących: bezpośrednie osiąganie celów LSR, w tym wskaźników produktu i rezultatu, stopnia innowacyjności oraz poziomu wnoszonego wkładu własnego, a także kryteriów bezpośrednio powiązanych z diagnozą obszaru (np. wpływ na rozwiązanie problemów obszaru wskazanych w diagnozie).

3. Wskazanie w jaki sposób w kryteriach wyboru operacji została uwzględniona innowacyjność oraz przedstawienie jej definicji i zasad oceny.

Innowacyjność jest jedną z 7 kluczowych cech podejścia LEADER, w związku z czym, jak największa część realizowanych przy wsparciu LGD operacji powinna być w jakimś stopniu innowacyjna. Stopień innowacyjności jest jednym z podstawowych, obowiązkowych kryteriów wyboru operacji i rozpatrywany będzie przez Radę przez pryzmat obszaru objętego LSR (dana operacja powinna być innowacyjna przede wszystkim w skali obszaru LSR).

Za **innowacyjność** przyjmuje się (**definicja**): **wdrożenie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów: gospodarczych, technologicznych, przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych, tj. w formule innowacji produktowej, technologicznej lub społecznej.**

Za **innowacyjność produktową** uznaje się: kreowanie nowych produktów lub usług lub procesów, w tym w szczególności wykorzystujących zasoby lokalne obszaru bądź kreowanie nowych sieci współpracy dot. produktów i usług lokalnych. Za **innowacyjność technologiczną** uznaje się: zastosowanie nowatorskich rozwiązań, w tym służących ochronie środowiska, przeciwdziałaniu zmianom klimatu lub ograniczającym zanieczyszczenie środowiska, powietrza lub wody bądź wykorzystanie technologii do wytwarzania nowego produktu lub usługi lub procesu lub organizacji bądź wykorzystanie nowoczesnej technologii do wytwarzania produktu lub usługi lub procesu lub organizacji. Za **innowacyjność społeczną** uznaje się: nowe zorganizowanie współpracy między podmiotami lokalnymi angażującymi w swoje działania osoby z grup defaworyzowanych bądź powstanie nowych podmiotów świadczących usługi społeczne mieszkańcom obszaru LSR bądź kreowanie nowych usług społecznych lub innych odpowiadających na problemy społeczne obszaru wskazane w LSR. Stopień innowacyjności operacji jako kryterium oceny przybiera następujące wartości: 3 pkt – innowacyjność produktowa lub/i technologiczna, lub/i społeczna (punkty nie sumują się), 0 pkt – operacja bez wyraźnych cech innowacyjności.

Przykładowo w przedsięwzięciu P10. LOKALNY EKO-BALANS, NOWA ENERGIA, DOBRY KLIMAT za innowacyjne będą mogły być uznane następujące przykładowe operacje: innowacyjność produktowa – operacje polegające na wykreowaniu nowych produktów lokalnych lub tworzeniu sieci współpracy na rzecz dystrybucji produktów ekologicznych, innowacyjność technologiczna – operacje wykorzystujące lub promujące nowe „czyste” technologie ograniczające zanieczyszczenie środowiska (np. redukujące tzw. „niską emisję”), innowacyjność społeczna: nierealizowane dotąd na obszarze akcje społeczne / happeningi dotyczące rozwoju zrównoważonego, przeciwdziałania zmianom klimatu lub operacje nawiązujące do idei „SLOW FOOD”.

4. Informacja o realizacji projektów grantowych i/lub operacji własnych.

LGD planuje zarówno realizację projektów grantowych jak i operacji własnych. Projekt grantowy to zbiorcza operacja, w ramach której LGD (jako beneficjent) udziela innym podmiotom wybranym przez LGD w trybie konkursowym, zwanych dalej „grantobiorcami”, grantów na realizację zadań służących osiągnięciu celu i wskaźników projektu grantowego. LGD planuje realizację następujących **projektów grantowych**:

- **ROZWÓJ POTENCJAŁU PODMIOTÓW AKTYWIZUJĄCYCH I INTEGRUJĄCYCH SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ.** Projekt zakłada zwiększenie aktywności mieszkańców obszaru poprzez realizację grantów w zakresie aktywizacji społecznej.
- **WZMACNIANIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO ZIEMI PSZCZYŃSKIEJ.** Projekt zakłada rozwój mechanizmów współpracy i dialogu wśród mieszkańców obszaru, poprzez wsparcie realizacji różnych form wydarzeń (imprezy, warsztaty, prelekcje), których celem będzie zacieśnianie więzi społecznych, dialogu obywatelskiego i partnerstw lokalnych.
- **WSPARCIE PODMIOTÓW DZIAŁAJĄCYCH NA RZECZ DZIEDZICTWA LOKALNEGO.** Projekt dedykowany wszystkim podmiotom (za wyjątkiem prowadzących działalność gospodarczą), które w swej działalności przyczyniają się do promocji i ochrony lokalnych tradycji i zwyczajów, przyczyniając się tym samym do zachowania dziedzictwa lokalnego obszaru objętego LSR. Celem projektu będzie m.in. doposażenie tych podmiotów w sprzęty i produkty, które umożliwią dalsze działania propagujące lokalne dziedzictwo.
- **PROJEKT GRANTOWY DLA PODMIOTÓW DZIAŁAJĄCYCH NA RZECZ WSPARCIA I PROMOCJI DZIEDZICTWA LOKALNEGO.** Projekt dedykowany wszystkim podmiotom (za wyjątkiem prowadzących działalność gospodarczą), które w swej działalności przyczyniają się do promocji i ochrony lokalnych tradycji i zwyczajów, a tym samym do zachowania dziedzictwa lokalnego obszaru objętego LSR (imprezy, wydarzenia).

Kluczowe kwestie w zakresie projektów grantowych: a) zakres rozwiązań formalnych jest szczegółowo opisany w procedurze wyboru i oceny grantobiorców wraz z opisem sposobu rozliczania grantów, monitorowania; b) realizowane cele i przedsięwzięcia w ramach LSR – szczegółowo określono w tabeli w rozdziale *V Cele i wskaźniki*; c) planowane do osiągnięcia wskaźniki produktu i rezultatu – szczegółowo określono w tabeli w rozdziale *V Cele i wskaźniki*; d) wielkości środków przeznaczonych na poszczególne projekty grantowe określa rozdział *VII Plan działania*.

Operacja własna – to operacja kluczowa dla osiągnięcia celów LSR, służąca dobru ogółu społeczności, która może być realizowana samodzielnie przez LGD, o ile wcześniej nie spotkała się z zainteresowaniem innych uprawnionych podmiotów. LGD przewiduje realizację następujących operacji własnych:

- **WYPRACOWANIE I WDRAŻANIE ZAŁOŻEŃ I STANDARDÓW MARKI LOKALNEJ ZIEMI PSZCZYŃSKIEJ.** Celem operacji jest podjęcie współpracy lokalnych podmiotów w zakresie kreowania marki lokalnej, która w dalszej perspektywie może wzmocnić przedsiębiorcze postawy mieszkańców poprzez wprowadzenie na rynek komercyjnych produktów opartych na dziedzictwie lokalnym i zasobach obszaru. Operacja złożona docelowo z 3 odrębnych operacji dot. wypromowania marki lokalnej Ziemi Pszczyńskiej, w tym produktów lokalnych. Operacja 1 – opracowanie założeń i standardów, operacje 2-3 konkretne wdrożenia założeń i/lub standardów w obszarach produkcji produktów lokalnych obszaru LSR oraz ich promocja (obszary marki – design – związane z wzornictwem haftów/ornamentów Ziemi Pszczyńskiej na przedmiotach użytkowych, lub wypromowaniem innego produktu np. spożywczego). Realizacja tego typu projektu z uwagi na swój oryginalny - w wymiarze promocji obszaru - charakter jest uzasadniona i wynika z potrzeb określonych przez lokalną społeczność. Specyfika pomysłu uzasadnia cykliczność operacji w celu skutecznego i kompleksowego wdrożenia zakładanych rezultatów.
- **WDROŻENIE KONCEPCJI IDEI „SLOW”.** Celem operacji jest promocja działań związanych ze zwalnianiem tempa życia, prowadzeniem go zgodnie z naturą, a także z troską o środowisko i sposób odżywiania zgodnie z ideą SLOW - w szeroko pojętym ujęciu – SLOW FOOD, SLOW LIFE. LGD zakłada realizację 4 operacji własnych z ww. zakresu.

Kluczowe kwestie w zakresie operacji własnych: a) zakres rozwiązań formalnych określono w procedurze wyboru i oceny operacji własnych; b) realizowane cele i przedsięwzięcia w ramach LSR – szczegółowo określono w tabeli w rozdziale *V Cele i wskaźniki*; c) planowane do osiągnięcia wskaźników produktu i rezultatu realizacji – szczegółowo określono w tabeli w rozdziale *V Cele i wskaźniki*; d) wielkości środków przeznaczonych na operacje własne określa rozdział *VII Plan działania*.

5. Podstawowe zasady ustalania wysokości wsparcia na realizację operacji w ramach LSR, w tym wysokość wsparcia przyznawanego na rozpoczynanie działalności gospodarczej,

LGD określiła **wysokość wsparcia na zakładanie (rozpoczynanie) działalności gospodarczej** na poziomie **50 000 zł**. Kwotę ustalono w oparciu o trzy podstawowe przesłanki:

- 1) średnią wysokość wsparcia przyznawanego na podejmowanie działalności gospodarczej w okresie 2007-2013 w ramach działania „Tworzenie i Rozwój Mikroprzedsiębiorstw” PROW 2007-2013 spośród 6 operacji 5 oscylowało wokół wartości dofinansowania 50 000 zł.);
- 2) w oparciu o sytuację społeczno-gospodarczą obszaru - jest to kwota prawie dwukrotnie przewyższająca wsparcie finansowe, które zaoferowano osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą w ramach innych programów

operacyjnych na lata 2014-2020, takich jak: RPO WSL 2014-2020 i POWER 2014-2020, w ramach pomocy z Powiatowego Urzędu Pracy;

- 3) kwota ta była najczęściej proponowaną podczas konsultacji społecznych, prowadzonych wśród mieszkańców obszaru.

LGD ustaliła ponadto następujące **maksymalne poziomy intensywności pomocy** dla poszczególnych kategorii beneficjentów:

- a) **przedsiębiorcy – do 70%** kosztów kwalifikowalnych,
- b) **organizacje pozarządowe, osoby fizyczne** (inne niż zakładające działalność gospodarczą) – **do 95%** kosztów kwalifikowalnych,
- c) **jednostki sektora finansów publicznych** będą otrzymywały wsparcie **na poziomie 63,63%** kosztów kwalifikowalnych.

Dopuszczalna maksymalna intensywność pomocy dla **projektów własnych i grantowych została ustalona na poziomie do 95%** kosztów kwalifikowalnych. W ramach kryteriów wyboru premiowane będą operacje, w których wkład własny wnioskodawcy obniża określoną przez LGD maksymalną intensywność pomocy dla danej kategorii beneficjenta.

LGD zaplanowała realizację 2 projektów współpracy. Założeniem pierwszego, który będzie realizował cel ogólny 4 jest: Ekorozwój, ochrona bioróżnorodności w tym pszczelarstwa. Planowane rezultaty to 1 projekt współpracy **międzynarodowej**. W projekcie będą uczestniczyli także przedstawiciele dwóch grup defaworyzowanych zdiagnozowanych w LSR - osoby po 50 roku życia i osoby młode do 30 roku życia. Zakładany budżet: 148 000 zł. Natomiast drugi z projektów, krajowy, będzie realizował cel ogólny 2. Planowane rezultaty to 1 projekt współpracy skierowany do następujących grup docelowych: przedsiębiorcy, młodzież - grupa defaworyzowana określona w LSR, turyści. Zakładany budżet: 140 000 zł. Stosowne porozumienia o współpracy zostały podpisane z partnerami. Szczegółowe ujęcie celów i wskaźników odnośnie projektów współpracy zostało dookreślone w tabeli 25.

Rozdział VII - Plan działania

Założenia dotyczące Planu działania dookreślono po sformułowaniu poszczególnych celów i przedsięwzięć LSR oraz z uwzględnieniem założeń PROW 2014-2020, a więc z określeniem minimalnych poziomów wykonania budżetu i wskaźników produktu w określonym czasie. *Plan działania* skonstruowano w oparciu o następujące założenia:

- objęcie planem **wyłącznie poddziałań 19.2** „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” oraz **19.3** „Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania PROW 2014-2020”. Nie uwzględniono wskaźników dot. poddziałania 19.4 „Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji”, dla którego sporządzono odrębną matrycę wskaźników – Tabela 26.
- co najmniej 26% (z 14,4 mln zł) środków finansowych w ramach 19.2 zostanie przeznaczonych na operacje w ramach LSR do końca 2018 r., w tym na realizację LSR związaną w utrzymaniem/tworzeniem miejsc pracy i utworzenie przedsiębiorstw 22% (z 7,6 mln zł).
- co najmniej 70% (z 14,4 mln zł) środków finansowych zostanie przeznaczonych na operacje w ramach LSR do końca 2021 r., w tym na realizację LSR związaną w utrzymaniem/tworzeniem miejsc pracy i utworzeniem nowych przedsiębiorstw 56% (z 7,6 mln zł).
- **na działania związane ze wsparciem grup defaworyzowanych** w kontekście dostępu do rynku pracy zaplanowano **20% budżetu**, tj. 1 520 000 zł (z 7,6 mln zł), ok. **10% całego budżetu** na realizację LSR z czego do końca 2018 r. planuje się przekazać co najmniej 10% (152 000 zł) środków finansowych na operacje dla tej grupy, zaś do końca 2021 r. co najmniej 30% tych środków (456 000 zł).
- zakłada się osiągnięcie co najmniej 20% poziomu każdego wskaźnika produktu, który został przewidziany do realizacji do 2018 r., oraz 85% do 2021 r.
- **2 projekty współpracy**, w tym jeden *międzynarodowy*, których realizacja rozpocznie się do końca 2018 r. Ponadto LGD nosi się z zamiarem wystąpienia po dodatkowe środki na realizację projektu współpracy, jednak po 2018 r.
- pozostałe kluczowe, niżej wymienione założenia *Planu działania* podczas tworzenia LSR zostały ustalone na podstawie doświadczenia LGD oraz przy wykorzystaniu metod partycypacyjnych (szerzej o tym w rozdziale II):
- podział środków na działania związane z **zakładaniem działalności gospodarczej w stosunku do rozwijania działalności** ustalono na poziomie **34% do 66%**.
- w związku z ogromnym zainteresowaniem wśród ankietowanych operacjami związanymi z turystyką, w tym infrastrukturą oraz jej promocją, racjonalnym wydawało się przekazać największą część budżetu w ramach realizacji LSR właśnie temu celowi. Działania związane z ochroną środowiska pozostały w budżecie na najniższym progu finansowym wyłącznie dlatego, że nie odnoszą się do przedsięwzięć stricte mających na celu tworzenie miejsc pracy. Jednakże ważność zagadnienia podkreślono premiując w kryteriach oceny operacji te, które służyć będą **ochronie środowiska**.
- na **działania preferowane** w ramach operacji dot. podejmowania lub rozwijania działalności gospodarczej (przedsięwzięcia: *Przedsiębiorcza Ziemia Pszczyńska - Działalności Gospodarcze-Produkty/Uslugi Lokalne, Oferta*

Aktywnego Wypoczynku, Społeczność Siłą Rodziny-Wsparcie Przedsiębiorcze) w LSR przeznaczono ponad 50% budżetu.

- doświadczenie poprzedniego okresu programowania pokazało, że dużym zainteresowaniem cieszyły się operacje na rzecz inicjatyw lokalnych, tzw. małe projekty. W związku z powyższym LGD wychodząc naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców w swoich działaniach zaplanowała realizację **4 projektów grantowych**, z myślą o podmiotach, które działają na rzecz integracji mieszkańców i kultywują tradycje obszaru.
- **operacje własne** zostały dobrane pod kątem realizacji dwóch nowych idei, które pojawiły się w trakcie prac nad LSR, tzn. kreowanie MARKI obszaru LGD oraz propozycji promocji wśród mieszkańców obszaru idei SLOW LIFE - racjonalizacja stylu życia, umiejętności celebrowania go w zgodzie z naturą i jej rytmem.
- Szczegółowy Plan działania stanowi załącznik nr 3 do LSR.

Jednocześnie LGD w ramach **aktywizacji** podejmować będzie szereg działań w informacyjno-promocyjnych, wspierających realizację LSR, w tym także ww. zadań. Dla poszczególnych przedsięwzięć zostały dookreślone odrębne wskaźniki produktu, które będą stanowiły bieżące źródło weryfikacji postępu realizacji LSR, a także jednocześnie zapewnią spójność z logiką przyjętego działania.

Rozdział VIII - Budżet LSR

1. Ogólna charakterystyka budżetu w tym wskazanie funduszy EFSI stanowiących źródło finansowania LSR w latach 2014-2020.

Podziału kwot w ramach LSR dokonano z uwzględnieniem liczby mieszkańców obszaru, tj. 143 551 osób wg. stanu na 31.12.2013 r., zgodnie z wytycznymi w zakresie sposobu ustalania wysokości dostępnych środków przeznaczonych na realizację LSR. Przedstawia się on następująco:

Tabela 28. Budżet LSR (wysokość wsparcia w ramach poszczególnych poddziałań PROW 2014-2020)

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe (PLN)			
	PROW	RPO		Razem EFSI
		EFIS	EFRR	
Realizacja LSR (19.2)	14 400 000,00	0,00	0,00	14 400 000,00
Współpraca (19.3)	288 000,00	0,00	0,00	288 000,00
Koszty bieżące (19.4)	2 213 400,00	0,00	0,00	2 213 400,00
Aktywizacja (19.4)	171 600,00	0,00	0,00	171 600,00
Razem	17 073 000,00	0,00	0,00	17 073 000,00

Źródło: opracowanie własne

Tabela 29. Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020

	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	6 563 434,50	3 751 565,50		10 315 000,00
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	2 599 285,50		1 485 714,50	4 085 000,00
Razem	9 162 720,00	3 751 565,50	1 485 714,50	14 400 000,00

Źródło: opracowanie własne

2. Krótki opis powiązania budżetu z celami LSR.

Najważniejszą przesłanką, którą wzięto pod uwagę przygotowując projekt budżetu LSR było alokowanie co najmniej 50% środków przeznaczonych na wdrażanie LSR na przedsięwzięcia służące generowaniu lub utrzymaniu miejsc pracy. Ze względu na wagę wspierania rozwoju przedsiębiorczości, nie tylko w podejściu LEADER w ramach PROW 2014-2020, ale przede wszystkim dla gospodarczego rozwoju obszaru LSR, zdecydowano o stworzeniu możliwości aplikowania o wsparcie finansowe na zakładanie lub rozwijanie działalności gospodarczych aż w 3 z 4 celów ogólnych LSR(CO) -za wyjątkiem CO4. dot. ochrony dziedzictwa lokalnego.

Budżet z podziałem na poszczególne cele (uwzględniając wszystkie poddziałania prócz kosztów bieżących w ramach 19.4) kształtuje się następująco:

- **CO1.: 4 440 000 zł**, w tym na operacje wspierające działalność gospodarczą 4 100 000 zł, podział kwot na Przedsięwzięcia(P) w ramach CO1: P1- 3 600 000 zł; P2 - 500 000zł, P3 - 340 000 zł, dodatkowo **46 600 zł** na aktywizację.
- **CO2.: 5 600 000 zł**, w tym na operacje wspierające działalność gospodarczą 1 000 000 zł, podział kwot na Przedsięwzięcia(P) w ramach CO2: P4 - 4 400 000 zł, P5 - 1 000 000 zł, P6 - 200 000 zł.

- **CO3.: 3 300 000 zł**, w tym na operacje wspierające działalność gospodarczą 2 500 000 zł, podział kwot na Przedsięwzięcia(P) w ramach CO3: P7 - 400 000 zł, P8 - 2 500 000 zł, P9 - 400 000 zł, dodatkowo **110 000 zł** na aktywizację,
- **CO4.: 1 060 000 zł**, podział kwot na Przedsięwzięcia(P) w ramach CO4: P10 - 360 000 zł, P11 - 400 000 zł, P12 - 300 000 zł, dodatkowo **15 000 zł** na aktywizację.

Na działania w ramach 19.4 - aktywizacja zaplanowano budżet 171 600 zł, na koszty bieżące przeznaczono kwotę 2 213 400 zł, z kolei na działania w ramach 19.3 - współpraca, kwotę 288 000 zł.

Łącznie na operacje związane z podejmowaniem bądź rozwojem działalności gospodarczej zaplanowano 52,78 % budżetu w ramach działania 19.2, tj. 7 600 000 zł (**w tym dla grup defaworyzowanych alokowano 20 %, tj. 1 520 000 zł**). Drugim obszarem pod względem alokacji środków jest infrastruktura aktywnego wypoczynku (turystyka i rekreacja) z alokacją rządu 4 400 000 zł. Na pozostałe obszary tematyczne, najczęściej nieinwestycyjne alokowano odpowiednio mniejsze środki.

Szczegółowa alokacja na poszczególne przedsięwzięcia przedstawiona została w Planie działania (załącznik nr 3 do LSR). Budżet LSR wraz z Planem Finansowym stanowi załącznik nr 4 do LSR.

Rozdział IX - Plan komunikacji

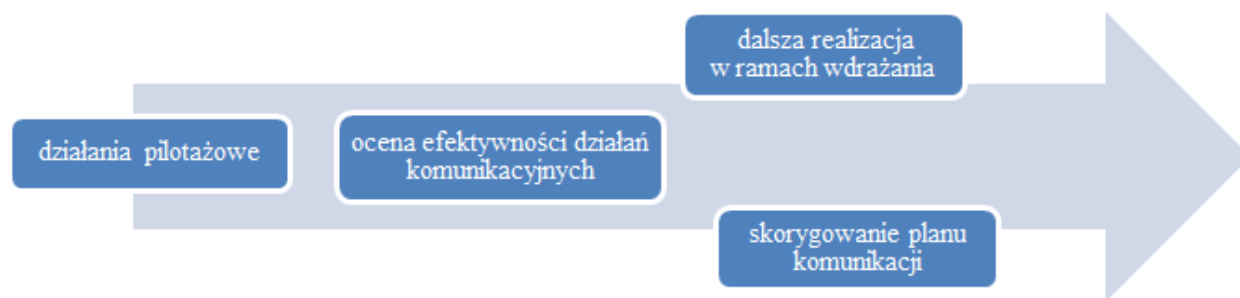
1. Cele Planu komunikacji

Chcąc stworzyć warunki aktywnego i szeroko rozumianego uczestnictwa lokalnych społeczności we wdrażaniu strategii, a tym samym osiągnięcia założonych celów, LGD przygotowała Plan komunikacji(PK). **Głównym celem Planu jest zapewnienie szerokiego dostępu do informacji nt. możliwości wykorzystania wsparcia na wdrażanie operacji w ramach RLKS na obszarach wiejskich**, który ma zostać osiągnięty poprzez realizację **celów szczegółowych(CS)**:

- *PK.CS.1. - informowanie i promowanie w zakresie PROW 2014-2020;*
- *PK.CS.2. - informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwości uzyskania wsparcia z UE na realizację projektów – zasady i kryteria dostępu;*
- *PK.CS.3. - promocja LSR i budowanie marki LGD;*
- *PK.CS.4. - Zwiększanie świadomości mieszkańców obszaru z zakresu przedsiębiorczych postaw ludzi młodych, oraz produktów ekologicznych;*
- *PK.CS.5. - promocja projektów dofinansowanych z PROW 2014-2020;*
- *PK.CS.6. - informowanie o stanie realizacji LSR.*

Wg. wyników badania ankietowego wśród mieszkańców, obszary tematyczne, cieszące się największym zainteresowaniem to: rozwój małych i średnich firm, specjalistyczne szkolenia, warsztaty, kursy, podnoszące kwalifikacje zawodowe (GOSPODARKA), wydarzenia kulturalno-rozrywkowe, wydarzenia sportowo-rekreacyjnej, akcje propagujące zdrowy tryb życia, imprezy międzypokoleniowe (SPOŁECZEŃSTWO), biorąc zatem pod uwagę przeprowadzoną podczas warsztatów konsultacyjnych diagnozę oraz wyniki powyższej ankiety, zdecydowano się ustalić planowane **obszary tematyczne działań komunikacyjnych**: a) Przedsiębiorczość ludzi młodych; b) Metody produkcji i dystrybucji produktów ekologicznych.

Wobec powyższych obszarów tematycznych, LGD planuje podjąć działania pilotażowe, które następnie, po analizie trafności i efektywności zastosowanych działań komunikacyjnych, w przypadku zadawalającego wyniku oceny, planuje dalej kontynuować za pośrednictwem innych działań programu (wdrażanie operacji). Istotą tego rodzaju inicjatyw, jest chęć objęcia wsparciem szerokiego zakresu grup adresatów- interesariuszy, grup istotnych z punktu widzenia LSR, w tym grup defaworyzowanych.

Źródło: opracowanie własne

2. Grupa docelowa

Grupą docelową planu komunikacyjnego są: mieszkańcy obszaru, mikro i mali przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i grupy nieformalne, w ramach grupy docelowej wyodrębniono także grupy defaworyzowane: młodzież do 30 roku życia, osoby po 50 roku życia, kobiety bezrobotne, powracające na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem i wychowaniem dzieci, wchodzące na rynek pracy po raz pierwszy po urodzeniu i wychowywaniu dzieci, opiekujące się osobą zależną. Grupy te zostały wyłonione w drodze przeprowadzonych badań (badania ankietowe, diagnoza obszaru, zogniskowany wywiad grupowy z przedstawicielami PUP i OPS). Grupa defaworyzowana zostanie

objęta planem komunikacji, czego efektem stanie się stopniowe włączenie społeczne przedstawicieli tych grup. W celu dotarcia do ww. osób, planuje się podjęcie współpracy z instytucjami i placówkami działającymi w obszarze polityki społecznej, w tym: z powiatowymi urzędami pracy, powiatowymi centrami pomocy rodzinie, ośrodkami pomocy społecznej, a także szkołami i podmiotami pracującymi na co dzień z tymi grupami.

3. Działania komunikacyjne i środki przekazu

Plan komunikacyjny zostanie wdrożony za pośrednictwem różnorodnych rozwiązań komunikacyjnych i środków przekazu, tak aby upowszechniane komunikaty dotarły do możliwie najszerszego grona odbiorców. Dobór narzędzi, został dopasowany do potrzeb poszczególnych celów planu komunikacyjnego, jest także odpowiedzią na oczekiwania mieszkańców, którzy w badaniu ankietowym wśród 318 respondentów – mieszkańców obszaru, wskazali formy, za pomocą których LGD powinna komunikować najważniejsze podejmowane działania. W odpowiedziach najczęściej wskazywano: kampanie informacyjne z użyciem plakatów, ulotek, broszur; akcje z użyciem tzw. mediów społecznościowych; audycje w lokalnej prasie, czy stoiska promocyjne. W ramach innych odpowiedzi padały, m.in. propozycje organizacji spotkań tematycznych, wysyłki newsletter'a czy ogłoszenia w szkołach, kościołach i u sołtysów.

Stowarzyszenie poza wprowadzeniem nowych form komunikacji ze społecznością lokalną, pragnie podtrzymać także te dotychczas wykorzystywane. Badanie ewaluacyjne LSR 2010-2015, wskazało bowiem, iż oczekiwane źródła informacji, z których w przyszłości mieszkańcy i potencjalni beneficjenci chcieliby korzystać odnośnie możliwości pozyskiwania wsparcia z LGD „Ziemia Pszczyńska” i które uznano za konieczne to: strona internetowa LGD – wszystkie badane grupy zgodnie stwierdziły, iż powinna być ona głównym narzędziem komunikacji. Pozostałe wskazania były już nieco rozbieżne (mieszkańcy preferowali ulotki i plakaty, beneficjenci, w tym jst newsletter, biuletyny, szkolenia i doradztwo). Biorąc pod uwagę powyższe badania oraz konsultacje dot. nowego okresu programowania, LGD zakłada realizację następujących działań komunikacyjnych:

- **kampanie informacyjne nt. gl. założeń LSR i PROW 2014-2020** - wejście w życie programu i jego kilkuletnie wdrażanie, wiązać się będzie z realizacją kampanii informacyjnych związanych z jego założeniami. LGD do tego celu wykorzystywać będzie takie środki przekazu jak: ogłoszenia na stronie internetowej LGD, stronach gminnych, portalu społecznościowym LGD. Nie wyklucza się także umieszczania ogłoszeń prasowych.

- **wydawanie materiałów informacyjno-promocyjnych** - LGD planuje wydawać pozycje informacyjno-promocyjne, które następnie będzie kolportować na obszarze działania LGD, będą to zarówno materiały papierowe, jak i internetowe, przykładowe środki przekazu: biuletyn informacyjny, newsletter, plakat, ulotka, planuje się także przygotowanie gadżetów promocyjnych. Dodatkową wartością dodaną biuletynu informacyjnego, będzie zaangażowanie społeczności lokalnej w tworzenie jego treści – poprzez umieszczenie w biuletynie wybranych artykułów nadesłanych przez czytelników (komunikacja obustronna).

- **spotkania informacyjno-konsultacyjne** - organizacja spotkań grupowych, umożliwi poinformowanie szerokiego grona potencjalnie zainteresowanych aplikowaniem o środki osób, przyczyni się także do pobudzania przedsiębiorczych postaw.

- **spotkania z koordynatorami gminnymi** - jak pokazuje doświadczenie poprzedniego okresu programowania, spotkania z przedstawicielami gmin członkowskich, usprawniają i poszerzają przepływ informacji pomiędzy LGD a gminami oraz odbiorcami realizowanych działań.

- **godziny doradcze** - jak pokazuje doświadczenie, indywidualne spotkania doradcze są efektywną formą wsparcia beneficjentów oraz osób potencjalnie zainteresowanych aplikowaniem o środki. Planuje się organizację godzin doradczych przed/w trakcie naborów wniosków, aby jak najskuteczniej wesprzeć potencjalnych beneficjentów.

- **spotkania i wydarzenia tematyczne** - w celu realizacji różnorodnych działań z określonych wyżej obszarów tematycznych, LGD planuje organizację spotkań i wydarzeń tematycznych, wdrażanych za pośrednictwem metod partycypacyjnych. Na etapie realizacji wykorzysta się metody które cieszyły się największą efektywnością podczas etapu przygotowania LSR (np. warsztaty i spotkania konsultacyjne). Działania te, będą się głównie koncentrować na włączeniu grup istotnych z punktu widzenia wdrażania LSR, przyczynią się do włączenia mieszkańców, w tym grup defaworyzowanych w proces wdrażania LSR, a także zwiększania świadomości uczestników wydarzeń z zakresów tematycznych, jakich będą dotyczyć.

- **badanie satysfakcji wnioskodawców dot. uzyskanego w LGD wsparcia na etapie przygotowania, realizacji bądź rozliczenia wniosku oraz badanie satysfakcji uczestników działań aktywizacyjnych** - celem analizy efektywności stosowanych działań komunikacyjnych, Stowarzyszenie planuje dokonywać cyklicznych badań adekwatności zastosowanych metod komunikacji, wykorzystanym środkiem przekazu będzie ankieta. Szczegółowo o monitoringu i ewaluacji traktuje rozdział XI.

Powyższe działania komunikacyjne i środki przekazu nie wyczerpują całego katalogu możliwych do podjęcia form komunikacji. Realizują jednak założone przez LGD ww. cele planu komunikacyjnego. LGD będzie elastyczne w kwestii doboru dalszych narzędzi współpracy z mieszkańcami. Cykliczna analiza efektywności zastosowanych działań

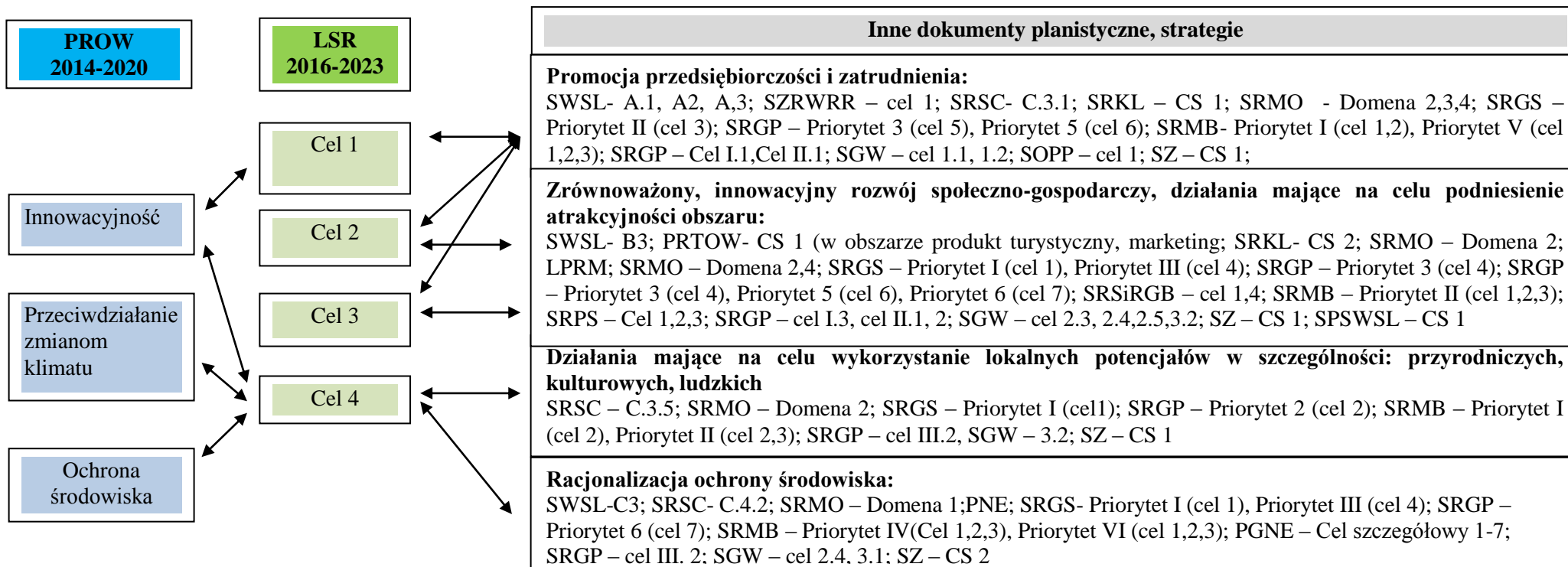

komunikacyjnych i środków przekazu, pozwoli również skorygować niniejszy plan komunikacji i usprawnić jego dalszą realizację. Uzyskane bowiem informacje zwrotne pozwolą wprowadzić ewentualne korekty w danym obszarze (np. dodatkowe przeszkolenie osób udzielających doradztwa w zakresie komunikacji interpersonalnej). Zebrane w trakcie wdrażania działań komunikacyjnych wnioski i opinie, zostaną wykorzystane w procesie dalszej realizacji strategii. Ocena poziomu satysfakcji ze wsparcia doradczego pozwoli ukierunkować dalsze działania szkoleniowo-doradcze, z kolei poziom zadowolenia uczestników wydarzeń i spotkań, pozwoli stwierdzić, które obszary tematyczne są w największym stopniu trafne w trakcie pracy ze społecznością lokalną. W celu wdrożenia jak najpełniejszych rozwiązań komunikacyjnych, Stowarzyszenie podjęło również współpracę z Uniwersytetem Ekonomicznym w Katowicach. W odpowiedzi na ogłoszony przez Wydział Informatyki i Komunikacji konkurs dla NGO, Stowarzyszenie zostało objęte programem „Postaw na skuteczną komunikację”. Udział w programie umożliwi wprowadzenie dodatkowych i komplementarnych usprawnień w obrębie komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej organizacji, studenci dziennikarstwa przygotowują bowiem swoją propozycję strategii komunikacji, jaką LGD będzie mogło wdrożyć w trakcie podejmowanych działań, celem efektywniejszej wymiany informacji. Przewidywany budżet działań komunikacyjnych w okresie wdrażania planu komunikacyjnego (do roku 2020), to: w ramach aktywizacji: 146 600,00 zł (biuletyny będą wydawane do połowy roku 2023) dodatkowo w ramach kosztów bieżących godziny doradcze pracowników biura LGD. Plan komunikacyjny stanowi załącznik nr 5 do LSR, natomiast zakładane wskaźniki realizacji zadań komunikacyjnych znajdują się w Tabeli 26.

Rozdział X – Zintegrowanie

1. Opis zgodności i komplementarności z innymi dokumentami planistycznymi/strategiami poprzez porównanie celów i założeń tych dokumentów z celami LSR i wykazanie ich spójności

Schemat: Porównanie celów LSR, z celami PROW 2014-2020 oraz innymi dokumentami planistycznymi

Zródło: opracowanie własne

SWSL – Strategia Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”

SZRWRR – Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020

SRSC – Strategia Rozwoju Subregionu Centralnego na lata 2014-2020

PRTOW- Program rozwoju turystyki na obszarach wiejskich w Polsce

SRKL – Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

SGW - Strategia Gminy Wiry 2014-2022

SRGP – Strategia Rozwoju Gminy Pszczyna na lata 2015-2023

SRMB – Strategia Rozwoju Miasta Bieruń 2020

SRSiRGB- Strategia Sportu i Rekreacji w Gminie Bieruń na lata 2014-2020
SRPS – Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych – Bieruń 2014-2020
PGNE – Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Bieruń
SRGP – Strategia Rozwoju Gminy Pawłowice do 2025 roku
SRGS – Strategia Rozwoju Gminy Suszec do roku 2022
SRMO – Strategia Rozwoju Miasta Orzesze na lata 2012-2020
LPRM – Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Orzesze na lata 2014-2022
PNE – Program Niskiej Emisji
SOPP – Strategia Oświatowa Powiatu Pszczyńskiego
SZ – Strategia ZIT Subregionu Centralnego na lata 2014-2020
SPSWSL – Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020

Jak wynika z powyższego schematu cele i przedsięwzięcia LSR są zgodne z trzema celami przekrojowymi PROW 2014-2020. Określone w tabeli 25 wskaźniki oraz kryteria wyboru zapewniają bezpośrednie osiągnięcie tych celów. Cele LSR są spójne ze specyficznymi cechami obszaru, a także komplementarne z celami innych dokumentów strategicznych. Koncepcja zintegrowania w ramach LSR wiąże się nie tylko z pojęciem wielofunkcyjności i wielowymiarowości, ale przede wszystkim stanowi spójny zestaw operacji mających na celu osiągnięcie celów niższego rzędu, przyczyniający się jednocześnie do osiągnięcia celów wyższego rzędu. Interakcja ta pozwala na osiągnięcie lepszych efektów, zwłaszcza w dłuższej perspektywie czasu. Racjonalne połączenie spójności celów z ich wzajemną komplementarnością stwarza szansę spotęgowania efektów i łącznego oddziaływania na obszar LSR.

2. Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów czy branż działalności gospodarczej w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć

LSR integruje rozwój Ziemi Pszczyńskiej na całym obszarze, jest również osadzona w szerszym kontekście procesów zewnętrznych, co sprawia że możliwości rozwoju wynikają zarówno z posiadanych specyficznych potencjałów, jak również z szans w otoczeniu. W ramach LSR założono cele szczegółowe (CS2.2. oraz CS4.2), w ramach których przedsięwzięcia w sposób spójny i kompleksowy, adresują zidentyfikowaną potrzebę oraz zapewniają odpowiedni dobór komplementarnych działań, służących realizacji LSR. Dodatkowo wyszczególniono przedsięwzięcia, w ramach których zaplanowano realizację zadań służących rozwiązywaniu wspólnych problemów, jednak z różnych perspektyw (różne sektory, branże), co daje szansę na poznanie wzajemnych punktów widzenia poszczególnych partnerów, co z kolei daje możliwości wypracowania lepszych rozwiązań.

Podejście zintegrowane w ramach LSR i sformułowanych w jej ramach przedsięwzięć przejawia się w następujących aspektach:

- **integracja podmiotów różnych sektorów** – realizacja kolejnych przedsięwzięć wymaga aktywnego włączenia się podmiotów reprezentujących różne części obszaru LSR i różne sektory; znaczna część przedsięwzięć związana jest z sieciowaniem podmiotów, koordynowaniem ich działań, tworzeniem wspólnych projektów, prowadzeniem wspólnej, ujednoczonej polityki informacyjnej opartej na danych przekazywanych przez różne podmioty lokalne, m.in CS2.2., CS4.2. Dodatkowo w kryteriach jako preferowane są operacje, które integrują przynajmniej 3 branże działalności gospodarczej lub zapewniają budowanie partnerstw na rzecz współpracy. LSR w szczególny sposób integruje w ramach zaplanowanych przedsięwzięć wsparcie dla działalności gospodarczych wykorzystujących produkty lokalne (P2.), działających w branżach turystyki i rekreacji (P5.) oraz dostarczania usług dla społeczności lokalnych (P8.).
- **integracja obszaru** – wśród proponowanych przedsięwzięć preferowane są te, które obejmują swoim zasięgiem cały obszar Ziemi Pszczyńskiej; nawet w sytuacji, gdyby charakter pojedynczego projektu ograniczał jego zasięg przestrzennie - powinien on stanowić część większego systemu (np. projekty turystyczne realizowane w ramach szlaków turystycznych, czy też bazy informacyjne prezentujące informacje o konkretnych obiektach czy usługach, ale zawierające analogiczne dane o wszystkich miejscowościach obszaru), m.in CS 2.2. Dodatkowo w kryteriach jako preferowane są operacje, które są komplementarne z operacjami już zrealizowanymi.
- **integracja funkcji i problemów** – w ramach strategii dąży się do integrowania rozwoju w wymiarach środowiskowym, społecznym, kulturowym, przestrzennym, gospodarczym; wszystkie te wymiary współzależą od siebie, a realizacja przedsięwzięć w ramach jednego wymiaru sprzyja osiąganiu celów w innych wymiarach. Dodatkowo w kryteriach jako preferowane są operacje, które przyczyniać się będą do rozwiązania większej liczby problemów wskazanych w diagnozie.

Za wyjątkiem konsultacji społecznych w poszczególnych gminach, wszystkie spotkania odbywały się w formule integrującej wszystkie gminy obszaru LSR, wszystkie kategorie członków i sektorów (za wyjątkiem branżowych spotkań fokusowych). Na uwagę zasługuje też postrzeganie procesów rozwoju w LSR jako pewnej sekwencji, integrującej różne zjawiska, z określonymi przyczynami i skutkami. Przejawia się to w: postrzeganiu działalności społecznych, aktywności liderów lokalnych i organizacji pozarządowych jako możliwego źródła dla rozwoju funkcji rynkowych i powstawania nowych podmiotów gospodarczych, wykorzystujących lokalne potencjały dla kreowania swojej oferty i promowania obszaru LSR oraz budowaniu fundamentów pod przyszłe inicjatywy, poprzez podejmowanie innowacyjnych działań edukacyjnych i organizacyjnych.

Rozdział XI – Monitoring i ewaluacja

Monitoring to ciągły i systematyczny proces zbierania i analizowania danych ilościowych oraz jakościowych, który pozwala na ocenę aktualnego stanu realizacji LSR pod kątem realizacji zgodnie z założeniami, jakie zostały przyjęte przez LGD na etapie planowania. Takie podejście pozwoli na wczesne wykrywanie ewentualnych błędów - a co za tym idzie - pozwoli reagować na wszelkie zmiany mogące mieć wpływ na realizację LSR. Umożliwi to uniknięcie sytuacji, która w poważny sposób mogłaby zagrozić realizacji LSR. *Proces monitorowania postępu realizacji LSR może służyć różnym celom m.in. wyniki z analizy danych monitoringowych stanowią materiał do wewnętrznej i zewnętrznej kontroli stopnia realizacji LSR oraz jej ewaluacji (oceny).* **Ewaluacja** jest obiektywną oceną LSR na wszystkich jej etapach, tj. planowania, realizacji i mierzenia rezultatów. Ewaluacja powinna dostarczyć rzetelnych i przydatnych informacji pozwalając wykorzystać zdobytą w ten sposób wiedzę w procesie decyzyjnym. Badanie ewaluacyjne powinno m.in. przedstawić w jakim stopniu zostały zrealizowane poszczególne elementy LSR, jak realizacja LSR wpływa na zaplanowany rozwój obszaru LGD. *Wyniki z ewaluacji (w zależności od rodzaju badania) służyć będą: wstępnej ocenie efektywności wdrażania LSR (określenie czy założone cele i podjęte w celu jego realizacji zadania zmierzają w dobrym kierunku), ostatecznej realizacji LSR (poziomu zrealizowania zakładanych wskaźników, wpływu realizacji LSR na obszar LGD, w tym wpływu długofalowego).*

LGD planuje przeprowadzić następujące ewaluacje: a) **ewaluację okresową (mid-term)**, która przeprowadzana jest w trakcie wdrażania LSR. Jej efektem będzie wstępna ocena realizacji LSR oraz dostarczenie informacji w jakim kierunku zmierza, co pozwoli w momencie ujawnienia zagrożeń realizacji LSR podjęcia odpowiednich kroków pozwalających na jej prawidłową realizację; b) **ewaluację końcową (ex-post)**, która zostanie przeprowadzona po zakończeniu realizacji LSR, tj. w 2023 r. Podczas ewaluacji poddaje się ocenie skuteczność i efektywność wdrażania LSR, jej trafność i użyteczność, a także stopień realizacji założonych celów oraz badanie długotrwałych efektów (oddziaływania) wdrażania LSR. Tego typu ewaluacja może stanowić cenne źródło informacji użytecznych przy planowaniu kolejnych działań; c) **ewaluację bieżącą (on-going)**, która przeprowadzana jest w trakcie wdrażania LSR, jednak w przeciwieństwie do ewaluacji mid-term nie jest określony dokładny moment jej realizacji. Ewaluacja on-going przeprowadzana jest np. w przypadku, gdy monitorowanie ujawniło odchylenia od założonych wartości wskaźników. Jej efektem jest identyfikacja barier realizacji celów, dzięki czemu mogą zostać podjęte odpowiednie kroki służące prawidłowej realizacji LSR.

W celu prawidłowej realizacji LSR niezbędne jest badanie i analizowanie przez LGD podejmowanych działań. Monitoring oraz ewaluacja posłuży sprawdzeniu czy w wyniku podejmowanych w ramach wdrażania strategii działań powstały zakładane rezultaty, zostają/zostały osiągnięte zamierzone cele. Pozwoli to na ocenę zgodności realizacji LSR z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami, a w przypadku zagrożenia nieosiągnięcia celów/zamierzeń podjęcia działań korygujących mających na celu ich prawidłową realizację. Szczegółowe procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu zawarte zostały w załączniku nr 2 do LSR.

ROZDZIAŁ XII – Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Stowarzyszenie LGD „Ziemia Pszczyńska” przeprowadziło analizę zapisów Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność pod kątem spełnienia kryteriów kwalifikujących LSR do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W korespondencji z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Katowicach ustalono, co następuje: *„Strategia Rozwoju Lokalnego Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” będzie stanowiła instrument realizacji założeń Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego, realizowanych w priorytetach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego, dla których sporządzono prognozę oddziaływania na środowisko, w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Wobec powyższego Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach nie widzi konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedmiotowego dokumentu”.*

Wykaz wykorzystanej literatury

1. Raport z badania „Przedsiębiorczość na terenie działania LGD „Ziemia Pszczyńska”, SONDA Sp. z o.o., 2015.
2. Raport podsumowujący ankiety ewaluacyjne ex ante dla mieszkańców obszaru działalności Stowarzyszenia LGD „Ziemia Pszczyńska” na okres 2016-2023, 2015.
3. Raporty z badań ewaluacyjnych mid term oraz ex post dot. LSR 2009-2015.
4. Ekspertyza „Delimitacja przestrzenna obszarów wiejskich w województwie śląskim”, Stowarzyszenie Instytut Śląski Opole, K. Heffner, P. Gibas, 2014.
5. Zeszyt Analiz RCAS 1/2012 „Analiza powiązań funkcjonalnych na obszarze województwa śląskiego”, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, 2012.
6. Okresowa ocena Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego – 2013 (projekt), Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Katowice, 2012.
7. Strategia Rozwoju Kraju 2020, Warszawa 2012.

8. Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 - Umowa Partnerstwa, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2014.
9. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, 2014.
10. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „ŚLĄSKIE 2020+”, Sejmik Województwa Śląskiego, Katowice, 2013.
11. Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014 -2020, Katowice, 2014.
12. Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego Na Lata 2006-2020, Katowice, 2015.
13. Projekt Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego do roku 2030, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, 2015.
14. Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Ziemia Pszczyńska” na lata 2009-2015, Stowarzyszenie LGD „Ziemia Pszczyńska”, Pszczyzna 2009 (ze zmianami z czerwca 2015 r.).
15. Strategia Gminy Wiry 2014-2022, Strategia Rozwoju Gminy Pszczyzna na lata 2015-2023, Strategia Rozwoju Miasta Bieruń 2020, Strategia Sportu i Rekreacji w Gminie Bieruń na lata 2014-2020, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych – Bieruń 2014-2020, Plan Gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Bieruń, Strategia Rozwoju Gminy Pawłowice do 2025 roku, Strategia Rozwoju Gminy Suszec do roku 2022, Strategia Rozwoju Miasta Orzesze na lata 2012-2020, Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Orzesze na lata 2014-2022, Strategia Oświatowa Powiatu Pszczyńskiego, Strategia ZIT Subregionu Centralnego na lata 2014-2020.

ZAŁĄCZNIKI DO LSR

1. Załącznik nr 1. Procedura aktualizacji LSR

Zmiana uwarunkowań wewnętrznych lub zewnętrznych może skutkować koniecznością zmiany/aktualizacji LSR. Założenia ww. zmiany będą mogły dotyczyć 3 głównych płaszczyzn dot.:

- a) zmian zachodzących w obrębie uwarunkowań rozwoju obszaru,
- b) zakresu realizacji przedsięwzięć zapisanych w LSR oraz uzyskiwanych w tym procesie postępów,
- c) skuteczności zarządzania procesem wdrażania strategii.

Podstawą dla podjęcia wstępnej decyzji o aktualizacji LSR będą w szczególności:

- a) monitorowanie uwarunkowań rozwoju obszaru działania LGD „Ziemia Pszczyńska”, w szczególności czynników opisanych w analizie SWOT; zmiana układu sił i słabości wewnątrz obszaru lub szans i zagrożeń w jego otoczeniu prowadzić może do zmian treści części LSR, zwłaszcza zaś modyfikacji struktury przedsięwzięć - lepiej dostosowanych do nowych warunków oraz zmieniających się oczekiwań podmiotów lokalnych;
- b) monitorowanie przedsięwzięć wdrażających LSR, przede wszystkim w zakresie: osiągania wskaźników zakładanych w ramach przedsięwzięć / osiągania celów strategii na skutek realizacji przedsięwzięć / dotrzymywania harmonogramów dotyczących realizacji przedsięwzięć i zawartych w nich zadań / zainteresowania podmiotów lokalnych podejmowaniem działań w zakresie zdefiniowanych przedsięwzięć;
- c) monitorowanie organizacji procesu wdrażania strategii, w szczególności zadań związanych z: promowaniem LSR wśród podmiotów lokalnych / usuwaniem barier informacyjnych i kompetencyjnych podmiotów lokalnych w zakresie przygotowywania pełnowartościowych projektów realizowanych w ramach LSR

Wymienione wyżej sposoby monitorowania LSR będą prowadzone w sposób ciągły, przy czym zakłada się, że – jeżeli znajdą stosowne okoliczności – decyzja o aktualizacji strategii będzie podejmowana w dwóch trybach:

1. okresowym – na początku roku kalendarzowego (I kwartał), po podsumowaniu wykonania przedsięwzięć zakładanych do wykonania w mijającym roku,
2. doraźnym – na skutek pojawienia się zasadniczych zmian w uwarunkowaniach wdrażania strategii lub w sposobach jej wdrażania.

Propozycje ww. zmian/aktualizacji LSR będą każdorazowo poddawane konsultacjom społecznym poprzez wywieszenie informacji dot. proponowanych zmian na stronie internetowej LGD. Do podejmowania decyzji o aktualizacji LSR i wprowadzania do niej odpowiednich zmian zostaną wykorzystane również procedury monitoringu/ewaluacji opisane w rozdziale XI.

2. Załącznik nr 2. Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu

A. **Kryteria**, na podstawie których będzie przeprowadzona ewaluacja funkcjonowania LGD i realizacji LSR:

- a) **trafność**- kryterium to pozwoli ocenić, w jakim stopniu przyjęte cele LSR odpowiadają zidentyfikowanym problemom i potrzebom beneficjentów obszaru LGD. Ustalone w wyniku zastosowania kryterium trafności wnioski, wpływają na podjęcie decyzji o kontynuowaniu, modyfikacji zadań w celu realizacji LSR;
- b) **efektywność** - kryterium to pozwoli ocenić poziom „ekonomiczności” LSR, czyli stosunek poniesionych nakładów (zasoby finansowe, ludzkie, poświęcony czas) do uzyskanych wyników, rezultatów, oddziaływania;
- c) **skuteczność** - kryterium to pozwoli ocenić, do jakiego stopnia założenia realizacji LSR zdefiniowane na etapie tworzenia zostały osiągnięte;
- d) **użyteczność** - kryterium to pozwoli ocenić w jakim stopniu realizacja LSR odpowiadała potrzebom obszaru LSR, stopień, w jakim korzyści odniesione przez docelowych beneficjentów miały szerszy ogólny wpływ na większą liczbę ludzi w danym sektorze, obszarze;
- e) **trwałość** - kryterium to pozwoli ocenić czy pozytywne efekty realizacji LSR będą nadal widoczne po zakończeniu jej realizacji, w dłuższej perspektywie czasowej. Kryterium trwałości stosowane będzie w ewaluacji ex-post.

B. **Planowanie monitoringu**, zawierające elementy, które LGD zamierza monitorować –**Tabela 30**.

C. **Planowanie ewaluacji**, zawierające elementy funkcjonowania LGD oraz wdrażania LSR, które będą podlegać ewaluacji wraz z czasem, sposobem i okresem objętym pomiarem- **Tabela 31**.

Tabela 30. Planowanie monitoringu

Planowanie monitoringu				
Elementy podlegające monitorowaniu	Kto wykonuje	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
A. Elementy wdrażania operacji w ramach LSR *				
Harmonogram ogłaszanych konkursów,	Pracownicy biura LGD, Rada, Zarząd (ocena własna)	Dane zebrane z przeprowadzonych konkursów, rejestr ogłoszonych konkursów	Na bieżąco (przy czym informacja roczna z wykorzystania budżetu oraz stopnia realizacji wskaźników w poszczególnych latach sporządzana w I kwartale roku następującego)	Zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem - ocena stopnia realizacji zadań wdrażanych w ramach LSR
Budżet LGD		Ankieta monitorująca dla beneficjentów*, rejestr danych**, sprawozdania beneficjentów		Stopień wykorzystania środków finansowych- ocena wykorzystania budżetu
Wskaźniki realizacji LSR				Stopień realizacji wskaźników – ocena realizacji aktualnego stanu wdrażania LSR
B. Elementy funkcjonowania, koszty bieżące i aktywizacja LGD				
Pracownicy biura	Pracownicy biura LGD, Zarząd (ocena własna)	Ankieta oceny doradztwa, Rejestr udzielonego doradztwa	Na bieżąco (szczegółowy opis w Regulaminie Pracy Biura)	Jakość i efektywność świadczonego doradztwa – ocena pracy pracowników, doradców, ocena sposobu przekazywania istotnych informacji potencjalnym beneficjentom, ocena pomocy w rozwiązywaniu problemów (szczegółowy opis oceny doradztwa w Regulaminie Pracy Biura)
Doradcy				
Zainteresowanie stroną internetową		Wydruk ze strony internetowej wskazującej statystykę odwiedzin	<i>Czas pomiaru:</i> każde półrocze <i>Okres pomiaru:</i> półrocze poprzedzające	Liczba odwiedzin – ocena skuteczności przekazywania informacji, ocena zainteresowania działalnością LGD.
Realizacja zadań w zakresie animacji lokalnej i współpracy	Pracownicy biura LGD (ocena własna)	Dane własne z realizacji zadań	Na bieżąco (szczegółowy opis w Regulaminie Pracy Biura)	Wdrażane zadania w ramach planu komunikacyjnego oraz kosztów aktywizacji - ocena stopnia realizacji zadań w ramach planu komunikacyjnego oraz kosztów aktywizacji
		Ankieta w zakresie animacji lokalnej i współpracy		Wdrażane zadania w ramach planu komunikacyjnego oraz kosztów aktywizacji, działalność LGD - ocena poziomu zadowolenia z zrealizowanych zadań, ocena skuteczności promocji w ramach planu komunikacyjnego oraz aktywizacji

***Ankieta monitorująca** – przekazywana przez beneficjentów (na podstawie umowy lub oświadczenia) po zakończonej realizacji projektu i otrzymaniu płatności ostatecznej.

****Rejestr danych** – zawierający m.in, nazwę wnioskodawcy, dane teleadresowe, nr sprawy/umowy, wskazanie realizowanego przedsięwzięcia, kwota dofinansowania wynikająca ze złożonego wniosku, podpisanej umowy, rozliczonego wniosku.

Legenda dot. Tabeli 31 *dotatkowo każdy element podlegający ewaluacji może zostać poprzedzony w razie potrzeby **ewaluacją bieżącą (on-going)** przeprowadzoną przez pracowników biura, Zarząd, Radę (ocena własna) bądź zewnętrznych ekspertów (ocena zewnętrzna) w momencie gdy monitorowanie ujawniło odchylenia od planowanej realizacji LSR. W przypadku analizy ankiet (dotyczy ankiet opracowanych przez LGD na potrzeby monitoringu), w których zostały wprowadzona skala odpowiedzi 1-5 stosuje się poniższe przełożenie średniej ocen: <1; 2> słaba, wymaga zmiany, działania naprawcze; (2; 3> słaba, wymaga poprawy, działania korygujące (3; 4> dobra, wymaga doskonalenia; (4; 5> bardzo dobra

Tabela 31. Planowanie ewaluacji

Planowanie ewaluacji				
Elementy podlegające ewaluacji	Kto wykonuje	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
A. Elementy wdrażania operacji w ramach LSR				
Wskaźniki realizacji LSR* Budżet LGD* Harmonogram* ogłaszanych konkursów	Niezależni eksperci (ocena zewnętrzna), ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej	- Dane zastane - z przeprowadzonych konkursów, rejestr danych, rejestr ogłoszonych konkursów, ankiety monitorujące dla beneficjentów, sprawozdania beneficjentów - Wywiady ewaluacyjne z wnioskodawcami, którzy rozliczyli wnioski lub są w trakcie realizacji zadań	<i>Czas pomiaru:</i> do 3 m-cy następujących po latach ocenianych <i>Okres pomiaru:</i> Mid-term- po 2 latach wdrażania LSR	1. Stopień realizacji wskaźników – ocena realizacji stanu wdrażania LSR, celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR; 2. Stopień wykorzystania środków finansowych- ocena zgodności i wysokości wydatkowania przyznanego budżetu i realizowanych operacji 3. Zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem - ocena stopnia realizacji zadań wdrażanych w LSR oraz zgodności konkursów
			<i>Czas pomiaru:</i> do 4 m-cy przed zakończeniem okresu wdrażania LSR <i>Okres pomiaru:</i> Ex-post -okres wdrażania LSR	
Procedura wyboru, Kryteria,		Dane zebrane z przeprowadzonych konkursów	Ewaluacja bieżąca (w momencie gdy zostaną złożone uwagi dot. procedury i kryteriów)	Stosowane kryteria wyboru operacji i procedur – ocena jakości stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur
B. Elementy funkcjonowania, koszty bieżące i aktywizacja LGD				
Pracownicy biura LGD Doradcy* Rada, Zarząd*	Niezależni eksperci (ocena zewnętrzna), ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej	- Wywiady z beneficjentami (próba), wywiady z kierownikiem biura, Zarządem (próba), Radą (próba), Członkami LGD (próba) - Dane zastane – ankiety oceny doradztwa, sprawozdania, rejestr udzielonego doradztwa	<i>Czas pomiaru:</i> do 3 m-cy następujących po latach ocenianych <i>Okres pomiaru:</i> Mid-term- po 2 latach wdrażania LSR	Działalność organów LGD, jakość i efektywność świadczonych usług – ocena efektywności organów LGD, ocena poprawności działalności LGD określająca skuteczność zrealizowanych zadań w stosunku do założeń LSR
			<i>Czas pomiaru:</i> do 4 m-cy przed zakończeniem okresu wdrażania LSR <i>Okres pomiaru:</i> Ex-post -okres wdrażania LSR	
Promocja obszaru i aktywizacja lokalnej społeczności* Realizacja zadań w zakresie animacji lokalnej i współpracy*	Niezależni eksperci (ocena zewnętrzna), ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej	- Ankiety z beneficjentami, mieszkańcami, przedsiębiorcami, NGO, jst (próba) – opracowane na potrzeby ewaluacji - dane zastane: dane własne z realizacji zadań, ankieta w zakresie animacji lokalnej i współpracy	<i>Czas pomiaru:</i> do 3 m-cy następujących po latach ocenianych <i>Okres pomiaru:</i> Mid-term- po 2 latach wdrażania LSR	1. Opinia społeczności na temat wdrażania LSR, realizacji operacji, planu komunikacji, aktywizacji – ocena skuteczności promocji, ocena poziomu zadowolenia i zainteresowania działalnością LGD 2. Poziom realizacji zadań realizowanych w ramach planu komunikacyjnego, kosztów aktywizacji - ocena stopnia realizacji zadań w ramach planu komunikacyjnego, aktywizacji 3. Powszechność dokumentu na obszarze LGD, opinia społeczności zamieszkującej obszar LGD na temat wdrażania LSR – ocena znajomości i działalności LGD.
			<i>Czas pomiaru:</i> Do 4 m-cy przed zakończeniem okresu wdrażania LSR <i>Okres pomiaru:</i> Ex-post –okres wdrażania LSR	

3. Załącznik nr 3. Plan działania

Cel ogólny nr 1	lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		Program	Podziałanie/ zakres programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Cel szczegółowy 1.1														
P1.	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	8 szt	33,33	400 000	6 szt	58,33	300 000	10s zt	100	500 000	24 szt	1 200 000	PROW	R
	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	4s t	19,05	480 000	7 szt	52,38	820 000	10 szt	100	1 100 000	21 szt	2 400 000		R
Razem cel szczegółowy 1.1				880 000			1 120 000			1 600 000		3 600 000		
Cel szczegółowy 1.2														
P2.	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa (produkty/usługi lokalne)	1s t	25	50 000	3	100	150 000	0	0	0	4 szt	200 000	PROW	R
	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa(produkty/usługi lokalne)	0	0	0	3 szt	100	300 000	0	0	0	3 szt	300 000		R
Razem cel szczegółowy 1.2				50 000			450 000			0		500 000		
Cel szczegółowy 1.3														
P3.	Liczba operacji w zakresie współpracy podmiotów, na rzecz produktów lub usług lokalnych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	0	0	0	2 szt	50	100 000	2 szt	100	100 000	4 szt	200 000	PROW	R
	Liczba operacji własnych w zakresie wdrażania założeń i standardów marki lokalnej i jej promocja	1 szt	25	35 000	2s zt	75	70 000	1	100	35 000	4s zt	140 000		R
Razem cel szczegółowy 1.3				35 000			170 000			135 000		340 000		
RAZEM Cel ogólny 1				965 000			1 740 000			1 735 000		4 440 000		

Cel Ogólny nr 2	lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/zakres programu	
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN			
Cel szczegółowy 2.1															
P4.	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	7 szt	43,75	2 000 000	8 szt	93,75	2 100 000	1 szt	100	300 000	16 szt	4 400 000	PROW	R	
	Liczba zrealizowanych projektów	0	0	0	1 szt	100	140 000	0	0	0	1 szt	140 000		PROW	W
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy				3 szt						3 szt				
Razem cel szczegółowy 2.1				2 000 000			2 240 000			300 000		4 540 000			
Cel szczegółowy 2.2															
P5.	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa (oferta aktywnego wypoczynku)	2 szt	25	100 000	2 szt	50	100 000	4 szt	100	200 000	8 szt	400 000	PROW	R	
	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa (oferta aktywnego wypoczynku)	1 szt	16,67	120 000	2 szt	50	180 000	3 szt	100	300 000	6 szt	600 000			
P6.	Liczba sieci w zakresie usług turystycznych, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	0	0	0	0	0	0	4	100	200 000	4 szt	200 000		R	
Razem cel szczegółowy 2.2				220 000			280 000			700 000		1 200 000			
RAZEM Cel ogólny 2				2 220 000			2 520 000			1 000 000		5 740 000			

Cel Ogólny nr 3	lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/zakres programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	% realizacji wskaźnika	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN		
Cel szczegółowy 3.1														
P7.	Liczba wspartych inicjatyw na rzecz wolontariatu, samopomocy oraz pracy z grupami defaworyzowanymi	0	0	0	0	0	0	4	100	200 000	4 szt	200 000	PROW	R
	Liczba grantów na rzecz rozwoju potencjału podmiotów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną	0	0	0	16 szt	100	200 000	0	0	0	16 szt	200 000		
Razem cel szczegółowy 3.1				0			200 000			200 000			400 000	
Cel szczegółowy 3.2														
P8.	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa (społeczność siłą rodziny)	4 szt	25	200 000	5 szt	56,25	250 000	7 szt	100	350 000	16 szt	800 000	PROW	R
	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa (społeczność siłą rodziny)	2 szt	14,29	340 000	4 szt	42,86	510 000	8 szt	100	850 000	14 szt	1 700 000		
Razem cel szczegółowy 3.2				540 000			760 000			1 200 000			2 500 000	
Cel szczegółowy 3.3														
P9.	Liczba wydarzeń wspierających rozwój mechanizmów dialogu i współpracy lokalnej w tym partnerstwa lokalne, międzysektorowe, międzypokoleniowe	0	0	0	2szt	50	100 000	2szt	100	100 000	4 szt	200 000	PROW	R
	Liczba grantów na rzecz operacji z zakresu wzmocnienia kapitału społecznego	0	0	0	16 szt	100	200 000	0	0	0	16 szt	200 000		
Razem cel szczegółowy 3.3				0			300 000			100 000			400 000	
RAZEM Cel ogólny 3				540 000			1 260 000			1 500 000			3 300 000	

Cel Ogólny nr 4	lata	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		Program	Poddziałanie/zakres programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie w PLN	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie w PLN		
Cel szczegółowy 4.1														
P10.	Liczba wydarzeń dot. „czystych” technologii ograniczających zanieczyszczenia środowiska, z zakresu zrównoważonego rozwoju, zmian klimatu i OZE	0	0	0	2 szt	50	100 000	2 szt	100	100 000	4 szt	200 000	PROW	R
	Liczba operacji własnych dot. wdrażania dobrych praktyk w zakresie koncepcji SLOW	1 szt	25	40 000	2 szt	75	80 000	1 szt	100	40 000	4 szt	160 000		
	Liczba zrealizowanych międzynarodowych projektów współpracy	0	0	0	1 szt	100	148 000	0	0	0	1 szt	148 000		
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy				4 szt						4 szt			
Razem cel szczegółowy 4.1				40 000			328 000			140 000		508 000		
Cel szczegółowy 4.2														
P11.	Liczba podmiotów działających w sferze dziedzictwa lokalnego, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	0	0	0	2 szt	50	100 000	2 szt	100	100 000	4 szt	200 000	PROW	R
	Liczba grantów, dot. wyposażenia podmiotów działających w sferze dziedzictwa lokalnego (wspartych z LSR)	0	0	0	20 szt	100	200 000	0	0	0	20 szt	200 000		
P12.	Liczba podmiotów działających w sferze dziedzictwa lokalnego, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	0	0	0	4 szt	100	200 000	0	0	0	4 szt	200 000		R
	Liczba grantów, dla podmiotów działających na rzecz wsparcia i promocji dziedzictwa lokalnego	0	0	0	0	0	0	10 szt	100	100 000	10 szt	100 000		
Razem cel szczegółowy 4.2				0			500 000			200 000		700 000		
RAZEM Cel ogólny 4				40 000			828 000			340 000		1 208 000		
RAZEM LSR				3 765 000			6 348 000			4 575 000		14 688 000		

Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy w ramach poddziałania Realizacja LSR PROW	% budżetu poddziałania Realizacja LSR
	7 600 000
	51,74

Legenda: P.-Przedsięwzięcie, WP- Wskaźnik Produktu, W- Współpraca, R - Realizacja LSR, Szt - sztuka,

4. Załącznik nr 4. Budżet LSR i Plan Finansowy

Budżet LSR. Wysokość wsparcia finansowego w ramach LSR w ramach poszczególnych poddziałań (zgodnie z Tabelą 28)

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe (PLN)			Razem EFSI
	RPO			
	PROW	EFS	EFRR	
Realizacja LSR (19.2)	14 400 000,00	0,00	0,00	14 400 000,00
Współpraca (19.3)	288 000,00	0,00	0,00	288 000,00
Koszty bieżące (19.4)	2 213 400,00	0,00	0,00	2 213 400,00
Aktywizacja (19.4)	171 600,00	0,00	0,00	171 600,00
Razem	17 073 000,00	0,00	0,00	17 073 000,00

Źródło: opracowanie własne

Plan finansowy w zakresie poddziałania 19.2 PROW 2014-2020 (zgodnie z Tabelą 29)

	Wkład EFRROW	Budżet państwa	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych	RAZEM
Beneficjanci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	6 563 434,50	3 751 565,50	<del></del>	10 315 000,00
Beneficjanci będący jednostkami sektora finansów publicznych	2 599 285,50	<del></del>	1 485 714,50	4 085 000,00
Razem	9 162 720,00	3 751 565,50	1 485 714,50	14 400 000,00

Źródło: opracowanie własne

5. Załącznik nr 5. Plan komunikacji

Termin	Cel, adresaci, środki przekazu i efekty działania komunikacyjnego	Zgodność z celami planu
Kampania informacyjna nt. głównych założeń LSR i PROW 2014-2020		
Lata: 2016, 2017, 2018, 2019, 2020	<p>Celem działania jest poinformowanie potencjalnych odbiorców działań o założeniach PROW, LSR, celach, zasadach przyznawania pomocy, zakresach wsparcia oraz poinformowanie o najbliższych wydarzeniach organizowanych przez LGD oraz partnerów Stowarzyszenia. Adresaci: przedsiębiorcy/ rolnicy; członkowie NGO/grup nieformalnych; JST oraz jednostki organizacyjne; mieszkańcy/wszyscy potencjalni zainteresowani, w tym młodzież do 30 roku życia/ osoby po 50 roku życia/kobiety bezrobotne, powracające/wchodzące na rynek pracy po urodzeniu/wychowaniu dziecka, opiekujące się osobą zależną. Środki przekazu: ogłoszenia na stronie internetowej LGD, ogłoszenia na stronach gminnych, informacje na portalu społecznościowym, nie wyklucza się także umieszczanie ogłoszeń prasowych. Efekty: bieżące informowanie społeczności lokalnej; wzmocnienie marki LGD na obszarze objętym LSR; wzrost liczby odbiorców działań Stowarzyszenia; stopniowe włączenie społeczne osób z grup defaworyzowanych.</p>	<p>PK.CS.1 - PK.CS.6</p>
Wydawanie materiałów informacyjno-promocyjnych (Cel ogólny 3, cel szczegółowy 3.3)		
Lata: 2016, 2017, 2018, 2019, 2020	<p>Celem działania jest poinformowanie potencjalnych odbiorców działań o założeniach PROW, LSR, celach, zasadach przyznawania pomocy, zakresach wsparcia; poinformowanie o najbliższych wydarzeniach organizowanych przez LGD oraz partnerów Stowarzyszenia; informacje osób/ podmiotów współprac. w zakresie realizacji działań z obszarów tematycznych planu komunikacji. Adresaci: przedsiębiorcy/ rolnicy; członkowie NGO/grup nieformalnych, JST oraz jednostki organizacyjne; mieszkańcy/wszyscy potencjalni zainteresowani, w tym młodzież do 30 roku życia/ osoby po 50 roku życia/ kobiety bezrobotne, powracające/wchodzące na rynek pracy po urodzeniu/wychowaniu dziecka, opiekujące się osobą zależną. Środki przekazu: biuletyn informacyjny LGD (kolportaż wersji papierowej poprzez podmioty wspierające, współpracujące informacja o dostępności nowego numeru na stronie LGD); newsletter (kolportaż drogą elektroniczną); plakat i ulotka; gadzety promocyjne. Efekty: bieżące informowanie społeczności lokalnej-wzmocnienie marki LGD na obszarze objętym LSR; wzrost liczby odbiorców działań Stowarzyszenia, stopniowe włączenie społeczne osób z grup defaworyzowanych.</p>	<p>PK.CS.1 - PK.CS.6</p>
Spotkanie informacyjno-konsultacyjne (Cel ogólny 1, cel szczegółowy 1.2)		
II poł. 2016; I poł. 2017; II poł. 2017; I poł. 2018; II poł. 2018; I poł. 2019	<p>Celem jest poinformowanie potencjalnych odbiorców działań o założeniach PROW, LSR, celach, zasadach przyznawania pomocy, zakresach wsparcia; kształtowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców. Adresaci: przedsiębiorcy/ rolnicy; członkowie NGO/grup nieformalnych; mieszkańcy/wszyscy potencjalni zainteresowani, w tym młodzież do 30 roku życia/ osoby po 50 roku życia- celem działań w stosunku do tej grupy jest zwiększenie ich dostępu do rynku pracy poprzez nabycie przez nich wiedzy i nowych przydatnych kompetencji; kobiety bezrobotne, powracające/wchodzące na rynek pracy po urodzeniu/wychowaniu dziecka, opiekujące się osobą zależną- dedykowanie tej grupie de faworyzowanej zakresu wsparcia, celem zwiększenia ich kompetencji, a tym samym szans na rynku pracy, a także łączenia ról jakie podejmują w życiu codziennym, jako pracownicy, matki, osoby mające pod opieką osoby zależne. Środki przekazu: prezentacje informacyjne w trakcie spotkania; materiały informacyjne wręczane na spotkaniu. Efekty: bieżące informowanie społeczności lokalnej; wzmocnienie marki LGD na obszarze objętym LSR; wzrost liczby beneficjentów i interesariuszy Stowarzyszenia; działania na rzecz sformalizowania grup nieformalnych oraz działania dla NGO dot. działalności statutowej odpłatnej i gospodarczej, a także na tworzenie sieci współpracy; stopniowe włączenie społeczne osób z grup defaworyzowanych; uzyskanie informacji zwrotnej nt. efektów działania- RODZIAŁ XI.</p>	<p>PK.CS.1 - PK.CS.4</p>

Termin	Cel, adresaci, środki przekazu i efekty działania komunikacyjnego	Zgodność z celami planu
Spotkanie z koordynatorami gminnymi		
Lata: 2016, 2017, 2018, 2019, 2020	Celem działania jest zwiększenie przepływu informacji na linii LGD – gminy członkowskie oraz mieszkańcy poszczególnych gmin. Adresaci: gminni koordynatorzy. Środki przekazu: przekazanie bieżących informacji; przekazanie materiałów promocyjno-informacyjnych. Efekty: bieżące informowanie społeczności lokalnej.	PK.CS.1 - PK.CS.3, PK.CS.5,PK.CS.6
Godziny doradcze		
II poł. 2016; I poł. 2017; II poł. 2017; I poł. 2018; II poł. 2018; I poł. 2019; II poł. 2019;	Celem działania jest zindywidualizowane podejście do potencjalnych wnioskodawców, wsparcie doradcze w wyznaczonych punktach lokalnych -wyjście naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej. Dodatkowo zakłada się świadczenie doradztwa przez pracowników w biurze LGD. Adresaci: Wszyscy potencjalni wnioskodawcy. Środki przekazu: przed podjętym działaniem komunikacyjnym- ogłoszenia na stronie LGD; ogłoszenia w lokalnej prasie; ogłoszenia na portalach gminnych, lokalnych; biuletyn LGD(wersja papierowa)/newsletter (wersja elektroniczna). Środki przekazu w trakcie realizacji działania komunikacyjnego: praca z arkuszem wniosku, kryteriami wyboru oraz zapisami dokumentów legislacyjnych. Efekty: bieżące informowanie społeczności lokalnej-wzmocnienie marki LGD na obszarze objętym LSR; wzrost liczby odbiorców działań Stowarzyszenia, uzyskanie informacji zwrotnej nt. efektów działania- RODZIAŁ XI.	PK.CS.1 - PK.CS.3
Spotkania i wydarzenia tematyczne-Pobudzanie przedsiębiorczych postaw ludzi młodych we współpracy z instytucjami otoczenia biznesu i edukacji (Cel ogólny 1, cel szczegółowy 1.2)		
II poł. 2016 PILOTAŻ; II poł. 2017; II poł. 2018;	Celem jest: aktywizacja młodych mieszkańców obszaru i zachęcenie do podejmowania wyzwań związanych z prowadzeniem własnego przedsięwzięcia gospodarczego w przyszłości oraz wykształcenie kompetencji tworzenia koncepcji biznesowej. Adresaci: młodzież do 30 roku życia. Środki przekazu: przed podjętym działaniem komunikacyjnym-ogłoszenia na stronie LGD; ogłoszenia w lokalnej prasie; ogłoszenia na portalach gminnych, lokalnych; plakaty i ulotki; biuletyn LGD(wersja papierowa)/newsletter (wersja elektroniczna); ogłoszenia na stronach instytucji w tym zakresie współpracujących. Środki przekazu w trakcie realizacji działania komunikacyjnego: aktywne wykłady; warsztaty. Efekty: bieżące informowanie społeczności lokalnej; wzmocnienie marki LGD na obszarze objętym LSR; wzrost liczby beneficjentów i interesariuszy Stowarzyszenia; stopniowe włączenie społeczne osób z grup defaworyzowanych; uzyskanie informacji zwrotnej nt. efektów działania.	PK.CS.1 - PK.CS.5
Spotkania i wydarzenia tematyczne – Produkty ekologiczne (Cel ogólny 4, cel szczegółowy 4.1)		
II poł. 2017;	Celem działania jest: kształtowanie świadomości mieszkańców i podmiotów działających na obszarze w zakresie metod produkcji i dystrybucji produktów ekologicznych. Adresaci: przedsiębiorcy/rolnicy w tym młodzież do 30 roku życia/osoby po 50 roku życia/kobiety bezrobotne, powracające/wchodzące na rynek pracy po urodzeniu/wychowaniu dziecka, opiekujące się osobą zależną. Środki przekazu przed podjętym działaniem komunikacyjnym: ogłoszenia na stronie LGD; ogłoszenia w lokalnej prasie; ogłoszenia na portalach gminnych, lokalnych; plakaty; biuletyn LGD/newsletter (w. elektroniczna). Środki przekazu w trakcie realizacji działania komunikacyjnego: spotkanie informacyjne; wyjazd studyjny. Efekty: bieżące informowanie społeczności lokalnej; wzmocnienie marki LGD na obszarze objętym LSR; wzrost liczby beneficjentów i interesariuszy Stowarzyszenia; stopniowe włączenie społeczne osób z grup defaworyzowanych; uzyskanie informacji zwrotnej nt. efektów działania-RODZIAŁ XI.	PK.CS.1 - PK.CS.5
Badanie satysfakcji potencjalnych wnioskodawców dot. uzyskanego w LGD wsparcia na etapie przygotowania, realizacji bądź rozliczenia wniosku oraz badanie satysfakcji uczestników działań aktywizacyjnych		

Termin	Cel, adresaci, środki przekazu i efekty działania komunikacyjnego	Zgodność z celami planu
I poł. 2017; I poł. 2018; I poł. 2019; I poł. 2020;	Celem działania jest: uzyskanie informacji zwrotnej nt. oceny jakości pomocy świadczonej przez LGD oraz jej doradców, a także oceny jakości wydarzenia organizowanego przez LGD w ramach realizacji Planu Komunikacyjnego. Adresaci: potencjalni wnioskodawcy i/lub uczestnicy działań aktywizujących, w tym młodzież do 30 roku życia/ osoby po 50 roku życia/kobiety bezrobotne, powracające/wchodzące na rynek pracy po urodzeniu/wychowaniu dziecka, opiekujące się osobą zależną. Środki przekazu: ankieta. Efekty: ocena satysfakcji potencjalnych wnioskodawców i uczestników działań aktywizujących. Szczegóły w rozdziale monitoring i ewaluacja XI.	PK.CS.1 - PK.CS.6

*zakładane wskaźniki realizacji zadań komunikacyjnych znajdują się w Tabeli 26.